

Рагубоје Б. Прикић

**КУЛТУРНИ, ЗАБАВНИ И СПОРТСКИ
ЖИВОТ ВЛАСОТИНЦА И ОКОЛИНЕ
ОД 1878. ДО 1941. ГОДИНЕ**

2746

930.85(497.1)Риасотинце
"1878/1941"

Издавач: Народна библиотека „Десанка Максимовић” Власотинце

Уредник издања: Срба Такић

Поговор: Срба Такић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

930.85(497.11 Власотинце)"1878/1941"
908(497.11 Власотинце)

ПРИКИЋ, Радивоје Б., 1948-

Културни, забавни и спортски живот Власотинца и околине : од 1878. до 1941. године

/ Радивоје Б. Прикић ; [поговор Срба Такић]. - Власотинце : Народна библиотека "Десанка Максимовић", 2024 (Leskovac : Grafo-Tadeus). - 195 стр. : илустр. ; 24 cm

Тираж 500. - Стр. 74-75: Богатство које се мери трајањем / Срба Такић.
- Напомене уз текст: стр. 53-73. - Библиографија: стр. 76-78.

ISBN 978-86-88257-77-0

а) Власотинце -- Културни живот -- 1878-1941

COBISS.SR-ID 147316233

Штампање ове књиге омогућено је захваљујући пројектном буџетирању општине Власотинце.

Ставови изражени у овој публикацији искључива су одговорност аутора и његових сарадника и не представљају нужно званични став општине Власотинце.

Радивоје Б. Прикић

**КУЛТУРНИ, ЗАБАВНИ И СПОРТСКИ
ЖИВОТ ВЛАСОТИНЦА И ОКОЛИНЕ
ОД 1878. ДО 1941. ГОДИНЕ**

Власотинце, 2024.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
Десанка Максимовић,
Власотинце

Инв.бр.

2796

Сигнатура

930.85(497-11 Власотинце) 1878/1941"

Није свакоме дато да позна, да види и постиже све што Бог може.
Али, свакоме је дато да може, да хоће и да жели.
Па што може то ће и постићи.

Исус Христ

(Народни просветитељ, број 9/29, Лесковац 1929. године, с. 130)

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Читањем ове књиге видеће се да су Власотинчани у прошлости исказивали смисао за добротинство и спремност за активно учешће у хуманим и другим друштвима и удружењима. Своју активност су исказивали несебично и кавалерски, пред свима. Тај смисао су испољавали преко културно-забавних и спортских активности, организовањем забава, матинеа, кермеса и балова (костим и маскен балова), на којима су се бирале краљице забава, лепотице и мистери забава са почасним кавалерима.

Ова монографија се бави управо таквим стварима, а настала је захваљујући записима Борислава К. Прикића - старијег и упознавањем са пирима у заоставштини Михајла Михајловића, што ми је несебично омогућио Владислав Стаменковић - Влада Мијајлов, те му овом приликом одајем захвалност. Захвалност дугујем и поједицима који су ми тумачењем појединих догађаја или идентификацијом фотографија омогућили да се реконструише слика минулог времена и људи у њему. Посебно истичем, међу њима, Душана Крајинчанића - Дуне Ицкиног, Владимира Јовановића-Цокановића - Владе сајџију, Живојина Тотошковића, Раде Стаменковића Длакара и Јелку Кованџић Гигину.

Прилози који се појављују у књизи до сада нису публиковани, осим занемарљивог броја изузетака.

Аутор

ОДЕЉАК ПРВИ

УСТАНОВЕ КУЛТУРЕ

Глава прва

1. Уводне напомене

За време Турака и дуго година после њиховог одласка 1878. године, у власотиначкој околини, као и у другим деловима ослобођене Србије, није могло бити говора о неком културно-забавном животу⁽¹⁾. Постоје нека оправдања за такво стање. Пре свега ту је пет векова ропства под Турцима, због чега је српска држава после ослобођења била усредсређена на сређивање државне администрације. Овоме се додаје и обавеза коју је Србија преузела на Берлинском конгресу у вези са откупом турских имања, што је државу додатно финансијски исцрпљивало. Са друге стране, бављење културно-забавним животом подразумева благостање и виши културно-забавни степен, тако да је питање бављења културом у прво време по ослобођењу од Турака било другоразредно питање. Додуше, било је у то време неких активности и на овом плану, али су те активности биле у пуном налету тек око 1900. године.

У ово време главна позорница и главни амбијент развоја културе биле су кафане. Оне су и у већим центрима у Србији, као и у главним западноевропским центрима тога доба, биле главна стецишта културно-забавних дешавања.⁽²⁾ Отуда се може закључити да су и у Власотинцу главне позорнице културно-забавног живота до отварања Народног дома (1929) биле искључиво кафане („Српски краљ“, „Земун“ и „Призрен“).

И у то време је било критизера и злонамерника, али се носиоци главних активности нису на то обазирали, зато је културно-забавни живот био примеран.⁽³⁾

2. Претече установама културе

У старо време неговале су се седељке, посела, сабори, ора и неки други видови народног стваралаштва, тако да су они одиграли велику улогу у ондашњем животу Власотинчана. Та догађања су била душевна храна народу, али како се мењао друштвени живот мењале су се и навике, па су ти обичаји почели да губе на значају. Временом су постали само једна традиција, једно сећање на минуло време и обичаје, али су се у неким формама одржали и до данашњих дана.

На измаку прве деценије XX века омладина почиње да се интересује за патриотска и хумана друштва, као што су стрељачка дружина, народна одбрана, соколство, певачко друштво и друга. О значају ових нових институција културе на крају прве деценије XX века први је указао Александар Црниловић на збору соколаца у Власотинцу 29. јануара 1912. године.⁽⁴⁾

Глава друга

Културно-просветне установе

а) Народни универзитет

До сада се погрешно сматрало⁽⁵⁾ да Народни универзитет није постојао у институционалном смислу и облику, већ да су постојале само неке форме изражавања, васпитања и образовања. Нашим истраживањем попуњено је ово питање и сада истичемо да је министар просвете Драгослав Јовановић, у присуству професора Београдског универзитета Ивана Ђаје, отворио у Власотинцу Народни универзитет октобра месеца 1929. године.⁽⁶⁾ Постоје докази да је просветно просвећивање Власотинчана вршено и пре 1929. године, путем повремених предавања на разне теме. Тако је познато да је на иницијативу Српског пољопривредног друштва у јесен 1921. године одржано предавање „О винарству и виноградарству“, секретар овог министарства је говорио Власотинчанима о кувању компота. Посета предавањима је била добра, како је известио хроничар „Правде“.⁽⁷⁾

У току 1924. године (14. новембра) Богољуб Горуновић је одржао предавање на тему „Радић и његова политика“⁽⁸⁾, а 1925. и 1926. године Милорад Марјановић је одржао више предавања у Власотинцу и околним селима на тему „О виноградарству у околини Власотинца и његовој будућности“.⁽⁹⁾ Петар Весин, професор лесковачке гимназије, предавао је 8. децембра 1926. године на тему „О преради грозђа и неговању вина“.⁽¹⁰⁾

Народни универзитет у Власотинцу је званично био отворен октобра 1929. године, а једино нам је познато да су у његову управу делегирани, као представници певачке дружине „Карађорђе“, Владимир Тодоровић и Драгомир Бркић⁽¹¹⁾. У штампи су забележена два предавања преко ове институције у Власотинцу, најпре у Народном дому 19. октобра 1938. године Марија Јасинска, професорка из Београда, одржала је предавање⁽¹²⁾, а затим су Велибор Глигорић и Радован Зоговић говорили о делу Боре Станковића, 12. марта 1939. године.⁽¹³⁾

Међу предавачима су се истицали наставници Грађанске школе, па су тако предавања одржали Златко Анђелковић „О индијској империји“; Михајло Спасић „Множење разломака“; Сава Велашевић „О друштвеном рачуну“; Светислав Димитријевић „Коло мекушаца - о шкољкама“; а др. Пера Илић је говорио о „Данашњој књижевности“.⁽¹⁴⁾

Предавања су се држала у просторијама Грађанске школе и по кафанама, а од 1929. године у Народном дому. Предавачи су се трудили да излагања буду свакоме разумљива и популарна, а актуелне теме су биле из привредног, књижевног или политичког живота. Излагање је вршено на популаран и приступачан начин за обичног слушаоца. Међу предавачима су били професори, адвокати, судије, свештеници, како из Власотинца, тако и из Лесковца и Београда.

б) Народна књижница и читаоница

Власотинчани су схватили од коликог је значаја организована култура за општи напредак, те су одмах приступили оснивању нових или обнови старих уметничких, просветних и културних друштава и секција. Почело се са одржавањем читалачких часова и организовањем курсева и семинара из области културе, отпочео је и рад на описмењавању неписмених, организовањем аналфабетских течајева, а пружана је помоћ и читаоцама у срезу. Учен је и есперанто, чему је подучавао учитељ Александар Нагорни.

Према једном мишљењу власотиначка библиотека се сматра најстаријом читаоницом у лесковачком округу.⁽¹⁵⁾ Она је основана 1912. године, уз велико залагање учитеља Петра Спирића. О том времену не постоји докуменатација, осим књиге записника, јер су Бугари за време окупације 1915. године уништили сав инвентар и књиге, једино су сачувани печат и књига записника.⁽¹⁶⁾ Одмах по завршетку Првог светског рата заказана је Конференција грађана⁽¹⁷⁾, 20. септембра 1919. године, ради обнове рада читаонице. Конференцију је сазвао и њеним радом руководио учитељ Јован П. Јовић Таћа. На конференцији је изабрано 28 чланова управе и надзорног одбора⁽¹⁸⁾. Управа се конституисала 28 септембра 1919. године. Јован Јовић је изабран за председника, а за службене проторије је узет локал Милана Т. Валчића, где је било седиште и пре Првог светског рата.

Читаоница је била претплаћена на дневну штампу, а добијала је листове: „Политика“, „Епоха“, „Брка“, „Демократија“, „Самоуправа“, „Радничке новине“, „Глас народа“, „Трговачки гласник“, „Застава“ и „Службене новине“.

На првој седници за помоћног радника постављен је Милан Савић, због високе кирије отаказан је стари локал и узет у закуп нови, од Проке Црниловића. Ту је било седиште све до изградње Народног дома. Правила су изричито забрањивала члановима пороке или развратни живот.

Због недостака материјалних средстава и волонтерског рада у читаоници било је потешкоћа у њеном раду, тако да је њен рад обустављен 1932. године. Обновљен је 5. августа 1937. године, ангажовањем младих људи ентузијаста, окупљених око Михајла Михајловића. Нова управа је настојала, набавком књига са актуелним издањима, понекад и забрањеном литературом, нарочито из СССР, да образује и информише Власотинчане, у првом реду омладину. У то време је ретко која србијанска средина, изузев Београда и других већих градова у Југославији (чак и са много већим бројем становника), могла је да се похвали таквим насловима. Све то је омогућило да се млади Власотинчани информишу о свим тадашњим политичким збивањима, како у Југославији тако и у Европи и свету, тим пре што је општепознато да је у кошмару пред избијање Другог светског рата ретко ко могао да се снађе.

Руководиоци читаонице су били⁽¹⁹⁾ Јован П. Јовић (1919-1925), Јован Стевановић (1925-1926), свештеник Тихомир Јовановић (1926-1927), Миодраг Тополчевић (1927-1930), Драгољуб Стојковић (1931-1932), Сретко Го-

руновић (1932-1938) и Михајло Михајловић (1938-1941).⁽²⁰⁾ Посао секретара су обављали Захарије Паштркуљић, Сретко Горуновић, Глигорије Богдано-вић, Лазар Мршић и Радомир Ћукаловић.

Нова управа на челу са Михајлом Михајловићем организовала је забаве и прославе ради обезбеђења новчаних средстава. Прославе су организоване око Нове године, Божића⁽²¹⁾ и Ускрса⁽²²⁾. Прикупљена новчана средства су омогућила куповину нових књига, а књиге су куповане код „Нолита“ у Београду.⁽²³⁾ Набавка књига је омогућила да читаоница помаже сеоске читаонице у срезу, и то у Црној Трави, Дадинцу и Свођу.⁽²⁴⁾

Управа је настојала да сачува књижни фонд у случају избијања Другог светског рата. И поред тога што је управа често мењана у то време, предузете су мере да се књиге склоне на сигурно место, али је после рата настао немар и небрига, те је књижни фонд нестао.⁽²⁵⁾ Овој институцији је комунистичка власт придавала већи политички значај но што је реално.⁽²⁶⁾

в) Народни дом

Иницијатор градње Народног дома био је власотиначки лекар Радул Велашевић, те се ова активност сматра једном од најпримернијих друштвених акција грађана у то време у читавом округу.⁽²⁷⁾ Најпре је формирано оперативно тело под називом „Управа фонда за подизање Народног дома“, у коју су ушли угледни грађани Власотинца.⁽²⁸⁾ Задатак овог органа је било да ову акцију прати и изведе до краја.

Планирано је било да се зграда изгради у 1928. године, али због недостатка новца завршена је 1. септембра 1929. године. Изградња је почела августа 1927. године, а зграда је предата на употребу 1. октобра 1929. године.⁽²⁹⁾

На згради Дома је изграђена купола у којој је постављен узидани „сат чекићар“.⁽³⁰⁾

Осветлење је увео Власотинчанин Влада П. Поповић, а Велики добротвор је био Петар Илић Мумџијски и његова супруга Лена. Свечано отварање је обављено 13. октобра 1929. године. На свечаности отварања изасланик Краља Александра био је потпуковник Вукотић.⁽³¹⁾

У згради су смештена друштва која су финансирала изградњу, и то: Соколско друштво, Женска подружнина, Певачка дружина „Његош“, Трговачко удружење, Удужење занатлија и Народна књижница и читаоница. Зграда је имала заједничку салу - дворану „соколану“ за забаве, друштвене скупове и соколске вежбе.

Земљиште за зграду је бесплатно уступила Општина власотиначка. Народни дом је имао своју управу, седнице управе су одржаване средом. Први председник управе је био др. Радул Велашевић, а благајник Урош Митровић.⁽³²⁾

г) Први биоскоп

Прве редовне биоскопске представе су почеле са редовним приказивањем филмова у Власотинцу 4. јула 1939. године.⁽³³⁾ Биоскоп је радио под фирмом „Тон-кино Тесла“. Власник биоскопа је био Радивоје Поповић - Дурко. Биоскоп је радио са тонском апаратуром и лучницом за прикључење на нисконапонску мрежу електричне струје. Биоскопска апаратура је била смештена у згради Александра Цратовића - Цане Тесле, у наставку његове кафане „Црнатовач“, у улици Краља Милана, број 42.⁽³⁴⁾ Биоскопска сала је била дугачка 16,10 метара, а широка 6,20 метара, имала је два посебна улаза - један из дворишта, а други из кафане.

Радивоје Поповић - Дурко је салу закупио на време од 5. година. Биоскопску апаратуру је набавио код фирме „Сименс“⁽³⁵⁾ у Београду. Особље биоскопа су сачињавали киноапаратер Александар Црантовић, разводник Стеван Б. Јанковић и благајник Светислав Црниловић Козак. Представе су приказиване три пута недељно, са почетком у 20,15 сати, а недељом и од 16 сати. Улазнице су коштале 3, 5 и 7 динара. Репертоар је био са актуелним филмовима у то време, као што су: „Рај музике“, „Злочин у морнарици“, „Јахач без страха“, „Још и вара“, „Епизода“, „Ромео и Јулија“⁽³⁶⁾ и др.

д) Лист Власина

Први број листа Власина изашао је из штампе 16. септембра 1926. године.⁽³⁷⁾ Финасијер листа био је Воја С. Поповић, а главни уредник постао је Милорад Д. Марјановић. Приређено је прво новинарско вече⁽³⁸⁾, а штампање листа је вршено у Лесковцу, у штампарији „Обрадовић“. После седам бројева, лист је престао са излажењем 16. јануара 1927. године. Лист је штампан у 50 примерака, а разношен је свуда по Србији, тамо где је било Власотинчана.

Излажење листа је поново обновљено 29. априла 1939. године, на предлог Клуба Власотинчана у Београду.⁽³⁹⁾ Власници листа су постали чланови редакције, а уредници су били Милутин С. Поповић, др Сава Марковић и Михајло В. Михајловић. После изласка у 15 бројева поново је престало излажење листа. Штампање Власине је вршено у нишкој штампарији „Св. Цар Константин“.

На својим страницама лист је доносио натписе о политичким, културно-забавним и спортским питањима од интереса за Власотинчане. Посебно је била запажена страница под насловом „Занимљивости из СССР“. Ово питање је утолико било значајније што је у целој држави после 1929. године била заведена цензура према штампи и публикацијама увезених из СССР. Зато се може рећи да је за то време била посебна храброст редакције, нарочито њеног уредника, мада је ту било одређених проблема, они нису утицали на уређивачку политику редакције.⁽⁴⁰⁾

ђ) Штампарија „Зора“

Оскудни су подаци о овој штампарији. Једино се зна да је штампа-рија почела са радом 1929. године и да је њен власник био Влада Ђекић, а да је седиште било у кући Милана Т. Валчића.

Од папира постоји само неколико поднесака везаних за подношење кривичне тужбе за клевету и увреде, због напада на част и углед тадашњег народног посланика Димитрија Он. Поповића, који се дају у прилогу. Веро-ватно је овај поступак разочарао власника штампарије, па је након поли-тичког епилога овог случаја одустао од даљег рада штампарије.

ОДЕЉАК ДРУГИ

ДРУШТВА СТАРОГ ВЛАСОТИНЦА

Глава прва

ХУМАНА ДРУШТВА

1. Друштво Црвеног крста

а) Опште напомене

Основни циљ и задатак овог друштва⁽⁴¹⁾, код формирања, био је да у рату заштити рањенике и болеснике, али је данас постала и мирнодопска установа, тако да у миру свесрдно помаже жртве епидемија, глади, поплава, пожара и земљотреса.⁽⁴²⁾ Да би се ово питање потпуније схватило даћемо неке претходне напомене о активности друштва у Србији. Наиме иницијатива за стварање овог друштва у свету је потекла од Швајцарца Хенри Динана. На његову иницијативу у Женеви је одржана Међународна конференција од 26. до 29. октобра 1863. године.⁽⁴³⁾

После ове конференције у Србији је формирано Српско друштво Црвеног крста ради додељивање помоћи рањеницима и болесницима 25. јануара 1876. године. Након завршетка Првог светског рата створено је јединствено друштво Црвеног крста за целу Југославију. У време формирања ово друштво је имало 2.319 чланова, а 1935. године је имало 16.500 чланова.⁽⁴⁴⁾

б) Власотиначки Пододобор друштва Црвеног крста

Као нека врста среће у несрећи за Власотинчане настала је околност да се за време српско-турског рата, 1877/78. године, јавила потреба да се формира друштво Црвеног крста, како би наши рањеници и болесници користили добре стране овог друштва, у првом реду његову хуману и медицинску помоћ. Мада није сачувана писана докуменатација, може се рећи да његово формирање у Власотинцу пада у време вођења наведеног рата⁽⁴⁵⁾, и да је његов оснивач био Антанасије Здравковић - Крајинчанић, тадашњи власотиначки учитељ.

На основу једног извештаја Друштва Црвеног крста Србије из 1908. године⁽⁴⁶⁾ види се да је Пододбор у Власотинцу одржао 21. редовну скупштину 24. маја 1909. године. Тада је за председника друштва био изабран лекар Михајло Савић, заменивши на тој дужности дотадашњег председника, свештеника Онуфрија Поповића.⁽⁴⁷⁾ Дакле, пре завршетка Првог светског рата ово друштво је имало статус Пододбора, а после завршетка Првог светског рата статус Среског одбора Црвеног крста за срез власотиначки.⁽⁴⁸⁾

Међу најстарије чланове Друштва набрајамо: Исидора Т. Митића - Сиду Грчког, Крistu Ј. Прикића, Петра Горуновића и Ставру Ј. Крајинчанића Спаскиног, а у годинама пред Други светски рат најагилнији је био власотиначки свештеник Василије Поповић - поп Васа, који је обављао функцију председника. Поред њега ту су учитељ Риста Крстић, адвокат Благоје Манић, учитељи Чеда Поповић, Власта Цакић, Драгомир Бркић, поштански чиновник Драгиша Дикић, трговац Раде Ђукаловић, затим Ђорђе Марјановић, Стеван Стевановић, Милан Стевановић, Властимир Б. Коцановић, Вукашин Ишљамовић, Вида Аранђеловић, Јулка Шарић, Радмила Милошевић и др.

Какве је благодети пружало ово друштво показали су најбоље балкански ратови, а нарочито Први светски рат. У прво време ратовања, из Србије на Солунски фронт су долазиле свакојаке гласине о тешком физичком и душевном стању нашег народа, о интернирању или мучењу појединаца и читавих породица, тако да је то изазивало нерасположење наших ратника. Но, када је почео да се одвија поштански саобраћај, са обе стране фронта, неопажено од цензуре, долазиле су вести о правом стању и у Србији и на фронту, те је морал наших ратника порастао.⁽⁴⁹⁾ Дакле, српско друштво није обустављало свој рад ни после повлачења преко Албаније на Крф. Управа овог друштва се повукла са српском војском и наставила своје деловање преко Женева.⁽⁵⁰⁾

Најактивнији су били просветни радници, јер им је школским програмом била обавеза да раде у овом друштву, а то задужење је одређивано на почетку сваке школске године.

У годинама пред Други светски рат, посебно од 1939. године, чланови друштва су непрекидно дежурали, а после капитулације југословенске војске у „априлском рату“, припремали су пакете за наше заробљенике.⁽⁵¹⁾

2. Власотиначко друштво „Здравље“

После завршетка Првог светског рата дошло је до радикалног заокрета у концепцији медицинске науке у многим областима, па и у погледу превентиве и спречавања заразних болести. У то време заразне болести, у првом реду туберкулоза, харале су и косиле становништво. Да би се стало на пут овим појавама, приступило се утврђивању узрочника заразних болести. Закључено је да су нехигијена и прљавштина основни узроци ових болести. Зато су најодговорнији људи из области медицине апеловали да се народ просвећује и упознаје са последицама нехигијенских услова становања, живота и рада.

Из тог разлога у великим градовима су почели да се отварају домови здравља и специјализоване школе за хигијену. Ипак, држава није била у могућности да отвара такве домове свуда, па зато у такве средине убрајамо и власотиначки срез. У Власотинцу је, један од активнијих и по свом позиву, био управник среске болнице др Радул Велашевић, али је било и других,

који су му се прикључили.⁽⁵²⁾ Почео је да организује акцију у циљу здравственог просвећивања народа овог краја. Најпре је предузео све мере да се поштује превентива у лечењу заразних болести. Одмах му је било јасно да се једна таква акција може спровести и дати резултате само ангажовањем већег броја људи.

Зато је одлучио да се формира ово удружење, стао је на његово чело и покренуо акцију на терену по Власотинцу и околним селима, Ладовици и Батуловцу.⁽⁵³⁾ У Власотинцу се почело од локације „Бука“⁽⁵⁴⁾, где је изграђена каптажа са чесмом, а потом се вода спровела и у центар града, где је изграђена спомен-чесма, према замисли грађевинара Миладина Ђорђевића. Чланови овог друштва су заслужни и што је било замишљено да се у саставу Народног дома изгради купатило са 2 каде и 10 тушева, као јавно купатило. Помоћ је у том смислу пристигла од Министарства социјалне политике и народног здравља, али је новац ненаменски потрошен, те практично оно није било у функцији.⁽⁵⁵⁾

У селима Орашју, Ладовици и Батуловцу мештани се и данас користе водоводом из тог времена.

Глава друга

ПЕВАЧКО-МУЗИЧКА ДРУШТВА

1. Власотиначка певачка дружина Његош

Ова певачка дружина је основана 1897. године. Још код оснивања њени оснивачи су поставили циљ дружине, који се превасходно огледа у томе да негује српску и словенску песму у српском народу (црквену и световну) и да њоме буди побожност и љубав према свету, цркви и отаџбини.⁽⁵⁶⁾ Име је добила по имену српског песника Петра Петровића Његоша.⁽⁵⁷⁾ Оснивач друштва је био Ђорђе Јовић Шулеја, који је био веома активан, иначе одличан баритон и дугогодишњи хоровађа. Њега је заменио Душан Он. Поповић - поп Душко⁽⁵⁸⁾, а њега учитељи Александар Милојковић⁽⁵⁹⁾, Драгомир Бркић⁽⁶⁰⁾, Тодор Ђорђевић⁽⁶¹⁾, Фердо Вигеле⁽⁶²⁾ и, на крају, Владимир Курагин.⁽⁶³⁾

Активност Друштва је престала за време ратова (балканских и Првог светског) које је водила Србија, али после завршетка Првог светског рата, 1919. године, најагилнији његови чланови⁽⁶⁴⁾ обновили су рад. Тако је Друштво већ 1920. године приредило концерт за време Ускрса. Година 1921. је значајна за рад Друштва, јер од те године почиње да се прима у чланство и женски свет, тако да је хор постао мешовитог састава. Забаве су организоване ради дочека Нове године, о Ускрсу и на Духове. У току 1922. године

организован је парастос умрлим члановима (8. јуна), а за Ускрс је приређена заједничка забава са лесковачким „Бранком“. Године 1923. Друштво је донело своја Правила, а у 1924. години организована је забава на дочеку Нове године, када су изведена дела Мокрањца, Биничког и Жганеца.

У септембру месецу 1925. године одиграо се значајан тренутак у историји овог друштва. Наиме, 7. (20) септембра Влада Илић - Мумџијски даривао је заставу, откану златним нитима, са врхом од иридијума. Дародавца су код уручења заставе заступали брат Сотир са супругом Ганом, из Лесковца, а освећење заставе је извршио нишки владика Доситеј.⁽⁶⁵⁾

Певачке пробе су биле у кући Јосифа Т. Валчића⁽⁶⁶⁾, ту је била и управа, а затим и у кафани „Палас“, и у Народном дому, после 1929. године. Програм је посебно изводио женски, посебно мушки збор, а било је и мешовитих наступа, зависно од композиције која је била на репертоару. Хор је наступао самостално, али је забаве организовао и са ФК „Власином“. Програм је био комбинован композицијама, рецитацијама, позоришним комедима, народним и забавним играма и песмама.

Друштво је имало свој октет, те су уз пратњу клавира наступали Стојан Коцић - Пурјак, Драгољуб Динкић, Влада Јовановић, Ђорђе Јовић, Драгољуб Николић, Божидар Станковић, Владе Тодоровић - Торник и Миливоје Ђукаловић. Женски квартет је наступао у саставу Олга Валчић, Славица Шушулић, Перса Димитријевић и Ружа Диманић. Постојао је и мушки терцет у саставу Стојан Коцић, Светозар Грујић и Божидар Станковић. Као солисти наступали су Богиша Поповић, Зора Јовић, Ана Велашевић, Фанинка Дорњак и Мица Поповић. Хорски репертоар је био „Молитва Југословена“ (од Бошњаковића), „Мамила“ (од Добрунца), „Дигните стег“ (од Вандел), „Министар - бан“ (од Адамича), „Многаја љета“, „Чувајте Југославију“ (од Марића), „Мајка и кћи“, „Планино моја стара“ (од Шијачког), „Што ми је мило“ (од Биничког), „Шкрњанек поје“ (од Хубала) и „Мувина даћа“ (од Железника)⁽⁶⁷⁾. У току 1929. године друштво је својим члановима и донаторима (добротворима и утемељивачима) издало дипломе.

Слава друштва је била 23. децембар, дан ослобођења од Турака.⁽⁶⁸⁾

2. Власотиначко црквено певачко друштво⁽⁶⁹⁾

Ова дружина је имала своје књиге, „Споменицу“ и „Читуљу“. У Споменици су уписани сви активни и брисани чланови, а у Читуљи умрли чланови Друштва. На састанцима је вођен записник о раду Друштва. Управу су сачињавали свештеници Василије Поповић, Вукашин Ишљамовић, Сергеј Ушаков, Радивоје Давинић и Риста Крстић, учитељ. На Оснивачкој скупштини су усвојена Правила Друштва, а за хоровођу је постављен учитељ Драгомир Бркић. У својој историји председници Друштва били су, после поп Кристе: Василије Поповић - поп Васа⁽⁷⁰⁾, Светозар Јанковић⁽⁷¹⁾ и Риста Аранђеловић.⁽⁷²⁾

За историју Друштва је значајна друга скупштина, одржана 16. јула 1933. године, када је проширен број чланова управе, јер је било омогућено да чланови Друштва постану и особе ван црквене власти.⁽⁷³⁾ Трећа скупштина је одржана 26. августа 1934. године, значајна је зато што је на њој покренуто питање формирања сопственог оркестра.⁽⁷⁴⁾ Ради консолидовања дисциплине својих чланова, управа је на седници од 26. новембра 1939. године ревидирала списак чланова. Тада су примљени нови чланови, а неки су и искључени из Друштва.⁽⁷⁵⁾

Друштво је имало 50 чланова, имало је дупли квартет, а и свој мушки хор. Први тенор су били Градимир Ђукаловић, Милорад Ђекић и Сава Цветковић, други тенор су представљали Христифор Димитријевић, Светислав Стојановић и Благоје Петровић. Први бас су били Будимир Бајић, Светислав Поповић и Александар Динкић, а други бас су чинили Властимир и Тихомир Филиповић, као и Радивоје Терзић.

На скупштини Друштва, 11. фебруара 1934. године, одлучено је да слава Друштва буде „Сретење“ (15. фебруар).⁽⁷⁶⁾

Друштво је учлањено у Савез певачких друштава жупе у Нишу.⁽⁷⁷⁾ Контакти са жупским центром су утицали на одлуку да Друштво приреди концерт у Нишу, најпре у Саборној цркви на литургији, а потом и на концерту у Учитељском дому. Овим наступима је присуствовао и нишки владика Јован, а Друштво је оставило запажен утисак и успех. Чланови Друштва су посетили Ћеле кулу и Нишку Бању.⁽⁷⁸⁾ Друштво је наступало у кафанама „Палас“, „Земун“ и у Народном дому.

Програм наступа је увек био из два дела, први део наступа био је концертни део програма, а други део програма био је забавног карактера. У првом делу програма најпре је свирана државна химна од Д. Јенка и Ј. Руњанина, затим су извођена Мокрањчева дела (најчешће „Друга руковет“), Биничког („Чујеш душо“, „Дремка ми се“, „Дивна ноћи“ и „У колу“), Славинског („Сватовска“), а у забавном делу програма настајала је игранка до зоре, са богатом лутријом, уз бирање краљице забаве.

3. Музичко друштво „Гуслар“

Ово музичко друштво постојало је средином двадесетих година XX века. Из Књиге записника Народне књижнице и читаонице видимо да је 1921. године ова дружина музицирала за време прославе Божићних празника⁽⁷⁹⁾, а да је 1925. године извела свој програм за време Ускрса⁽⁸⁰⁾. У сарадњи са Народном књижницом и читаоницом, 1926. године приредило је концерт у школском дворишту.⁽⁸¹⁾

Наступ овог друштва био је запажен и за време „Новинарске вечери“, 16. септембра 1926. године, поводом изласка из штампе првог броја листа Власина.

Десанка Максимовић

Власотинце

Инв.бр. 2746

Сигнатура 930.85 (492.1 Власи)

4 1878/1941

4. Музичко друштво „Стеван Мокрањац“

Крајем тридесетих година XX века осетила се потреба у Власотинцу за једном солидном и квалитетном музичком капелом, обзиром да постојећа музичка друштва нису могла да испуне захтеве времена и потребе ондашњих забавних програма. Додуше, оба певачка друштва, „Његош“ и „Карађорђе“, имала су своје секције, али оне нису биле у стању да у пуној и довољној мери одговоре потребама времена. Отуда се јавила потреба и захтев да се формира модернији музички састав.⁽⁸²⁾

Да би се удовољило овом захтеву одржана је оснивачка скупштина у јесен 1938. године.⁽⁸³⁾ За председника је изабран Благоје Валчић, трговац⁽⁸⁴⁾, а на наредној годишњој скупштини, 1940. године, Будимир Марјановић - Буцко.⁽⁸⁵⁾

Ово музичко друштво је окупило велики број чланова, о чему говори прилог са прославе славе „Светог Стефана“, 9. јануара 1941. године. Друштво је наступало у кафани „Палас“ и у Народном дому.⁽⁸⁶⁾

5. Тамбурашки и џез оркестри

а) Тамбурашки оркестар „Карађорђе“

Као што је већ напоменуто, овај оркестар је настао после седнице годишње скупштине Певачког друштва „Карађорђе“, 26. августа 1934. године. Оркестар је наступао на забавама које је организовало ово певачко друштво, и то у другом делу програма. Оркестар је формиран од својих чланова, а придржавао се строгих правила - да нико није смео да се појави са другим оркестром или да формира сопствени састав, у противном следило је искључење из друштва и одузимање значке.

Овај музички састав су чинили Ђорђе Коцић, Бошко Станковић Бујбац, Александар Калинић Калинче, Светозар Димитријевић - Тозе Шевтина, Павле Цакић Мач`к, Раде Поповић Лицко, Божидар Живковић Тапа и Сретен Митић - Сретко Ђурчија. Саставу је припадао и Бранко Ј. Давинић, све до његовог искључења.

б) Тамбурашки оркестар Бранка Ј. Давинића

Бранко Ј. Давинић је био члан - оснивач певачког друштва „Карађорђе“, али је искључен из овог друштва када се одлучио да сам формира тамбурашки оркестар, 26. новембра 1939. године. Чланови овог оркестра били су: Александар Калинић Калинче (хармоника), Владе Јанковић Желе-

це (соло певач), Бошко Станковић Бујбац (бубњеви) и Бранко Давинић (тамбурица „прим“).

в) Тамбурашки оркестар Славка Цветковића Базе

Док је Славко Цветковић База боравио у Београду, средином двадесетих година, учланио се у један омладински састав и тамо активно наступао на забавама. Када се вратио у Власотинце формирао је један састав, али, осим једне фотографије, другом документацијом о његовом раду не располажемо.

г) Тамбурашки оркестар Проке Живковића – Копе Кајганског

Осим две сачуване фотографије и објашњења Драгана Живковића Копчиног, друге податке немамо, али се и на основу фотографија види да је оркестар постојао крајем тридесетих година. Дакле, према наведеном оркестар су чинили Прокопије Живковић (тамбурица „прим“), Сретен Кулашевић (гитара), Благоје Крстић Тутурка (тамбурица „прим“) и Александар Калинић Калинче (хармоника). Оркестар је имао и своју певачицу.

д) Тамбурашко друштво „Томислав“

Према казивању Божицара Савића и сачуваној фотографији, види се да је то био класичан тамбурашки састав. Оркестар су сачињавале тамбурице и једна гитара. Чланови овог оркестра су били Предраг Стојиљковић Брицко, Прокоп - Копче Живковић - Кајгански, Светозар Димитријевић - Тозе Шевтина, Никола Ћукаловић, Живојин Тевденић - Живче Тевдена, Јован Миловановић и Витомир Каруовић - Вита Казанџија.

6. Џез оркестар „Мароко“

Не постоји писана документација, али према причању Владимира Јовановића - Цокановића овај оркестар је формиран 1935. године. Оркестар је имао добру сарадњу са певачком дружином „Његош“, па је на забавама, пред избијање Другог светског рата, наступао заједно са овим друштвом. Оркестар је на репертоару имао најновије шлагере⁽⁸⁷⁾, а наступао је у саставу: Никодије Крајинчанић - Коде Спаскин (саксофон), Богољуб Цветановић (виолина), Миодраг Јовић Таћа, звани Мића Шаранче (виолина), Божи-

дар Живковић Бунза (бенџо), Ненад Т. Поповић (бубњеви) и Владимир Јовановић - Цокановић (флаута).⁽⁸⁸⁾

Када се пође од чињенице да су, у оно време, у Југославији музичке школе биле сконцентрисане у великим градовима (Београд, Загреб, Љубљана), а да су у унутрашњости певачка друштва доприносила подизању месног извођачког кадра, онда ови подаци указују на жељу и малих средина да и оне негују своју музику, онда је појава оваквог друштва у Власотинцу још значајнија.

Глава трећа

СПОРТСКА И ПАТРИОТСКА ДРУШТВА

1. Уводне напомене

До ослобођења од Турака, као и у другим градовима јужне Србије, спорту се није придавао никакав значај. Наиме, док су владали Турци омладина на селу се бавила јахањем коња, џилитањем, рвањем, бацањем камена са рамена, прескакањем дрвника, вучењем конопца и слично.

После одласка Турака Србија је посветила већу пажњу овом питању, а главни задатак је поверен просветним радницима, обзиром да је као обавезни предмет у настави уведена гимнастика од 1882. године. Зато се непрестано морају имати у виду ове чињенице када се разматра ово питање. Отуда је прва спортска дисциплина било стрељаштво, како у Србији, тако и у самом Власотинцу. У Србији је стрељачки савез, као прва спортска дисциплина, био основан 1887. године, док је Стрељачки савез Југославије формиран тек 1924. године.⁽⁸⁹⁾

2. Стрељачка дружина „Сењанин Тадија”

Ондашњи учитељи у варошима и селима имали су обавезу да омладину подучавају гимнастици, али је држава ипак приоритет давала стрељачким дружинама, обзиром да су оне представљале неку врсту предвојничке обуке. Учитељи су углавном били резервни официри, тако да им није било посебно тешко да обучавају ученике у гађању војничком пушком. Зато не би требало да чуди да је прво спортско друштво у Власотинцу било стрељачка дружина под називом „Сењанин Тадија”. Ово друштво је основано 1900. године.⁽⁹⁰⁾

Оснивач друштва је власитиначки учитељ Лазар Миљковић Паштркуља.⁽⁹¹⁾ Дружина је имала своју заставу, која је чувана у кући Никодија Анђелковића, а одатле јој се губи сваки траг.

3. Друштво „Свети Сава“

Ово друштво је основано у Београду 24. августа 1886. године, после Српско-бугарског рата 1885. године. Задатак друштва је био да шири просвету и да негује национална осећања и врлине у српском народу. Оснивач је Светомир Николајевић, али се иницијатива приписује краљу Милану и влади Милана Гарашанина.⁽⁹²⁾

Члан овог друштва је био Власотинчанин Коста Илић Мумџија.⁽⁹³⁾

4. Подружница среског одбора Народне одбране

Народна одбрана је патриотска организација, основана у време анексије Босне и Херцеговине, као израз отпора освајачким плановима Аустроугарске. Основана је у Београду 8. октобра 1908. године.⁽⁹⁴⁾

Организационо је била тако постављена да је највиши орган у Србији имао назив Средишни одбор, док су у унутрашњости постојали срески и општински одбори. Програмом су били постављени следећи циљеви: јачање националне свести, уписивање добровољаца и организовање добровољних јединица.⁽⁹⁵⁾

5. Соколско друштво

а) Уводне напомене

Физичко васпитање је скуп систематизованих и плански усмеравањих активности ради што свестранијег и општег одгоја. Ова активност се заснива на развијању и усавршавању природних органских и умних својстава човека, односно сазнања да појединац у друштву не може опстати, нити постићи сврсисходне физичке активности без вежбања.

Историјски посматрано, у време Француске револуције Конвент је посебном одлуком 1793. године основао омладинске батаљоне, који су уз војничку обуку изводили и обавезну гимнастику, а већ 1895. године се у овој земљи уводи гимнастика као обавезни наставни предмет у средњим школама. У Чешкој је почео да се развија тзв. Тиршов систем, а затим се он развио у свим словенским земљама.⁽⁹⁶⁾

У Србији систематско физичко васпитање почиње у Војној школи 1853. године, а гимнастика као обавезни наставни предмет се уводи у школама 1883. године. Касније, на иницијативу краља Петра првог и у Србији се развија соколска организација, тако да је прва таква организација основана у Сремским Карловцима 8. маја 1904. године под називом „Соко”.

Кад говоримо о организационој структури и организованости чланства напомињемо да су сви срезови у Србији и Југославији имали своје организације и чланство. Чланство се међусобно обрађало са „браћо” и „сестре” (тзв. Соколско братство). Свака организација је имала своје старешине, а гимнастичари своје предњаке. Њихова активност се испољавала искључиво преко гимнастичких вежби.⁽⁹⁷⁾

6) Соколско друштво у Власотинцу

Као и у другим срединама у Србији и у Власотинцу је спорт био неразвијен и неорганизован у XIX и на почетку XX века. У то прво време омладина се бавила неким активностима сличним спортским дисциплинама, као што је рвање, бацање камена с рамена, ударање клиса, скакање у даљ и сл. Тек оснивањем соколског друштва „Душан Силни” у Власотинцу почиње организованије бављење спортом. У прво време вежба се по изнајмљеним просторијама и приватним кућама, са оскудним справама и струњачама. Са изградњом Народног дома, у то време и за такве прилике велелепног здања са гимнастичким справама: разбојем, вратилом, козлићима са хваталкама, струњачама, круговима и конопцем.

Ово друштво је основао учитељ Лазар Миљковић Паштркуља 1908. године, под називом „Душан Силни”, али то прво друштво није било довољно активно, па је на збору соколаца 29. јануара 1912. године дошло до смене руководства⁽⁹⁸⁾, а друштво наставило да живи активније. Уместо Лазара Миљковића старешина соколаца је постао Александар Црниловић, а друштво је променило назив у „Соко”.

Активност соколаца заустављена је избијањем балканских а потом и Првог светског рата, а и Александар Црниловић је погинуо у рату, тако да је рад друштва обновљен 1920. године.

Међу најактивнијим члановима овог друштва наводимо Глигорија Сеизовића, Уроша Црниловића, Стевана Ђикића Џуџиног, Уроша Црниловића⁽⁹⁹⁾, Николу Ђукаловића и др Радула Велашевића⁽¹⁰⁰⁾.

Друштво је наступало на слетовима у земљи: у Љубљани 1922, Загребу 1924, Нишу 1926,⁽¹⁰¹⁾ Зајечару 1929, и у Београду 1930. године, а у иностранству: у Прагу 1912, 1934, 1936, и 1938.⁽¹⁰²⁾ и Софији 1936. и 1939.⁽¹⁰³⁾

Друштво је имало свој подмладак. Финансирање активности је вршено преко чланарине и организовања забава.⁽¹⁰⁴⁾

Друштво је имало своју заставу коју су даривали потомци Косте Мумџије, Петар и Јелена - Лена Мумџијска.

Слава Друштва је била Дан уједињења (1. децембар), а Друштво је свечано обележило 20. годишњицу свог формирања.⁽¹⁰⁵⁾

6. Ловачко друштво за срез власотиначки

а) Опште напомене

После ослобођења од Турака лов у Србији је био слободан, али је Србија, убрзо по успостављању јединствене администрације на овом подручју, уподобила правила у овој области са Шумадијом. Тако је уследила забрана лова на јелена, срну и дивокозу, а само са посебном дозволом се могао ловити зец, тетреб и птице, и то у време од 1. матра до 1. августа, док се летина не убере по њивама, ливадама и виноградима.

У Србији почињу да се формирају ловачка друштва у XIX веку, а њихов рад је ометан ратовима (балканским и Првим светским), али је обновљен по завршетку Првог светског рата.

б) Формирање ловачког друштва

Ово друштво је формирано у опанчарској радњи Светозара Печенковића - Тозе Печенковог 1919. године. Он је постао први председник Друштва, а благајник Христифор А. Пејић - Кире Пејин. За најстарије ловције сматрају се Димитрије - Диша Црнобарац, Јован Шушулић, Цветко Михајловић - Цветко Чољак, Риста Крстић, Богиша Поповић, Тихомир Поповић, Коста Поповић, Сретен Миловановић, браћа Црногорци (Раде и Стеван Петровић), Драгољуб Видосављевић - Драге Бумба⁽¹⁰⁷⁾ и Стаменко Милошевић (који је поклатио своје имање за изградњу ловачког дома⁽¹⁰⁶⁾). Један од председника друштва је био Раде Петровић - Црногорац, а ловочувар Милан Жандар.⁽¹⁰⁸⁾

Сваки ловац је имао ловачку карту, а од 1920. године друштво је својим члановима делило и дипломе. Друштво је приређивало познате ловачке забаве, на којима се много јело и пило.⁽¹⁰⁹⁾

7. Аеро клуб „Наша крила“

а) Опште напомене

Да би се ово питање потпуније схватило и разумело даћемо неке кратке напомене у вези са историјатом ваздухопловства.⁽¹¹⁰⁾

Прва српска фабрика аероплана је основана у Београду 1923. године, а била је власништво Живојина Рогожарског.⁽¹¹¹⁾ Ова фабрика је од 1934. године власништво акционарског друштва, и од тада се модернизује, проширује и почиње производњу домаћих школских авиона и хидроавиона.⁽¹¹²⁾

Аероклубови су били организације спортског ваздухопловства. У Југославији је 22. октобра основан „Српски аероклуб Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“, доцније је преиначен у Краљевски југословенски аероклуб „Наша крила“. На челу ове организације била је Средишња упрва, испод ње су биле области, а испод њих месни одбори.⁽¹¹³⁾

б) Месни одбор Аероклуба „Наша крила“

Појавом авијације у Нишу, а нарочито оснивањем аероклуба у Лесковцу, и у Власотинцу се појавио интерес за ово друштво. Средином тридесетих година XX века целокупна ваздухопловна активност југа Србије је била везана за активност у Нишу, као средишту области - жупе.⁽¹¹⁴⁾ Они су помогли Лесковчанима да формирају свој месни одбор, а Лесковчани, у првом реду др Душан Деклева, помогли су Власотинчанима да се формира месни одбор.⁽¹¹⁵⁾

У Власотинцу је формиран месни одбор 1935. године, захваљујући ангажовању Живојина Маринковића Лајкучке, али је председник клуба постао др Радул Велашевић. Пред рат на ту функцију је изабран др Сава Марковић. Поред именованих, најактивнији чланови Клуба били су Радивоје Поповић Дурко и Сава Велашевић.

Клуб је имао свој подмладак у грађанској школи, а руководиоца омладине је био наставник Сава Велашевић.⁽¹¹⁶⁾

Циљ Аероклуба је био указивање на неоправдани страх од ваздухоплова, јер се чешће и веће саобраћајне несреће догађају на друмовима, и да су авиони сигурнији и безбеднији. Поред тога, циљ је био и да се становништво упозори и упозна са опасностима будућег рата, где се очекује употреба бојних отрова⁽¹¹⁷⁾, јер је у то време у нашој земљи владао страх од избијања рата.

У Власотинцу су организована предавања на теме као што су „Ваздушни рат и бојни отрови“⁽¹¹⁸⁾, „Хемијски бојни отрови“⁽¹¹⁹⁾, „О значају и употреби хемијских бојних отрова“.⁽¹²⁰⁾

У предграђу Власотинца, на потесу „Слатинске ливаде“, чланови власотиначког клуба су организовали аеромитинг уз помоћ пријатеља из Лесковца и Ниша, коме је присуствовао велики број грађана.⁽¹²¹⁾

Власотинчани су иступили из Обласног одбора Ниш и прикључили се Обласном одбору Скопље, и ту су остали све до избијања Другог светског рата.⁽¹²²⁾

8. Планинарско друштво

а) Опште напомене

На питање када су планински врхови заинтересовали људе, може се дати одговор - од када се пише историја планине су заузеле у њој место поред људи и догађаја.⁽¹²³⁾ Прве планинарске организације у свету настају у Европи и почињу од Енглеске. Тамо је 1857. године основан „Алпен клуб“, затим у Аустрији 1858, у Швајцарској 1862, у Мађарској 1869. и у Француској 1874. године.

У Србији је основано прво планинско удружење 1881. године, а у Београду 1901. године.

б) Планинско друштво у Власотинцу

У Власотинцу пре Првог светског рата није постојало ово друштво, као уосталом и у осталим деловима југа Србије. Тек од 1925. године, уз помоћ ентузијаста из Београда почиње да продире љубав према планинарењу и у јужним крајевима Србије.⁽¹²⁴⁾

Прве клице овога можемо назрети у излетима које су Власотинчани практиковали сваког „Ђурђевдана“ (6. маја), одласком на излет и оро у село Шишава, сваког „Госпођиндана“ (28. августа) на сабор у Конопници, где се јело, пило, играло. Људи су се састајали, млади упознавали, склапали су се и послови и слично.

После просецања пута од Власотинца до села Бистрица организован је сваке године одлазак на „Чобанац“ (2. август, празник Светог Илије), на сабор где се окупља цео планински свет, а одатле пуца поглед на Мораву, нишку котлину и Лесковац.

Ипак, активност у организационом смислу до Другог светског рата није постојала. Једино постоји једна чланска карта на име Радивоја Поповића Дурка, број 3208 од 25. априла 1925. године, да је био члан подружнице у Лесковцу.⁽¹²⁵⁾

9. Пинг понг секција

Уопште узев, стони тенис је млада спортска дисциплина, тако да се, као и у другим срединама, појавио крајем тридесетих година прошлог века и у самом Власотинцу. О томе постоји само једна запис у листу „Власина“⁽¹²⁶⁾, у рубрици „Кратке вести“, а постоји и једна фотографија.⁽¹²⁷⁾

10. Ногометни клубови

а) Опште напомене

Фудбалски спорт у власотиначкој околини није постојао све до завршетка Првог светског рата. Тек његовим завршетком, захваљујући ентузијазму неких власотиначких „школараца“, школованих у иностранству, у првом реду Војислава С. Поповића⁽¹²⁸⁾, који је у то време био на студијама у Бечу⁽¹²⁹⁾, одакле је донео прву лопту 1919. године, па је тако у Власотинцу почело интересовање за фудбалски спорт.

Међу првима који су прихватили овај спорт били су власотиначки „реалци“, они који су похађали лесковачку гимназију. Они су формирали два клуба: „Дечанац“ и „Бели Орао“, али о томе није сачувана никаква документација.⁽¹³⁰⁾

б) „Власотиначки спорт клуб Власина“

Клуб је основан 1920. године, његов оснивач је Војислав С. Поповић. Терен (игралиште) је на локацији „Росуља“, а званични назив Клуба је био „Спорт клуб Власина“. Стандардна боја Клуба је постала нежно плава боја, према биљци Росуља (*Drosera Rotundifolia*), која је некада расла на овом подручју.⁽¹³¹⁾

Прва такмичења су почела 1923. године у оквиру Моравске жупе, са седиштем у Лесковцу.⁽¹³²⁾ На основу сачуваних фотографија и докумената у заоставштини Михајла В. Михајловића, који је водио евиденцију о свим сусретима, резултатима и голгетрима у времену од 1927. до 1934. године, можемо констатовати да се Клуб такмичио до 1925/26. године у рангу Моравске жупе, а после тога у рангу Нишког подсавеза, где је провео само једну сезону. После испадања, све до сезоне 1937/38, поново се нашао у вишем рангу такмичења - Нишком фудбалском подсавезу, где се такмичио једну сезону. Због лоших резултата испао је из исте и провео наредну сезону у нижем рангу такмичења, а онда се, у следећој сезони, поново изборио за такмичење у рангу Нишког подсавеза.⁽¹³³⁾

Најбољи голгетер, према подацима Михајла В. Михајловића, био је Никола Личански Мамин са 61 поготком од 1927. до 1934. године. Клуб је у том периоду имао 65 победа и 29 пораза, са гол разликом у своју корист 276:169.

Клуб је практиковао организовање забава. Постоје бројне свечане позивнице за забаве, балове, матинеа, дочека Нове године и друго, па је тако стекао велику репутацију у јавности.⁽¹³⁴⁾

Клуб је имао своју славу – „Преображење“ (19. август).

в) Власотиначки спорт клуб (ВСК)

Према казивању Божидара Раденковића - Стевановића, и неких свечаних позивница, види се да је постојао и овај фудбалски клуб. Оснивачем клуба сматра се адвокат Света Грујић. Како се Клуб такмичио у Нишком подсавезу у сезони 1932/33. године, евидентно је да је основан тридесетих година прошлога века. О њему немамо сачувану документацију.

г) Неки други фудбалски клубови

У заосталим папирима Михајла В. Михајловића пронашао сам две чланске карте за ФК "Победник"⁽¹³⁵⁾ и ФК "Брђанин", али других података нема, тако да нам није позната њихова активност⁽¹³⁶⁾.

Глава четврта

ДРУШТВА ЗА ОЧУВАЊЕ ЧОВЕКОВЕ СРЕДИНЕ

1. Друштво за уређење и улепшавање Власотинца

Ово друштво је постојало и пре балканских ратова, али немамо сачувану документацију, осим једне фотографије из 1912. године. Рад се може пратити после 1936. године. Наиме, 27. септембра 1936. године обновљен је рад овог друштва. На основу сачуваног записника⁽¹³⁷⁾ са те седнице види се да су најактивнији били Благоје Манић, Радомир Ћукаловић, Ненад Т. Поповић, Владимир Јовановић - Цокановић, Миодраг Ноцић и Риста Н. Крстић.

Председници друштва били су – 1912. године Јован Јовић Шулеја, а од 1936. године Риста Н. Крстић.

Активност Друштва последње деценије тридесетих година је била засађивање дрвореда липовим садницама по власотиначким улицама, а багремовим на потесима „Бели камен” и „Страње”.

На основу једног писма од 22. фебруара 1937. године⁽¹³⁸⁾ чланови Друштва су се заветовали да ће радити на „... здравственом, моралном и естетском бољитку и унапређењу места, да се у свим улицама засаде дрвореди, да се Старо гробље премести, да се ради на уређењу шеталишта поред реке Власине, да се стара о отварању модерних месарница, да се ради на уређењу плаже на реци Власини, како би се странац пријатно осећао, као

и да покрене иницијативу да се Власотинце прогласи за климатско и туристичко место."

Са овим је Друштво, при крају зиме 1937. године, отпочело широку акцију на уређењу Власотинца. У том циљу председник друштва, учитељ Риста Крстић, требовао је код Шумске управе 1000 комада липових и багремових садница висине 2,20 метара.⁽¹³⁹⁾ Ову иницијативу је прихватила општинска управа⁽¹⁴⁰⁾, једино није била сагласна да се „Бели камен” засади ораховим садницама.

Улице Власотинца су коначно биле засађене дрворедима багрема и липе, док су локације око „Вашаришта” (Прудине), сточна пијаца, Ровине, Страње и Росуља, поред пута засађене ораховим садницама. У акцији засађивања су учествовали сви ученици основне, занатске и грађанске школе, као и соколци.⁽¹⁴¹⁾ На овај начин у свим улицама су биле засађене нове саднице, а тамо где су постојећа стабла била неоштећена - окречена су и подкресане су им гране.

2. Туристичко друштво „Чобанац”

Ово друштво је основано крајем 1938. године.⁽¹⁴²⁾ Из речи тадашњег уредника листа „Власина” могу се видети циљеви друштва, али и прекор немарним и неодговорним грађанима, којима се поручује: „Не тражите све од државе, већ себе упитајте шта сте и колико учинили за своје место личним примером.”⁽¹⁴³⁾

„Наши грађани нека не чекају да им ова друштва уређују и улепшавају улице и довлаче странце - посетиоце, већ нека се сами постарају да учине нешто у том погледу. У првом реду би требало садити што више дрвећа (што је више шуме то је ваздух чистији и свежији), одржавати чистоћу кућа (кречити их сваке године), издавати станове посетиоцима, али с тим да ти станови одговарају хигијенским захтевима - да цене станова и хране не буду скупе, да сви буду љубазни према посетиоцима, и да се сви старају како би се учинио боравак пријатним сваком странцу. Када посетилац види да је боравак у нашем месту заиста јефтин и пријатан, он ће га сигурно препоручити неком пријатељу или рођаку, и на тај начин би се из године у годину повећао број посетилаца, а наши људи би тек касније видели благодет туризма за једно сиромашно место какво је Власотинце.”⁽¹⁴⁴⁾

Редакција Листа је критиковала и рад општинске управе,⁽¹⁴⁵⁾ наглашавајући да је она показала мало слуха за чистоћу града, нарочито када су у питању несавесни возачи бицикла, када својом возњом ометају шетаче поред реке Власине. Одмах је стављен предлог да се овај проблем реши. Ради спречавања ове појаве сугерише се постављање саобраћајног знака опште забране на улазу у „Парк”, а да се несавесним возачима који крше ову забрану изричу новчане казне.⁽¹⁴⁶⁾ Даље се указује на нечистоћу поред реке Власине (обале реке), која је увек запуштена и пуна прљавштине, а што

оставља мучан утисак на људе са стране. Поставља се захтев да општинска управа постави чувара да брине о чистоћи, а накнада би му се плаћала из средстава прибављених из наплаћених казни.

Изгледа да је оваква реакција листа Власине имала одјека, јер је „Старо гробље” измештено, а град је поново осветљен, напајан електричном струјом из централе у Манастиришту.⁽¹⁴⁷⁾

Глава пета

ОСТАЛА ВЛАСОТИНАЧКА ДРУШТВА

1. Друштво „Трезвеност”

Чланови овог друштва су себи поставили циљ - борбу против пијанства као порока. Баш зато што овај наш крај обилује вином и ракијом, одавно су овдашњи људи схватили да је пијанство зло за човечанство. Наиме, ни болести, ни ратови не сатру толико људе колико прекомерна употреба алкохола. Да би се смањило уживање алкохола основано је друштво „Трезвеност”.

Задатак овог друштва је био да се бори противу навике испијања алкохолних пића и опијања, као и да указује на последице пијанства. У ово друштво је могао ступити сваки поштен и трезвен човек који не пије алкохолна пића и који ради на томе да и други не пију ова пића. Друштво се старало да, пре свега, спаси младе од пијанства, а оне који су се томе већ одали да изведе на прави пут, као и оне које је пијанство довело на ивицу пропасти.⁽¹⁴⁸⁾

Није познато време формирања овог друштва, али има изгледа да је постојало и пре балканских ратова и да је обновљено после завршетка Првог светског рата.⁽¹⁴⁹⁾

Чланови овог друштва су се борили и против коцке и коцкања и других порока и то нарочито код омладине.⁽¹⁵⁰⁾

2. Одбор за зимску помоћ

У Власотинцу је у јесен 1939. године формиран Одбор за зимску помоћ.⁽¹⁵¹⁾ За председника Одбора је изабран срески лекар др Сава Марковић.⁽¹⁵²⁾ Друштво је те године прикупило новчану суму од 2.000 динара. Тај је новац подељен сиромашним породицама.

3. Пољопривредна подружница

Светислав Вучковић само помиње⁽¹⁵³⁾ ово друштво без ближих података, али је познато⁽¹⁵⁴⁾ да у Србији оно има дугу традицију. У нашем истраживању сазнали смо⁽¹⁵⁵⁾ да је за председника Друштва изабран Димитрије Марјановић, а на основу чланске карте на име Живојина Г. Миленковића, да је Друштво имало своја правила, чији су делови унети у чланску карту, те се прилогом дају на увид.

ОДЕЉАК ТРЕЋИ

УДРУЖЕЊА СТАРОГ ВЛАСОТИНЦА

1. Удружење занатлија

Ово је најстарије удружење Власотинчана. Клица његовог настанка је у Папуџијском еснафу, који је овде постојао неколико година пре 1881. године, али је легализован тек те године.⁽¹⁵⁶⁾ Завршетком Првог светског рата, године 1919. формирано је „Удружење еснафа занатлијског за срез власотиначки“. Податке о њему смо налазили у „Деловодном протоколу еснафске управе свију заната 1919-1931“.⁽¹⁵⁷⁾

Председник удружења био је Данило Ђорђевић. Удружење је имало стручно-техничког радника, односно секретара, а тај посао су обављали Миливоје Хаџи Марковић и Сретко Горуновић.

Удружење је настало удруживањем свих еснафа у један, а сваки ранији еснаф је имао своје славе. Прославе је организовало удружење приређивањем забава.⁽¹⁵⁸⁾

2. Удружење трговаца

Ово удружење је постојало пре балканских ратова (1888. године, формирањем Бакалско-трговачког еснафа), али у организационом смислу оно је формирано тек 1920. године, уз помоћ Београдског трговачког друштва.⁽¹⁵⁹⁾ Председници Друштва су били Урош Р. Валчић, Душан П. Михајловић, Јосиф И. Крајинчанић и Божидар Цветковић - Бољарац, а секретари су били Миливоје Хаџи Марковић и Сретко Горуновић.⁽¹⁶⁰⁾

Активност удружења је била незапажена све до 1935. године, па је на скупштини удружења, одржаној 31. марта 1935. године⁽¹⁶¹⁾ критикован рад управе, тако да је у наредном периоду, до избијања рата, било активније. Забележена је активност на поништавању превозне таксе, коју је увела Општина лесковачка на робу која је по наруџбинама власотиначких трговаца допремана железницом. По жалби удружења Банска управа у Скопљу је поништила такву неправичну монополску и незакониту одлуку.⁽¹⁶²⁾

Слава друштва је била „Света Три Јерарха“ (12. фебруар).⁽¹⁶³⁾

3. Удружење резервних официра и ратника

Пододбор за срез власотиначки

Ово удружење је било од интереса за целу државу, те је његова организациона структура била подређена тим интересима. Најпре је за целу земљу, у Београду, формирано 1919. године удружење југословенских офи-

цира и официра ратних ветерана,⁽¹⁶⁴⁾ те је оно издавало свој лист „Ратни гласник“⁽¹⁶⁵⁾, који је излазио од 1922. до 1926. године. Иначе, када је реч о приликама на овом подручју, документација је нестала у ратном вихору, али на основу чланске карте на име Радивоја Поповића Дурка⁽¹⁶⁶⁾ можемо претпоставити да је удружење формирано 1930. године. Из једног извора⁽¹⁶⁷⁾ сазнајемо да је његов председник био Јован П. Јовић - Таћа. Слава удружења је била рођендан краља Југославије Александра Карађорђевића (17. децембар).

Удружење је прославило славу 1939. године богатим забавним програмом, са композицијама Жила, Гуноа, Моцарта и других композитора.⁽¹⁶⁸⁾

4. Удружење носилаца „Албанске споменице“

Ово удружење је касно формирано. Због политичких трзавица (Хрвати и Словенци су подозриво гледали на те људе) режим је био уздржан од подржавања „солунаца“, са циљем одржавања неке врсте равнотеже.

Председник удружења је био срески лекар др Сава Марковић, секретар Раде Петровић - Црногорац, а благајник Душан Михајловић. Једини извор о раду овог удружења је чланак у „Власини“.⁽¹⁶⁹⁾ На основу овог извора се види да је годишња скупштина одржана 17. фебруара 1939. године. На њој је поднет реферат под насловом „Улога носилаца албанске споменице у ставрању Југославије“. Критикована је влада због запостављања улоге „солунаца“ у друштву, обзиром на своје жртве које су поднели у току протеклог рата. Било је закључено да се у погледу социјалних давања „солунцима“ ода заслужено признање изменом закона о пензијском и инвалидском осигурању, али и то није дало резултате.

5. Удружење Власотинчана у Београду

Племенита припадност и приврженост колективитету се уочава и код Власотинчана у неговању „завичајног клуба“. Кроз овај облик дружења настаје одређено понашање којим се човеку пружа помоћ, нека услуга Власотинцу, жеља за дружењем завичајаца и слично. Ове захтеве је најбоље изразио члан 5. Правила удружења кроз мисао да удружење „својим благотворним акцијама помогне све оне који нешто корисно и добро раде у Власотинцу“. Из ових жеља и потреба јавила се идеја да се формира ово удружење.

Удружење је основано 1928. године, на предлог главног уредника листа „Власина“, Милорада Марјановића.⁽¹⁷⁰⁾

Први председник удружења је постао Влада К. Илић Мумџијски, а њега је заменио Влада Ђекић, 23. децембра 1933, који је два пута биран.

други пут 23. априла 1939. године, тако да је до почетка рата био на челу удружења. Удружење је 1938. године власотиначким школама поклонило 150 комада књига⁽¹⁷¹⁾. Залагањем овог удружења обновљен је рад Друштва за уређење и улепшавање Власотинца⁽¹⁷²⁾ и отворена је Домаћичка школа у Власотинцу.⁽¹⁷³⁾

На скупштини удружења 23. априла 1939. године за секретара удружења су изабрани Миодраг Јовић - Мића Шаранче, а за благајника Милен-тије Поповић.⁽¹⁷⁴⁾

Због прегалачког рада и активности читаоница је председника овог удружења изабрала за почасног члана на годишњој скупштини 1. фебруара 1940. године. Колико је ондашњој власотиначкој јавности било стало до тога, шта ће и како ће мислити ово удружење о предузетим мерама у Власотинцу на развоју културе, најбоље говори један интервју који је обавио главни уредник листа „Власина“ са Богољубом Горуновићем, професором историје у лесковачкој гимназији, поред осталог, тако да када је био упитан шта мисли о раду овог удружења, одговорио је:

„То је корисна установа. Знам да се на челу удружења налазе агилни и добри људи. Удружење Власотинчана има велики задатак - да одржава везу са завичајем и да на њега културно утиче. Истовремено да омогући новим Београђанима да се и поред велике кризе прилагоде новом животу престонице“.

6. Инвалидско удружење среза власотиначког

Није нам познато време формирања, јер писмена документација не постоји. Ипак, постоји податак да је ово удружење одржало своју годишњу скупштину у мају месецу 1940. године. Тада је за председника удружења изабран Ђорђе Младеновић, из Јастрепца.⁽¹⁷⁵⁾ Ово удружење помиње и Светислав Вучковић.⁽¹⁷⁶⁾

7. Учитељско удружење среза власотиначког

И за ово удружење не постоји писана документација. Ипак, захваљујући напоменама листа „Власина“⁽¹⁷⁷⁾ можемо закључити који су циљеви и задаци овог удружења. На једној од својих скупштина, одржаној 3. маја 1939. године, расправљало се о актуелним проблемима учитеља, а на годишњој скупштини 7. октобра 1939. године је закључено да се „преко разних резолуција солидарно боре за стварање повољних услова за културно просветни рад - за изједначавање у правима учитеља и учитељица, исправније буџетирање и одвајање школе од школске управе“. Председник удружења је био Бранко Павловић, учитељ из Црне Траве.⁽¹⁷⁸⁾

8. Добровољна ватрогасна чета

а) Опште напомене

Пожари се често дешавају из разноразних узрока. Дешавају се и у већим⁽¹⁷⁹⁾ и у мањим срединама. Због пожара често настају велике, понекад ненадокнадиве штете. У Србији је прва ватрогасна чета основана у Крагујевцу 1887. године. Циљ оснивања је био да у случају рата и бомбардовања гасе пожар, а код ватрогасаца да се негује друштвеност и дисциплина.⁽¹⁸⁰⁾

Да се ствари не би препустале случају држава је донела Закон о ватрогаству 15. јула 1933. године⁽¹⁸¹⁾, који је предвидео оснивање добровољних ватрогасних друштава. Примера ради, Лесковац је био већ познати и развијени индустријски град са текстилном индустријом, па је сама та чињеница налагала да се формира овакво удружење. Тако је у Лесковцу 1930. године формирано државно друштво „званично“, а од 1937. године и Добровољна ватрогасна чета у Власотинцу.⁽¹⁸²⁾

б) Ватрогасна чета у Власотинцу

До 1937. године у Власотинцу није постојало ватрогасно друштво, иако су се одувек дешавали пожари у кућама и магазима, нарочито тамо где се сушило месо (у пушницама). У прво време, за случај пожара у помоћ су пристизале прве комшије⁽¹⁸³⁾, касније је власт приступила организовању, тако што је постављала на угловима улица (сокака) велику бурад увек пуна воде (кишнице). Таквих буради је било на више места у чаршији. У бурадима је општина прикупљала кишницу за случај пожара, који и нису били ретка појава у време мангала.⁽¹⁸⁴⁾

У оно време пожари су били редовна појава. Најчешће је то било за време лета, када су биле велике врућине, а посебно у време вршидбе. Да би се стало на пут овој појави Власотинчани су одлучили да формирају удружење, тако да је оно формирано уз помоћ лесковачког удружења, 18. јула 1937. године, под називом „Добровољна ватрогасна чета“. Пријатељи из Лесковца су саставили правила, организовали једну смотру у центру Власотинца и приредили забаву са позоришним комадом „Ватрогасац“. Истовремено је власотиначко Удружење трговаца купило једну цистерну и пумпу.⁽¹⁸⁵⁾

9. Удружење пчелара и произвођача меда

Власотинчани су одувек били прави мајстори у гајењу пчела и производњи меда. Непознато је када је формирано прво удружење, али је из-

весно да је то било пре балканских ратова, јер је познато да је оно узело учешће на „изложби“ (сајму) воћа у Београду 1908. године, где су освојили бројна признања и награде.⁽¹⁸⁶⁾

Рад удружења су прекинули ратови 1912-1918. године, па је рад обновљен после Првог светског рата, али нисмо успели да сазнамо време обнове. Међутим, пошто су многи из овог краја на Свесловенској пчеларској изложби у Београду 1934. године⁽¹⁸⁷⁾ освојили бројне награде и признања, извесно је да је ово удружење било активно, иако писана документација не постоји, осим неких података у „Пчелару“ и „Лесковачком гласнику“.⁽¹⁸⁸⁾

Један од председника овог Друштва био је Урош Јанић⁽¹⁸⁹⁾, који је био цењен у Србији по стручности и агилном раду у пчелињаку, те је захваљујући њему Главни одбор из Београда организовао у Власотинцу једно стручно предавање 3. маја 1931. године.⁽¹⁹⁰⁾

Пчеларско друштво из Власотинца је организовало веома успешну изложбу 13. и 14. октобра 1929. године, а о томе је писао и струковни лист „Пчелар“.⁽¹⁹¹⁾

10. Женска удружења

а) Опште напомене

Основна замисао код оснивања ових удружења је била да се и жене, мајке, сестре и остале укључе за помоћ српским војницима - рањеницима, који су бранили домовину. Жене су прикупљале одећу, обућу, пешкире, чарапе и све друго што је било потребно слабо обученим српским војницима, а и мелемима су лечиле наше рањенике.

Поред тога, престанком ратних дејстава било је потребно збрињавати инвалиде рата и сирочад осталу без родитеља, а њихова помоћ се и овде огледала у прикупљању хране, одеће и обуће. То је било време када су жене у Србији схватиле као своју дужност и част да помогну сиромашу и невољнику, ако затражи помоћ. Истрајавале су на добротинству верујући у своју мисију.

Ова друштва су била хуманитарна, и то су остала све док су постојала, а престала су да постоје после Другог светског рата.

б) Коло српских сестара⁽¹⁹²⁾

Власотинке, у првом реду девојке, као и у другим србијанским срединама, биле су спремне и заинтересоване да помогну људима у невољи, да искажу саосећајност и милосрђе. Биле су спремне да помилују, али и да

чврсто стегну руку. Полазећи од слогана „Коло српских сестара - снага доброте“, у Власотинцу је 28. новембра 1926. године основано под називом „Коло српских девојака“.⁽¹⁹³⁾

Циљеви и задаци овог удружења су прописани њиховим правилима. Наиме, задатак им је био да допринесу напретку овог друштва у културном и просветном погледу, да у сваком погледу помажу сваку идеју која има за циљ унапређење Власотинца, да помажу лист Власина тиме што би у свакој прилици пропагирале корисност листа у случају да лист неко напада, али и да новчано помажу излажење листа.

Код уписивање чланицама су издаване дипломе, али због неактивности оно је престало да постоји тридесетих година, тако да је његове циљеве наставило да спороводи удружење „Кнегиња Зорка“.⁽¹⁹⁴⁾ Слава удружења је била „Св. цар Константин и царица Јелена“.⁽¹⁹⁵⁾ Председница удружења је била Олга Валчић,⁽¹⁹⁶⁾ а секретар Даница Р. Мићић.

в) Одбор госпођа „Женска подружнина“

Чланови овог удружења могле су бити само удате жене. Удружење је основано 1920. године.⁽¹⁹⁷⁾ Оснивачима удружења се сматрају Даница Марковић, Цаца Крајинчанић и Драга Цветковић. Поред њих најактивније су биле Јела Протић⁽¹⁹⁸⁾, Деса Апотекарица, Душица Бобичина, Олга Милошевић и др Ана Велашевић.

Удружење се залагало да се у Власотинцу организују кројачки курсеви и течајеви (кројења и шивења)⁽¹⁹⁹⁾, те се у том циљу удружење повезало са генералним заступником фирме „Сименс“ са седиштем у Београду. Тако је и у Власотинцу организован курс кројења и шивења, што је у оно време за вредне и марљиве Власотинке много значило. Залагањем овог удружења у Власотинцу је отворена и Женска занатска школа, где су учило шивење, кројење и матерњи језик.

Након изградње Народног дома удружење је имало своју просторију за окупљање.

Удружење је организовало забаве на којима се вршио избор „Мистера Власотинца“ са „почасним кавалјерима“. Тај избор је вршио искључиво женски свет.⁽²⁰⁰⁾

г) Удружење „Кнегиња Зорка“

Као наставак Кола српских девојака, у првој половини 1940. године у Власотинцу је формирано ново удружење под називом „Удружење Кнегиња Зорка“. Чланови овог удружења су били у тесној вези са симпатизерима комуниста, али због избијања рата удружење није могло да се нарочито искаже.

Према казивању Јелке Кованџић - Гигине када је активност власотиначке читаонице замрла, средином тридесетих година прошлога века, јавила се потреба да се комунисти Власотинца илегално помажу. Зато је основано је ово удружење, те је оно било у тесној вези са управом Народне књижнице и читаонице, на чијем челу је стајао Михајло В. Михајловић.

Управу су сачињавале: председница удружења Зорка Јовановић, секретар Вера Поповић, обе наставнице Домаћичке школе у Власотинцу и благајница Вида Аранђеловић - Сергиџина.

11. Умешност, преданост и марљивост Власотинки у домаћичким и другим пословима

Говорити о женским власотиначким удружењима а не поменути њихову нарочиту особину и умешност у вођењу домаћичких и других послова било би неправедно. Оне су биле надарене у разним домаћичким пословима, као што је спремање зимнице, спремање obroka, нарочито око слава и свадбених весела, а уз то су биле веште и у ткању, предењу, хеклању и слично. Још у старо време⁽²⁰¹⁾ оне су се истицале вештинама у врткању, плетењу, ткању, прању и пеглању веша. Власотинке су се посебно истицале у ручним везовима и ручним радовима.

Познато нам је⁽²⁰²⁾ да је Цаца Крајинчанић⁽²⁰³⁾ за своје везове и плетива на Светској изложби у Паризу 1889. године добила диплому⁽²⁰⁴⁾. Тај урођени таленат још више је усавршен када су између два рата почели да се организују течајеви (курсеви) у домаћим ручним радовима. Дакле, може се констатовати да су Власотинке одувек биле на добром гласу⁽²⁰⁵⁾ као вредне, спретне и умешне у домаћичким пословима.

ОДЕЉАК ЧЕТВРТИ

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ЗАБАВА И СВЕТКОВИНА (МАТИНЕА, КЕРМЕСИ И БАЛОВИ)

а) Уводне напомене

У научним круговима се сматра⁽²⁰⁶⁾ да Срби имају генетски смисао за уживање и осећање среће (макар и у патњи), једноставније речено инстинкт за срећним животом. Они умеју да уживају, да се веселе, а у жалости да тугују. Интересантна су објашњења темперамента „јужњака“ Србије. Сматра се да су спојене две стране темперамента, с једне медитерански (Србија припада медитеранском поднебљу), са друге стране словенска осећајност, „топла словенска душа“, тако да су ове особине дале карактер по којима се ови људи радују животу од срца, а када се под утицајем лошег живота откаче осећања, спремни су да се жестоко жале.

Обзиром да су Власотинчани Срби, свакако да су попримили доста тога од предњих особина, те се по томе и распознају. А како смо видели успешно су организовали забаве, знали су и да се после напорног рада у дућанима или у пољу (виноградима, њивама и ливадама) опусте, то смо у прилици да опишемо неке карактеристике са тих забава.

б) Опште карактеристике забава

Досадашња описивања упућују на закључак да је забавни живот старих Власотинчана био разноврстан и богат. Знали су они у тренуцима предах од напорног рада да се нашале, насмеју, да прославе домаћински своје крсне славе, православне верске празнике и славе својих друштава и удружења. Интензивније посвећивање забавама било је после Првог светског рата, нарочито после изградње Народног дома. У то време није било школе, друштва или удружења које није славilo крсну славу и обележавало највеће хришћанске празнике (Божих и Ускрс).

У зимским месецима одржавале су се забаве и Светосавски балови. Забаве су се одржавале у најугледнијим кафанама: „Српски краљ“, „Земун“, „Солун“ или „Палас“, касније и у Народном дому. На тим забавама се играло и певало. Свирала се народна и забавна музика. Права реткост је била да младић или девојка нису знали да плешу.⁽²⁰⁷⁾ Плесови су били уз: танго, валцер, степ, слофокс, касније румба и самба. Свирала се и народна музика.

Даме су биле обучене у најлепше хаљине, а мушкарци у најбоља одела која су имали.⁽²⁰⁸⁾ На свечаним забавама, где је обично свирала најбоља музика, практикована је и „шаљива пошта“, са дописницама или разгледницама.⁽²⁰⁹⁾ Девојка са највећим бројем прикупљених пошиљки проглашавана је за „краљицу забаве“. Присутни су јој апалаудирали, а жири јој је уручивао поклон (обично је то била украшена торта, а после уручења, „краљица“ је секла торту и служила је својим пријатељима).

У летњим месецима забаве су биле поред реке Власине, у „Доњем парку“, где су биле високе крошње дивљих кестенова и ораха, тако да је преко дана била хладовина од припеке, а у вечерњим сатима ту се уживало

уз звуке староградске и изворне народне музике. Посебно је било свечано организовање балова са костимима и маскама. Најбоље маске су израђивали Коста Ђикић - Џуџин и Будимир Марјановић - Буцко.⁽²¹⁰⁾ Познати су били светосавски балови.⁽²¹¹⁾

У зимским месецима се напуштала и башта и кеј, а корзо је постала главна улица у чаршија. Грађанство и остали православни верници су са радошћу дочекивали Божић, сваког седмог јануара.⁽²¹²⁾ За тај дан се спремала богата трпеза, јер је пост пред Божић био дуг, јела се посна храна - пасуљ, кромпир, пекмез од шљива и друго. За тај празник свака породица је припремала печеницу, коју су уносили домаћин куће и најстарије дете, а домаћица их посипала пшеницом и кукурузом. Овом празнику су се посебно радовала деца, која су очекивала поклоне, а имали су и ретку прилику да пуцају из прангија, што је за њих био посебно радостан догађај. Домаћице су припремале чесницу, у коју су стављале новчић, а онај коме је припало парче чеснице са новчићем је био усхићен, јер је очекивао да га целе године прати срећа и добитак.

Ловачко друштво је организовало ловачке забаве средином месеца јануара или почетком месеца фебруара. Забаве је организовало и соколско друштво, поводом своје славе „Дан уједињења” - стварања Југославије (1. децембар) али и за време највећих хришћанских празника.⁽²¹³⁾ Забаве су организовали и сви спортски клубови („Власина”, „ВСК” и „Победник”).⁽²¹⁴⁾

ОДЕЉАК ПЕТИ

ПОРОДИЧНЕ СВЕЧАНОСТИ

1. Крсне славе

Стари Власотинчани припадају хришћанском православном свету, те као такви су обележавали верске празнике: Божић, Богојављење, Врбицу⁽²¹⁴⁾ и Ускрс, али и своје породичне славе тзв. крсне славе, као наследну породичну традицију.

Славски обичај је био обележаван тако што је у дому свечаревом долазио један од свештеника власотиначке цркве са часним крстом, из свештеникове руке домаћин славе прими свету воду, којом замешује славски колач. Власотинке су се одувек трудиле да славски колач буде најлепше украшен, обзиром да је таква умешност била најбоља препорука за удају, уколико је свечар имао удавачу. Исто је то важило и за славско жито, јер су славска свећа и тамњан набављани код неког воскара или трговца. Свечар се посебно истицао породичним иконама и кућним иконостасом у коме је било смештено кандило.

Породичне свечаности су допуњаване јелима и колачима. И овде се исказивала умешност домаћица, посебно код посних славских колача. Просто су се утркивале која ће квалитетније и разноврсније колаче да направи и послужити их у довољној количини. Да свако буде послужен у изобиљу, али и да после славе остане за децу. Наравно, гостопримство свечара је било од највећег значаја и саставни део славске свечаности.

Зора Црниловић нам је оставила неке славске обичаје првих година по одласку Турака из ових крајева.⁽²¹⁵⁾ Наиме, поред зидова целе собе поређале би се софре, а када се гости појаве, испред улаза им се пребацивао тзв. софро пешкир,⁽²¹⁶⁾ а затим би се свако посебно полио водом из бакарног ђугума (лени), са решеткастим поклопцем, да вода не би неконтролисано попрскала госта. Заливање гостију је обично обављала неударна девојка, све док сви придошли не би опрали руке. За овим се служило јело. Док су се гости служили јелом и пићем девојке су чистиле обућу гостима, а при одласку гости су на тањиру остављали по неки динар због очишћене обуће. По њиховом одласку девојке скупљају новац и међусобно га деле.

2. Свадбе

Живот момака и девојака у најстарије време је био патријархалан, што ће рећи био је одвојен, у свим приликама. Међу њима није смео да се деси физички контакт. Тако, ако се игра у колу, посебно игра женски свет, посебно мушки. Да се коло не би одвајало између момка и девојке веза је била марамица - „марамче” (никако хватање за руке). На ово се строго пазило и тог правила су се сви придржавали, све док се момак и девојка добро не упознају. Нарочито су на то пазили родитељи неударне девојке, јер у супротном због стида таква девојка није могла да изађе у јавност.

Најтеже је било ако би се десио случај да је девојка „избрукана“, осрамоћена. Преко таквог чина патријархална средина никада није могла, нити хтела олако да пређе, а најмање да тако нешто опрости, па се таква девојка тешко могла удати.⁽²¹⁷⁾ Приликом удаје - женидбе момци и девојке се нису познавали. Обично су родитељи ти који су одлучивали за кога ће се удати, са којом ће се оженити.⁽²¹⁸⁾

а) Наводаџисање (проводаџисање)

Ово је била прва фаза удаје, односно женидбе. Ако је нека породица имала девојку за удају - тада се на „девојачку спрему“ морало мислити годинама унапред. Девојчини родитељи су гледали да девојка већ до 16, најдаље 17. године научи да плете, да шије, па чак и да тка, поготову да зна да кува. Иницијативу за брак је узимала час младожењина, час девојчина страна, и то преко проводаџије, односно неког угледног човека, или преко „проводаџике“ искусне у „дипломатисању“, која је тај посао предузимала из „севапа“ или из пријатељства.

Пошто би проводаџилук био отворен, даља фаза је била распитивање, проверавање чињеница и преговарање. При томе се пазило на обичајно право. Наиме, чим би девојка стасала за удају, односно чим би била „спремна“, готова са својом спремом, родитељи или пријатељи би почели да је „изводе“ - јер се „задевојчила“.⁽²¹⁹⁾

Како се у старо време девојка и момак нису познавали пре брака, родитељи су ти који су одлучивали ко ће коју девојку узети. Зато, када старији одлуче одакле ће девојку узети за њиховог момка, старији проналазе наводаџију. Задатак наводаџије није био само да пита, хоће ли девојкини родитељи да удају ћерку за одређеног момка, већ и да се стара „да работа буде уговорена“, па и да се обавести о миразу.

б) Ношење ђердана, мали и велики нишан

Када родитељи девојке прихвате понуду наводаџије, 2-3 дана након одласка наводаџије из куће девојкиних родитеља, неколико младића, послатих од момкових родитеља, одлазе у кућу девојкиних родитеља са „ђерданом“, у ствари хаљином за девојку, а они им узвраћају својим поклонима.

в) Прстеновање (прошевина)

Наредна фаза је било прстеновање или прошевина девојке. Дакле, до овог тренутка све је било у највећој тајности, а од овог тренутка настаје

јавно испољавање свих потајних испитивања и контактирања. То је већ била свечаност, просиоце је пратила музика, а прстеновање је завршено гозбом и музиком у кући девојкиних родитеља. Пуцањ из пушке или пиштоља је знак јавног оглашавања прошевине. А према древном обичају тај пуцањ је означавао заштиту младенаца од злих духова.⁽²²⁰⁾

Даљи обичај је налагао да испрошена девојка није смела да се појављује у јавности, како би се младенци штитили од урока, да се младима не нанесе неко зло, да им се не би наудило (исчуђивањем, хваљењем и слично).⁽²²¹⁾ Другим речима, девојка није смела нити кога да види, нити ко њу да види. У том времену родитељи младенаца су утаначивали све детаље око организовања свадбеног весеља. Када је све било утаначено, девојка је излазила пред госте, те је целивала (рукољуб) руку своме оцу, свекру, наводацији и осталима.⁽²²²⁾ Ова фаза је могла да траје од неколико недеља до године дана.

Од тог тренутка девојкина врата су била затворена за сваког осим за младожењу и његове, а девојка „под прстеном” више није могла бити предмет било чијег удварања или гледања. Прстеновање је била веридба, коју је предвиђао и Српски грађански законик.

г) Свадба (венчање)

Када се већ дошло до свадбе, сватови су били позивани преко буклијаша (кондирџије), штампаним позивницама. У њима се текст обично завршавао напоменом „Примање честитања у цркви” - да се неко под видом честитања не би као пустосват наталатио, да дође и на свадбени ручак и игранку. За време самога венчања млада је морала ногом да нагази младожењу, јер се веровало да ће јој то донети брачну срећу, да ће држати мужа у већој покорности према себи.

Дакле, најважнији актери на свадби су били млада и младожења. Одмах до њих важан чинилац је био „ручни девер”. Обично је то био један од нежењене младожењине браће или његов побратим. Он је носио велику белу ешарпу (као неку ленту) од најфинијег свиленог платна (или кашмирске вунене свиле), а имао је повластицу и дужност да младој донесе на дар вео или венац од мирте, беле рукавице, лепезу и сунцобран од чипке, беле ципеле и свадбени букет. У оно време бити ручни девер је била огромна част, али је он био и доживотни „заштитник снајке”, па и у брачним неспоразумима. Он је био први који је позиван да пресуђује.

Сватови су се окупљали на два места - код младиних родитеља и код младожење. Ови последњи би пошли по младу у свечаној поворци, пешице или фијакерима. Младина мати и њене сестре би окитиле сватове рузмарином и понудиле би их ракијом „препеченицом” (препеком). Потом би младин отац или најстарији брат свечано предао младу деверу (овај тренутак је обично праћен плачем), а затим се полазило у цркву.⁽²²³⁾

При повратку са венчања, улазило се у младожењину кућу. Млада је морала прво да баца плодове и жито по сватовима, а сито на кров, затим, да подигне и пољуби „нахоче“, према древним обичајима ради благостања, затим да медом намаже улазна врата ⁽²²⁴⁾, а потом да прескочи корито пуно воде, стављено на кућни праг, касније је уношена преко прага, а све због прастарих обичаја да се заштити од мађија. ⁽²²⁵⁾

Када сватови дођу на место одређено за ручање и игранку, игранку отвара млада мајка или њој најближа сродница са старим сватом, до кога се хватала кума, па девер са младом, за њима кум, старосватица, младожења, проводаџика и тако даље.

Тога дана старије даме су носиле беле хаљине од рипса или чипке, бело либаде од моареа и бео бисерни тепелук, или пак класичну градску ношњу са тепелуком и низом ђердана (ниском). На грудима им је стајао неки брош и златан ланац са сатом.

Оне вечери када се заврши венчање, код родитеља младожење се скупљају његови сродници „на честито са даровима“, а затим је настављано весеље до касно.

д) Грејана ракија

Сутрадан, након завршене свадбе, родитељи младожење су слали родитељима младе невесте („пријатељима“) грејану ракију ⁽²²⁶⁾ као знак да је млада била поштена, а да су родитељи младожење задовољни, јер млада невеста „није избрукана“.

Дакле, даљи обичај је текао овако - првог јутра по венчању, пунио се кондир (буклија) грејаном ракијом у младожењиној кући. Уколико је млада невеста „раније укаљала образ“ њеним родитељима није слата ова ракија и млада не иде на извор или бунар по воду са девојкама и музиком, већ метлом у двориште смете ђубре, сакупља га и баца, окренута према кући родитеља речима: „Све што је лоше на моју мајку нека је!“

Свадбено весеље је пратила музика, у почетку виолина са контрабасом, касније блех музика.

ОДЕЉАК ШЕСТИ

ПОЗОРИШНИ ЖИВОТ СТАРОГ ВЛАСОТИНЦА

1. Путујућа позоришта

Власотинце, као у осталом и друге вароши на југу Србије, после одласка Турака упознају се са позоришном уметношћу искључиво преко путујућих позоришта. Мада немамо писану документацију извесно је да је и Власотинце оног времена посетила нека од путујућих позоришних група окупљена око Лазе Поповића, Гавре Миловановића и Фотија Милачића, обзиром да смо дошли до једног плаката из 1898. године, одакле се види да је 7. децембра те године у Власотинцу боравила позоришна дружина Капрића, а и познати српски приповедач Стеван Сремац је за своју приповетку „Путујуће друштво” инспирацију нашао управо овде.⁽²²⁷⁾

Ове позоришне трупе су своје представе изводиле по кафанама⁽²²⁸⁾ или под шатрама. Публика је могла да ужива уз пиће, ћевапчиће и остале мезелуке и да прати глумиште.

То прво позориште, према наводима Зоре Црниловић, водило је рачуна о укусу публике, јер је од ње и њеног интересовања, у крајњем случају, зависио успех представе.⁽²²⁹⁾

За превоз позоришне дружине коришћена је воловска запрега⁽²³⁰⁾ јер саобраћај у то време није постојао. Плата путујућих глумаца је била нестална и обично толико мала да су се на једвите јаде могли прехранити. На крају, то се може видети и из приповетке Стевана Сремца, „Путујуће друштво”, јер је инспирацију за њу он нашао овде, у Власотинцу.

2. Власотиначко ђачко позориште

Овде се има у виду удружење ученика, нека врста дилетанске позоришне групе, како се изражава наш познати књижевни критичар Јован Скерлић. Овакве ученичке групе су одиграле веома важну улогу у развоју школства младе Србије, а и касније. Ове дружине су свуда по Србији приређивале „о испитима” позоришне представе.

Овај ученички покрет је много допринео на ширењу народног духа и буђењу националне свести. Из овог покрета су се касније развили познати српски писци: Лаза К. Лазаревић и Светозар Марковић.⁽²³¹⁾

Овакав културно-уметнички аматеризам је био заступљен и у Власотинцу после завршетка Првог светског рата. Највећа заслуга за то припада учитељу Милутину Ћирићу, који је формирао „Власотиначко ђачко позориште”.⁽²³²⁾

Из две сачуване фотографије из тог времена (на њима је Сретко Горуновић) види се како су изгледали ти глумци са костимима за комад „Устанак против дахија”. Ово ђачко позориште је 7. септембра 1926. године представило позоришни комад „Народни посланик” од Нушића и „Цар Ћира” од М. Сретеновића.

3. Власотиначко дилетанско позориште

Власотиначки учитељи су били активни, те су формирали Власотиначко дилетанско позориште, 1934. године. Редитељ је постао учитељ Срећен Станимировић Јаворац. Те године приређена су два комада, прво (8. јануара) „Кир Јања“, а затим (24. јануара) „Два лопова“. У току 1935. године приређен је само „Патуљков дар“, а у току 1936. године приређени су „Тврдица“ од Молијера (8. јануара), „Честитам“ од Косте Трифковића (14. јануара), „Дует“ од Нушића (13. децембра), „Јазавац пред судом“ и „Код адвоката“ (31. децембра). У току 1937. године приређена су три позоришна комада, и то „Под строгост“ од Нушића (1. јануара), а крајем године „Студенти“ и „Лењи обућар“ (1. децембра).

4. Позоришна секција Народне књижнице и читаонице

Није познат датум формирања ове секције, али се зна да је било у јесен 1938. године. Секција је била формирана са циљем да се привлачи публика, а тиме и да се обезбеде новчана средства за рад Читаонице и издажење листа „Власина“. Глумачка екипа је била одмах обезбеђена од ентузијаста - глумаца аматера, репертоар је проширен, а почела су и гостовања у околним местима - Дадинцу, Млачишту и Грделици.

На развој власотиначких аматера у великој мери је допринело и гостовање професионалног позоришта из Скопља.⁽²³³⁾ После овог гостовања репертоар секције је био другачији, почели су темати социјалне садржине, као што су „Слуга Јернеј и његово право“, „Ослобођење Косте Шљуке“, „Вода са планине“ и други.

Редитељ је постао Михајло Михајловић. Настојао је да прати сва савремена збивања у Југославији и свету, а повољна околност је та што је његов отац имао књижару, те је могао да набавља и стручну литературу и часописе.⁽²³⁴⁾ У овоме му је помагао Ненад Т. Поповић - Наде.

Позоришна критика је пратила све што се догађало у власотиначком позоришту од 1939. до 1940. године, а своје коментаре је саопштавала преко листа Власина.⁽²³⁵⁾

Из једног незваничног прегледа Позоришна секција Народне књижнице и читаонице је 1938. године приредила позоришни комад „Слуга Јернеј и његово право“ од Ивана Цанкара, словеначког приповедача, али до краја године ниједан други није изведен. Наредна 1939. година је пребогата позоришним комадима. Те године су приређени „Глуви зет“ (4. фебруара), „Зла жена“ (5. марта), „Вода са планине“ (6. маја), „Недужни љубавник“, „Покојник“ и „Власт“ (12. октобра), „Сумњиво лице“ и „Ослобођење Косте Шљуке“ (10. децембра). Током 1940. године приређени су следећи позоришни комади: „Аналфабета“ (8. јануара), „Зона Замфирова“ (11. фебруара), „Власт“ (14. фебруара) и „Злокобна нула“ (18. фебруара).⁽²³⁶⁾

Напомене уз текст

- (1) Бруно Ловрић, Споменица шездесетогодишњице ослобођења Ниша, Ниш 1937, с. 41; Историја Ниша, група аутора, 2, Ниш 1974, с. 147.
- (2) На једном месту; (в. Историја француског друштва у време Револуције, Београд 1953, с. 191) браћа Гонкур истичу да су кафане са појавом политичких партија постајале клубови тих партија, кафански гости - говорници, а граја у њима политички предлози.
- (3) Власина, број 6-7/40, с.1; Светислав Вучковић, За живот живот, Власотинце 1980, с. 22-23.
- (4) Реферат на 4 табака, рукопис, необјављено (својина аутора)
- (5) Сергије Димитријевић, Историја Лесковца и околине (1918-1928), Лесковац 1983, с. 388; Лесковачки гласник број 1 од 5. јануара 1925. године.
- (6) Лесковачки гласник, број 41. од 19. октобра 1929. године, с. 1.
- (7) С. Димитријевић, цитирано; Правда број 248, од 11. септембра 1921.г.
- (8) Лесковачки гласник број 6. од 13. фебруара 1926. године, с. 1.
- (9) С. Димитријевић, с.388; Предавање је најпре одржано у Власотинцу, а затим и по селима - Шишави, Конопници, Козару, Дадинцу и Орашју, у времену од 26. јула до 4. децембра 1926. године.
- (10) Професор је латинског језика у лесковачкој гиманзији.
- (11) Лесковачки зборник, XLI, 2001, с. 307.
- (12) Власина, број 3/38, с. 3.
- (13) Прилог Књижевни дан Боре Станковића.
- (14) Извештај Грађанске школе 1936/37, с. 6.
- (15) С. Димитријевић, цитирано, с.391.
- (16) Власотиначки зборник, број 1/2003, с. 17-25.
- (17) На збору грађана је изабран одбор од 15 чланова са задатком припреми програм и правила.
- (в. Бранислав Нушић, Сабрана дела, 2, Београд 1965, с.242.)
- (18) С. Димитријевић, цитирано, с. 391.
- (19) Књига записника читаонице.
- (20) Рођен је у Власотинцу 1916. године, а стрељан у Нишу 1943. године од стране фашиста. Члан управе (14. фебруара 1938. године), а потом и председник управе Читаонице (26. фебруара 1939. године). Његов отац Владимир држао књижару у центру Власотинца, тако да је био актуелно информисан са најновијим издањима и новинама јер је читаоница била претплаћена на велики број дневних листова и часописа. Поред овога непосредно се повезао са врхом КПЈ док се лечио у Тополшицама, у околини Цеља у Словенији, а и био је у вези са Милентијем Поповићем и Миоградом Јовићем, београдским студентима.
- (в. Власина, број 1-2/40, с.6); Исто, број 3/39, с.4 и Књига записника, цитирано.
- (21) Записник са четврте седнице управе (1921. године) Власина, број 6-7/40, с.6.
- (22) Записник са седнице управе од 3. маја 1925. године и седнице управе од 8. априла 1926. године.
- (23) Власина, број 1-2/39, с. 3.
- (24) Исто, број 5/39, с. 4.
- (25) Петар Станковић, Власотинце и околина у ратовима и револуцији (1903-1945), Власотинце 1971, с.27.
- (26) На скупштини Читаонице, одржаној 27. марта 1939. године, изабрана је нова управа у саставу Михајло Михајловић, председник, Чедомир Црнобарац, подпредседник, Радомир Ђукаловић секретар и чланови Сава Марковић, Сретен

Марковић и Добривоје Николић. Наредне године на скупштини одржаној 26. марта 1941. године Сретен Марковић је постављен за подпреседника уместо Чедомира Црнобарца, а за нове чланове управе су изабрани Фердо Вигеле и Сретен Живковић (у Титовој Југославији је био судија Врховног суда Србије); (в. Факсимил прилога дописнице од 15. марта 1941. године); Књиге су биле склоњене у Лесковац код зета Јована П. Јовића, Борислава Николића, судије у време Титове Југославије, у подруму његове куће. После његове смрти несавесним односом породице, продате су за багателну цену једном лесковачком нумизматичару, који их је најпре понудио Витомиру Благојевићу - Вити Бану, директору Културног центра у Власотинцу, но како их овај није прихватио, то су појединачно распродате на улици; (в. Светислав Вучковић, цитирано, с.59, 61-62)

(27) С. Димитријевић, цитирано, с.251 и 391.

(28) Прилог фотографије чланова овог Фонда; С. Димитријевић, цитирано, с. 251; Протокол Удружења занатлија среза власотиначког 1919-1934, р.б.202/25; Овај протокол се чува у Завичајном музеју у Власотинцу. Према његовој евиденцији ова акција је почела у 1925. години, а не почетком октобра месеца 1926. године, како наводи Сергије Димитријевић; Управа фонда је одлучила да се формира једна делегација, која би посетила Владу Илића - Мумџијског у Београду, и упознала га да се међу донаторима не налази ниједан богатији Власотинчанин. Одлучено да се сазове збор грађана и да се позову грађани да свако према својим могућностима да новчани прилог, а да се „богаташима“ који нису приложили помоћ испишу имена и презимена и да се јавно истакне табла са прогласом за злотворе, и да им се забрани сваки приступ у зграду. Овим је акција на прикупљању помоћи и изградњи Дома почела 31. марта 1925. године.

(29) Лсковачки гласник, број 39. од 5. октобра 1929. године; Хроничар овог листа је под насловом „Народни дом у Власотинцу“, написао: „Власотинце септембра 1929. Великим напором и пожртвовањем људи од прогреса и радиности, пре три године покренута је акција да Власотинце, место са око 5.000 становника подигне у свом месту Народни дом - центар културне делатности и напретка овог места и околине“; „Културно просветна и професионална удружења власотиначка – Соколско друштво, Женска подружнина, Певачко друштво, Народна читаоница, Трговачко удружење, Занатски еснаф, Друштво Здравље и Одбор кола српских се-стара образовали су још одмах – новембра 1925. године Управу фонда за подизање Народног дома. На челу одбора су изабрали агилног и вредног Радула Велашевића, за чланове свештеника Јовановића, и још неколико најбољих чланова из управе поменутих друштава. Управи је одмах стављен на располагање целокупан капитал поменутих друштава, да управа са њим одмах приступи подизању Дома. Иако је тај капитал износио нешто око 15.000 динара. Управа је одмах почела да ради на подизању Дома чија је предрачунска сума износила преко 800.000 динара. Развивши пуну акцију на свима странама, прикупљањем прилога и помоћи, успело се да још половином 1927. године Дом буде озидан и покривен. Уз народни дом подигнуто је Народно купатило уз главну помоћ Министарства социјалне политике и здравља. Немајући више материјалних средстава управа је радове на изградњи Народног дома прекинула. Развијена је поново акција за прикупљање прилога и помоћи. Благодарје многим дародавцима, који су свесрдно своју помоћ Дому пружили, пре два месеца је Управа Дома издала налог да се Дом потпуно доврши... Ових дана су почели завршни радови, а пошто буде половином тек. године свечано освећен биће вредан удруживатељима на уживање; Дом се налази на најлепшем месту Власотинца. Главни део зграде је на два спрата, сала у продужењу исте, а затим купатило...; У згради су просторије за канцеларије удружења и Женске занатске школе. Велика сала - дворана ће бити заједничка за приређивање забава, концерата и друштвених скупова, а поред тога и за вежбање соколаца; Општина

власотиначка је уступила бесплатно земљиште на коме је подигнут Народни дом. Министарство социјалне политике и здравља, Министарство трговине и индустрије, Област нишка и Среска скупштина дали су новчану помоћ од 130.000 динара. Велику суму су дала браћа Мумџије, синови Косте Илића Мумџије, а сат са звонима је даривао Риста В. Васиљевић, из Београда. Помоћ су дали власотиначки новчани заводи, Народна банка из Београда и други; Приредбу освећења преузео је на себе Приређивачки одбор."

(30) Овај сат је даривао власотиначки зет, београдски трговац, Риста Васиљевић, новчане противредности 30.000 динара. Сат је одзвањао на сваких пола сата; Купола је срушена за време бомбардовања од стране Бугара, из правца села Крушевица, сат је срушен, а механизам се, према причању Владе Сајџије нашао у кући Црнобараца; Иначе дародавац је био власотиначки зет у фамилији Хаџи Ђокића. Отворио је хотел у Лесковцу, његова фирма је у „Лесковачком гласнику“ (број 1. од 3. јануара 1925. године, с.4) објавила рекламу под насловом „Пажња“, којом обавештава „Лесковчане да је код железничке станице у Лесковцу (Босанска, улица, број 75) отворио хотел, да је директор хотела Јован П. Јовић - Таћа. За посету моли Риста Васиљевић, трг. Београд, Кнез Михајлова, 47“; Редакција „Власине“, локалног листа је, због немара управе Дома према учињеном поклону, реаговала (број 1-2/39, с.2) у чланку од 18. фебруара 1939. године: „Шта ће рећи дародавац овог сата г. Риста Васиљевић промпт. трговац из Београда када чује како се води рачун о његовом поклону, који кошта 30.000 динара“.

(31) Лесковачки гласник, број 41 од 19. октобра 1929. године, с.1; Чланом 25 Правила Народног дома регулисано је питање начина коришћења сале. Сувласници су салу користили недељно и наизменично, тако да је једно удружење користило прве недеље у месецу, наредне друго и тако редом. За остале заинтересоване било је могуће само онда када остали сувласници зграде нису били заинтересовани за њено коришћење. Иначе, сала никада није била уступљана за свадбена весеља или партијске скупове, углавном стога што су у таквим приликама емоције биле јаке и могло је да дође до оштећења просторија или инвентара.

(32) Протокол удружења занатлија, р.б.43/30. Власина, број 1-2/40, с.6; Правила Народног дома (члан 6) у била ригорозна, тако да председник и благајник су морали имати имовину на своја имена. Другим речима ондашњи Власотинчани нису хтели да се излаже ризику када је у питању домаћински однос и управљање народном имовином, тражена је примерена гаранција за заштиту те имовине.

(33) Из историје је познато да је први биоскоп на простору Србије отворен у Сомбору 1906. године, у Београд је то било 1908. године. У то време пројекција филмова је подрзумевала и јело и пиће за посетиоце, а кафанска музика је свему томе доприносила угодном осећају.

(34) Данас је то улица Немањина 42, где је седиште управе ЈКП „Радник“.

(35) Инвентар Ов. број 234/39. (необјављивано).

(36) За време приказивања филма због дејства угљен диоксида неколико посетилаца се онесвестило јер отвори на пећима нису били запушени; (в. Власина, број 2-3/39, с.3).

(37) Лист је престао са излажењем 16. јануара 1927. године. У својој историји није имао среће, обзиром да је неколико пута почињао и престајао да излази. Прво обновљање излажење листа је било 11. септембра 1938. године, тада је главни уредник листа био Михајло В. Михајловић, али је због избијања Другог светског рата престао са излажењем. Обновљено је по други пут његово излажење 1. маја 1953. године, главни уредник је био Виден Раденковић, али је лист убрзо престао са излажењем. Тек после „трећине века“, 1. октобра 1990. године по трећи пут је обновљено његово излажење, главни уредник је постао Зоран Б. Давинић, али је и он престао са излажењем 1992. године.

(38) Редакција листа је организовала промоцију листа и „Прво новинарско вече“, а забавни програм поверен је музичкој групи „Гуслар“; в. Власина, број 1 од 16 септембра 1926 године; Према причању Војислава С. Поповића састанци редакције и уредника листа су одржавани у „Горњем“ парку поред реке Власине, по кафанама и приватним кућама.

(39) Главни иницијатор је био његов председник Влада Ђекић, подпковник у пензији; На страницама листа могли су да се читају коментари и натписи о актуелним темама у држави и срезу, па је у највећој мери то утицало на обнову излажења листа. Да је тако и хроничар „Лесковачког гласника“ (број 38 од 24. децембра 1938, с.4) је пренео ову вест под насловом: „Нови лист у Власотинцу“ (број 38 од 24. септембра 1938. године, с.4) се огласио натписом „Нови лист у Власотинцу“ под псеудонимом Д.Ц; „Вредна и напредна Народна књижница и читаоница у Власотинцу, преузела је један частан и врло похвалан посао - почела је да издаје свој лист „Власину“- као свој орган и као једно гласило до сада немог у том погледу Власотинца. Натписом - Наша реч- одређени су се правац и циљ овога месечника - „изношење и расчлањивање локалних проблема, пасивности и печалбарству...“.

(40) О Совјетској Русији је у то време могао да пише лист који је био прокомунистички настројен. Са каквом храброшћу и дрскошћу је редакција третирала ово питање говори чињеница да у то време југословенска влада није имала дипломатске односе са СССР. Но, чланови редакције су одважност и инспирацију налазили у натписима „Српског књижевног гласника“, који је повремено објављивао новости из Совјетске Русије, али у току 1926. и 1930, али не и 1939-1940. године; Било је покушаја режима да врше одмазду према уреднику и члановима редакције. Тако је остао забележен сукоб Михајла Михајловића са директором Грађанске школе Пером Илићем (рођеним братом тадашњег нишког владике Јована), те је епилог сукоба нађен пред Окружним судом у Лесковцу у предмету Кит 1-2/40, у вези са приказивањем позоришног комада „Вода са планине“; (в. Власина број 1-2/40, с. 3. и број из марта 1940, с.4); Било је приврженика који су одушевљени натписима, па су једва чекали да се појави нови број Власине. Тако у прилогу се дају, једно писмо од 29. октобра 1937. године, где се поред осталог наводи: „Време се лагано окреће у нашу корист“; из дописнице од 24. јула 1939. године се види да се сарадник листа из Ниша обавештава главног уредника о цени штампања листа у нишкој штампарији; а из дописнице од 29. новембра 1939. године да читаоци студиозно анализирају лист, па чак проучавају и групно, а не само појединачно.

(41) Ово друштво је основао Швајцарац Хенри Динан 1863. године.

(42) Српски књижевни гласник, 1926, књ. XVII, св.5, с.381-385.

(43) Војна енциклопедија (даље ВЕ), књига 2, 1971, с.219-220.

(44) Исто.

(45) Из фотографије Антанасија Д. Здравковића - Крајинчанића из 1880. године распознају се на његовим грудима, поред медаље Таковски крст и медаља Црвеног крста. Отуда је велика вероватноћа да је ово друштво тада постојало, али како је овај просветни радник и национални јунак и прегалац убрзо умро, вероватно је рад друштва замро, тако да је обновљен тек 1888. године.

(46) Књига извештаја Српског друштва Црвеног крста за 1908. годину, с. 89. и 199; На основу предњег друштво је постојало од 1888. године.

(47) Књига извештаја, цитирано.

(48) Лесковачки гласник (број 12. од 21. марта 1936. године, с.2) је обавестио своје читаоце да је у Власотинцу одржана скупштина Среског одбора друштва Црвеног крста за срез власотиначки, да је скупштина дала разрешницу старој управи, изабраној 1934. године, док су у нову управу изабрани Пера А. Илић, директор Грађанске школе председник, Ђорђе Стојковић, трговац заменик председника, за секретара Миодраг Тополчевић, управитељ основне школе, а Тихомир Јовановић -

поп Тихомир за благајника. У управу су изабрани срески начелник, др Радул Велашевић, наставница Злата Анђелковић, Миодраг Ноцић, Александар З. Поповић, Милан Т. Валчић, Сретко Горуновић и Велимир Црнобарац. У Надзорни одбор су изабрани Владимир Поповић, учитељ, Душан Валчић, трговац и Данило Ђорђевић, грађ. предузимач.

(49) Прилози о дописивању Десе Мијајлове са супругом Душаном на фронту, и о међусобном дописивању „солунаца“ Душана Михајловића, Велимира Ноцића, Душана Диманића и Душана Раденковића.

(50) Видовдан, свеска 1, Женева 1918, с.29.

(51) Јелка Кованџић - Гигина ми је испричала да се у то време кувао пек-пекмез, тарана и друго.

(52) Ненад – Наде Т. Поповић је у једном чланку под насловом „Здравствене прилике Власотинца“; (**В.** Лесковачки гласник, број 42. од 19. октобра 1935. године, с.2-3) критиковао општинску управу јер ништа значајније не предузима на плану спречавања заразе у граду, обзиром да се на локацији „Старо гробље“ појавила подземна вода, па се зато залаже за измешање „Старог гробља“ на другу локацију, јер је у то време било доста болесних од туберкулозе, а многи су од тога и умрли; Ненад - Наде Поповић је син Тихомира Поповића из првог брака, био је писар код адвоката Манића, бавио се режијом и лупао у бубњеве; Лист „Власина“ (број из јула месеца 1939, на страни 4) сугерисао је да се у Власотинце доведе што пре здрава пијаћа вода са „Чобанца“, „за правилан хигијенски живот“.

(53) У аматерском, немом, филму под насловом „О животу Власотинца и Власотинчана (1935-1938)“ др Радул Велашевић је, у накнадом тонском запису изјавио, поред осталог: „Како се на Старом Гробљу често појављивала подземна вода, почели смо добровољним радом са копањем, пронађена је пијаћа вода. Изградили смо пет чесми, једну у горњем делу, код Буке, а другу у центру вароши.“

(54) Локација данашњег дворишног круга Дома здравља у Власотинцу. На том месту су откривени остаци од давнина положених одводних цеви, које је зуб времена уништио, па су биле затрпане. У народу се сматра да је овај водовод постојао још у време када је Турчин Латиф-бег био господар и ту поседовао кулу са пратећим објектима, и да је стога одлучено да се ту најпре почне са откопавањем. Овај извор и чесма у „Пушкиној долини“ и данас постоје и служе за употребу у случају несташице воде у граду.

(55) Поводом овог питања огласио се и хроничар листа „Власина“ (број 8/39, с.4.) под насловом „Наш преглед“, овим натписом: „Свима нама је добро познато од колике би користи било једно јавно купатило за здравствене и хигијенске потребе нашега места. Истина приликом зидања Народног дома, биле су сазидане просторије за купатило. Нажалост оне се и данас састоје од голих зидова и стоје напуштене, те не служе ничему. Разлог је тај што се готово нико не интересује да се створи могућност за добијање новца или кредита, са било које стране, који би омогућио набавку санитарија за купатило... Поред немарности самих грађана, постоји још једна ствар која је била препрека за акцију на подизању купатила, а то је недостатак воде. Но, како је питање власотиначког водовода делимично решено одобравањем кредита од 30.000 динара то би овај водопројектовани водовод испунио један недостатак – да обезбеди воду за купатило; (**В.** о томе С. Димитријевић, цитирано, с. 276.)

(56) Члан 8. Правила друштва.

(57) Члан 1. Правила друштва.

(58) Сретен П. Давинић („Мој родни крај - О Власотинцу“, необјављени рукопис, 1958. године) наводи да је био до 1928. године члан ове дружине, те су га из поштовања прозвали „поп Душко“. Управљао је хором до одласка за пароха цркве „Светог Марка“ у Београду (1930. године).

(59) С. Димитријевић, цитирано, с.417.

(60) Заменио је Душана Он. Поповића и био хоровађа до оснивања Певачког друштва „Карађорђе“ (1932. године).

(61) Према једном прегледу (Власотиначки зборник, број 1/2003, с.129-134. (хоровађе су били овим редом: Милутин Здравковић (1897-1912), Душан Он. Поповић (1911-1926), Милутин Ћирић (1926), Радивоје Давинић (1926), Александар Милојковић (1926-1928), Драгомир Бркић (1928-1930), Ђорђе Илић (1931), Фердо Вигеле (1932-1937), Драгиша Цонић (1938-1939), Фердо Вигеле (1940-1941), Милорад Крајинчанић (1941-1947); Према истом овом извору председници Друштва су били Ђорђе Јовић (1897-1914), Прока Црниловић (1919-1920), Коста Митић - Грчки (1920-1923), др. Раде Свилар (1923-1925), Владимир Тодоровић (1929-1932), Фердо Вигеле (1933-1934), Благоје Манић (1934-1936) и Јован П. Јовић (1937-1941).

(62) По народности је Словенац, овамо је послат по налогу Министарства просвете, био је управник Грађанске школе. Рат је провео у заробљеништву, а после рата је постављен за просветног инспектора у срезу власотиначком.

(63) Био је професор музике.

(64) Према Лесковачком зборнику (број XLI, 2001, с.299) су Прока Црниловић, Милорад Крајинчанић, Коста Поповић, Сениша Крајинчанић, Миливоје Цекић, Љубомир Паруновић, Драгутин Цонић, Петар Ђукаловић, Љубомир Цветковић, Драгољуб Динкић, Владимир Милошевић, Војислав Аранђеловић, Лука Богдановић, Душан Он. Поповић и Милутин Мршић.

(65) Постоји пет фотографија сачињених тога дана. Једна је сачињена у Косовској улици, у тренутку када соколска музика са соколцима очекује наилазак Сотира и Гане Илић из Лесковца; затим је приказан пролазак преко „дрвене“ пијаце и одлазак до порте цркве власотиначке, а након литургије боравак у центру града, испред седишта друштва, где је сачињен фотографски снимак чланова друштва са изасланицима дародавца заставе и заставом испред седишта друштва (испред куће Јосифа Т. Валчића, коју је продао Крсти Валчићу, а касније је наследио његов син Бранко, у којој и данас живе његови потомци.)

(66) Јосиф Валчић је рођени брат банкара Милана Валчића, медицину је завршио у Бечу, у Нишу се бавио лекарском праксом па је тамо и основао Институт за оториноларингологију; Застава је била тешка, те је израђен „тоболац“, тако да је друштво имало и свог заставника, који је носио за време дефилеа и у сличним приликама; У прилогу су фотографије са специјалном позивницом за тај дан.

(67) У питању је Јосип Славенски

(68) Извештај са годишње скупштине налази се у витрини Завичајног музеја у Властинцу.

(69) Лесковачки зборник XXXIX, 1999, с.231.

(70) Христифор Поповић је био на тој функцији до 3. новембра 1935. године, њега је заменио Василије Поповић.

(71) На овом положају је био до 27. новембра 1940. године.

(72) Избијање Другог светског рата га је затекло на овом положају; (в. Лесковачки зборник, цитирано, с.240.)

(73) Нови чланови су постали Христифор Димитријевић, Светозар Поповић, Добривоје Даскаловић, Будимир Бајић, Радомир Ђукаловић, Даница - Даца Горуновић, Смиља Миљковић и Душанка Поповић.

(74) Ранија управа је нешто измењена, па су нови чланови управе постали Светислав Стојановић, Милорад Ђекић, Сретко Митић, Смиља Миљковић, Олга Бојацић и Бранко Давинић.

(75) Бранко Давинић је прекршио дисциплину јер је основао свој тамбурашки оркестар, те је на годишњој скупштини 26. новембра 1939. године искључен из чланства, а одузета му је и значка Друштва; Истовремено су примљени за нове

чланове Риста Аранђеловић, Ђорђе Марјановић, Божидар Дидић, Јован Стаменковић, Чедомир Паштркуљић, Божидар Стефановић и Божидар Диманић; После ове седнице активност чланова је опала, а и ратне прилике су учиниле своје.

(76) Славска свечаност је почињала благодарењем у власотиначкој цркви, одакле се поворка кретала кроз град праћена музиком до својих просторија, где су се дочекивали гости. Увече је приређивана забава са богатим програмом; (**в.** Власина, број 3/39, с.4).

(77) Лесковачки зборник, цитирано, с.238.

(78) Исто, с.239.

(79) Записник са IV седнице управе читаонице.

(80) Записник са седнице управе читаонице од 19. априла 1925. год.

(81) Записник са седнице управе читаонице од 8. априла 1926. год; (**в.** Лесковачки гласник, број 15 од 15. априла 1933, с. 1)

(82) Власина, број 1 од 16. септембра 1926. године.

(83) Исто, број 1-2/39, с.4.

(84) Исто.

(85) Исто, број 1-2/40, с. 6.

(86) Један проглас је овако мамио посетиоце: „Програм је одлично састављен, биће задовољни и гурмани за једење и гурмани за играње!”

(87) Једна позивница за дочек Нове 1938. године обавештава: „На забави свира салон оркестар Мароко своје најновије шлагере !”

(88) Џез је настао и развијао се у САД. У времену од 1890. до 1917. године био је популаран само међу црнцима. Први стил се свирао на клавиру и познат је под називом „регтајм” („regtime”), а настао је у Сент Луису. Други стил је био класичан „блуз”, њега су прихватили и белци Америке двадестих година, а свирао се по мањим групама и мало је имао додира са црначком музиком. После економске кризе џез музичари су прешли у Европу, а од 1930. године развио се из блуза нови стил под називом „свинг”. Овај стил су свирали велики оркестри Бени Гудмена и Глен Милера, док је најзначајнији међу њима био Дјук Елингтон. Оркестри су били гломазни, па је црначко становништво почело да негује мање саставе. Отуда се јавља нови стил „бап”, са по 12 чланова у оркестру. Протагонисти овог стила су били трубачи Диззи Гилепси и Чарли Паркер; (**в.** Илустрована енциклопедија историје - Историја 2, Београд 1986, с.266-267); Ноте ових стилова је на свом репертоару имао овај музички састав старог Власотинца, са чиме се може похвалити мало која варош у унутрашњости земље.

(89) ВЕ, 1975, 9, с.212; Историја Ниша, 2, цитирано, с. 535.

(90) Стрељаштво је грана спорта која обухвата гађање пиштољем, пушком и луком. У Србији је прва стрељачка дружина основана у Београду 1851. године. Према једном прегледу из 1912. године у Србији је било 1470 таквих дружина. Стрељачи савез Југославије је формиран 1924. године, и он је пред Други светски рат бројао 2.122. члана; (**в.** ВЕ књига 9, 1975, цитирано); Групни снимак ове дружине у Власотинцу је истакнут на северном зиду спрата Завичајног музеја у Власотинцу. Идентификацију је извршио Владимир Јовановић - Цокановић; У прилогу се даје фотографија испред среске зграде у Власотинцу из 1910. године.

(91) Сретен П. Давинић, цитирани рукопис, с.122.

(92) Поменик добротвора и утемељивача „Друштва Св. Сава у Београду”, Београд 1892, с.9; Водич кроз Архив Србије, књ.1, Београд 1973, с.102; Друштво „Св. Сава” је формално укинута одлуком АСНОС-а 24. маја 1945. године.

(93) У заоставштини учитеља Петра Спирића пронашао сам књигу „Братство” (књ.5, Београд, марта 1888), а на њеним корицама је мастилом руком исписано: „Утемељивач Коста Илић Мумџија”.

(94) ВЕ књига 5, 1973, с.729; Покрет је настао спонтано за време „анек-

сионе кризе". Наиме када је Аустрија окупирала Босну и Херцеговину, српски патриоти, међу којима и познати српски комедиограф Бранислав Нушић је одмах по сазнању за анексију, 2. октобра 1908. године пошао са неколико својих пријатеља до „кнежевог споменика" у Београду, где се окупило око 5.000 људи, и ту одржао протесни говор, позивајући грађане да се сутрадан поново окупе на истом месту. Сутрадан их је било око 10.000, а и број говорника се повећао, те су донете и две важне одлуке на скупу - да се почне са уписивањем добровољаца (само тог дана је уписано 5.000) и одлучено је да се оснује Народна одбрана, као патриотска организација. Како овај крај никада није клизио колосеком деградације, већ је увек био патриотски опредељен, то је убрзо и у Власотинцу формиман месни одбор (95); (В. Коста Димитријевић, Нушић чаробњак смеха, Београд 1965, с.152-157; Власотинчанин Влада П. Поповић, електроинжењер, немачки ђак, у знак протеста због анексије почео је да носи, као свој имиџ, „брадицу", о томе постоји фотографија.

(95) Није било радника, сељака, занатлија или трговца, па и чиновника да на зиду собе своје куће није била високо окачена фотографија најближег сродника (супруга, брата, деде, оца). Овај дух је прожимао свакога, зато није било породице да није неко учлањен у ову дружину; Најпре је створен један Комитски одбор, а он се придружио Средишном одбору у Београду; Ова организација је напре имала националистички карактер, а када су страсти стишане, постала је просветно - културна институција под паролем „свој на своме", са циљем да штити домаћу производњу и домаћу индустрију. Намера је била да се код грађана развија свест да се купују само домаћи производи и само оно што је произведено у нашој индустрији; Финансирање друштва је било преко чланарине, а не преко организовања забава и сличних манифестација; (В. Лесковачки гласник број 46 од 12. децембра 1932, с.2); Ова организација је вршила пропаганду очувања Југославије и борбу са ослонцем на омладину; (В. Лесковачки гласник, број 5. од 3. фебруара 1934, с.1-2).

(96) У Србији је 1891. године у основним школама уведена гимнастика као обавезни предмет, али је у Београду још 1837. године основано Прво српско друштво за гимнастику и борење, а затим и крајем 1881. године основано ново друштво за гимнастику и борење под именом „Соко", а 1892. године је основано и друго гимнастичко друштво „Душан Силни". Његов је значај што је указало да се и у другим срединама треба организовати телесно вежбање и оснивање подружнина. На скупштини у Загребу 1924. године оцењено је да је у Југославији почео да опада интерес за ову организацију, те да треба појачати рад са омладином ради стварања квалитеног подмлатка. У том циљу установљен је прелазни пехар „Мач краља Александра". На наредној скупштини одржаној у Београду 1925. године одлучено је да се у целој земљи по областима - жупама организују самостални слетови или у сарадњи са суседним жупама. „Соколско братство" означава осећање да се колеге не дистанцирају и да се оно преноси и ван вежбаонице, без обзира на степен образовања и слично. Друштво је имало свој лист „Соколски гласник", који је почео да излази 1928. године, као гласило Соколског савеза Југославије, а лист је примала и власитиначка читаоница.

(97) Гимнастичке вежбе су биле тзв. просте. А њихов заједнички садржај су били скокови, окрети и покрети (рукама, ногама, трупом и главом), ходање, трчање и слично; Овај систем вежби је уведен у Прагу 1882. године, а код нас прихватањем чешког соколског система; Кроз своју историју прве вежбе су се појавиле у XVIII веку као вежбе зглобова, увео их је Швајцарац Песталоци. Те вежбе је изводио сам почетком XX века вежбач без пратиоца. То су биле тзв. слободне вежбе. Немац А. Шпис је увео тзв. немачки систем, према коме су вежбе извођене одсечно са уздржајем у скоку, а скокови су морали бити тачно изведени. Пред Први светски рат дошло је до промене у извођењу вежби, уведен је тзв. природни систем вежби. Према овом систему вежбања, вежбач вежба слободно замахом без изражаја. Овим

је био замењен дотадашњи крути систем, природним слободним вежбањем, живахним и слободним покретима. Овај систем је прихваћен у Југославији преко „чешког система вежбања“, а њега је први увео Данац Н. Бук; Просте вежбе и вежбе обликовања су приказиване на многим међудржавним слетовима. Први такав слет је одржан у Прагу 1882. године, тада је наступило 720 вежбача, док је на последњем таквом слету у Прагу 1938. године наступило 30.000 вежбача; (в. ВЕ, 1974, 7, с. 395-397).

(98) Реферат Александра Црниловића од 29. јануара 1912. године.

(99) На соколском слету у Прагу 1912. године освојио је прво место у скоку удаљ, а ова дисциплина се сматра атлетском; (в. Дарко Шаренац, „Лексикон 40 спортова“, Спортска књига Београд 1986, с.10).

(100) Његовим избором за старешину соколаца Власотиначко соколско друштво је постало једно од најактивнијих и најуспешнијих на југу Србије.

(101) Слет је одржан од 31. маја до 1. јуна 1936. (Лесковачки гласник број 20 од 16. маја 1936, с.3). Према писању овога листа: „У дане 31. маја и 1. јуна 1936. године одржаће се соколски слет у Нишу, Х јубиларни соколски слет и прослава Нишке резолуције. Наиме, у Нишу је пре 21 године (7. децембра 1914. године) Српска народна скупштина прихватила изјаву Краљевске владе, давши јој слоган резолуције, која је постала идеја водиља нашега народа у светском рату тј. да се рат неће завршити и да борба неће престати, док се сви Срби, Хрвати и Словенци не ослободе и не уједине...“.

(102) Лесковачки гласник број 14. од 9. априла 1938, с.2; Слет у Прагу је организован поводом 20 годишњице неависности Чехословачке. Држава је имала намеру да скрене пажњу свету на опасност од фашизма у Немачкој. Овај слет је одржан од 5. јуна до 5. јула 1938. године; (в. Круг, недељник, Београд 12. септембра 1938, с.151-152).

(103) Слет је одржан од 10-14. јула 1936. године (Лесковачки гласник број 23 од 8. јуна 1935, с.2). Према писању овог листа: „Учесници слета у Софији морају да имају свечану соколску одору потпуно прописану, а чланице могу путовати и у народној ношњи. До границе се путује у цивилном оделу са соколском значком, а од границе у соколским одорама. Учесници слета имају попуст на државним железницама 75 %, преноћиште је заједничко за све учеснике и бесплатно, зато сваки појединац треба да понесе прекривач, чаршав и јастук...“.

(104) Програм наступа је био следећи - Почињао је уводним делом у коме је свирана химна „Хеј Словени“, затим је брат старешина „соколаца“ одржао краћи говор из историјата соколства и о њиховим наредним задацима. Затим је почињао главни део програма, у коме су извођене гимнастичке вежбе, после тога су ученици основне школе наступали са рецитацијама, а на крају је почињао забавни програм. У том делу свиране су народне песме, народна кола и забавна музика. Организован је и костим и маскен бал. Маске су обично правили Веља Црнобарац, Коста Ђикић, Станимир Панајотовић и Будимир Марјановић; Друштво је имало своју заставу, коју су даривали Петар Илић - Мумџијски и његова супруга Јелена - Лена Илић, на свечаности 18.11.1932, која је тим поводом организована и коју је пропратио ондашњи „Лесковачки гласник“, чији је власник био његов брат Милан.

(105) Поводом 20. годишњице постојања и рада друштва обележена је прослава. Лист Власина је овако забележио ту прославу: „У власотиначкој цркви је обављено благодарење у 10 сати у присуству ученика власотиначке школе са наставницима и грађанима. Затим је старешина соколаца пресекао славски колач, а потом се огласила певачка дружина Карађорђе. После црквене свечаности, у просторијама Народног дома је одржана свечана седница. Уводну реч је поднео старешина соколаца указујући на значај стварања Југославије. После рецитација ученика основне школе преподневни програм прославе је био завршен, Други део

програма је био забавног карактера и он је настављен у вечерњим сатима"; (в. Вла-сина, број 4/38, с.2).

(106) Лесковачки гласник број 34. од 22. августа 1936, с.2.

(107) Ловџије су познате по олако датим речима и причама из лова, а једну такву ми је испричао Бумбин зет Александар Стојиљковић - Аца Музика. Наи-ме, Аца је био конобар у кафани „Солун“ (раније „Бабастојански дућани“), а кућа његовог таста Драге Бумбе води из кафане преко пута улицом право и до краја те улице, тако да је Бумби пут из лова преко ове кафане, где би попио по коју чашицу ракије ради окрепљења после лова било као „успут“. И Бумба је увек користио при-лику да обавезно из лова сварати у кафану. Једном је Бумба тако сваратио у ову кафану са зецом у торби. Аца је одлучио да се нашали, па му је кришом подметнуо циглу, а зеца извадио. Бумба, онако мало уморан од пешачења, мало због које ча-шице у кафани, није приметио подвалу. Кад је дошао кући, тек што је отворио ранац да се похвали жени, приметио је превару. Одмах се сетио да му је то под-метнуо зет. Наравно, зет је однео кући зеца, па су га уз сласт појели. Тако је зец брзо нестао, али је шала остала.

(108) Био је шурак Живојина Тевденића - Живче Тевдене.

(109) Забаве су почињале рецитацијом „Ћир Костаћ“. Њу је рецитовао учи-тељ Власта Цветановић. Речи ове рецитације ми је испричала Јелка Кованџић Ги-гина, и оне гласе овако:

„Из лов иду Коча и Костаћ,
За њим Џане и брат Ване.
Нису ловци што лове из лонци,
Већ јунаци, памтив ги и врапци!
Јутрос стао Џане иза гране,
Врапци цврче, а њему се смрче,
Па дохвати пушку према себи,
Лоше гађа, ал добро погађа:
Седамдесет седам џивџана,
На сваком је по петнајест рана.
Цвиле врапци, подигла се граја.
Што ги Џане толико потепаја.
Грди Коча младога ловџију-
- Зашто трошиш џабе муницију,
Да л ти малко лисице и зајци,
медведи и вуци.
Само слушај шта ти стари ловац каже:
- Кад пођеш у борбу на вуци,
Дупло веша на себи навуци !*

(111) Први лет су извела Браћа Рајт 17.12.1903. године, двокрилцем са клипним мотором 12 КС и укупном тежином 340 кг; (в. ВЕ, књига 1, 1970, с.390).

(112) Фабрика је најпре вршила поправку авиона из ратног плена, а 1924. године је почела да испоручује прве школске авионе немачке конструкције типа „Мали Бранденбург“.

(113) ВЕ, књига 8, 1974, с.203. Авиони се према броју крила називају јед-нокрилци, двокрилци и вишекрилни. Двокрилци су имали крила постављена једно изнад другог. Крило је било самоносеће или је било подупрто упорницима или утег-нуто жицама; (в. ВЕ, књига 1, 1970, с. 313.)

(114) Исто, с. 46-47; Тамо је основан Месни одбор „Наша крила“ 1927. го-дине. Он је од 17. јула 1932. године почео да практикује смотре под називом Аеро-митинг. Из овог клуба се 1935. године издвојила једриличарска група која се бавила летењем једрилица; (в. Историја Ниша, 2, циртирано, с.538-539.)

(116) Власина, број 1-2/40, с.6.

(117) Лесковачки гласник, број 11 од 14. марта 1936, с.2; Лесковачки гласник, број 12 од 21. марта 1936, с.2.

(118) Предавање је одржао 9. октобра 1938. године Сава Велашевић, Власина, број 1-2/40, с.6; Извештај Грађанске школе, цитирано, с. 12.

(119) Предавање је одржао јуна месеца 1939. године, пилот - ловац Душан - Дука Божић.

(120) Предавање је одржала Радмила Ивановић, шеф Хигијенског завода у Скопљу; Власина, број 3/38, с.9; Исто, број 5/39, с.4.

(121) Др Радул Велашевић је у свом аматерском филму забележио неколико секвенци са тог аеромитинга, тако да постоји живи запис о томе.

(122) Власина, број из марта 1940, с.4.

(123) Стари Грци су се прво интересовали за албанске Проклетије, а после тога за Олимп. За њих су недоступни врхови ових планина били места где су боравили богови; за Тибетанце су то били врхови Хималаја, а за Европљане Алпи. Из Европе се крећу експедиције да освоје далеке и непознате планине. Француз Виктор Жакемон 1830. године одлази на Тибет и Хималаје; Дарвин испитује јужну полулопту и пење се на врх Аконкагве. Године 1786. први пут је забележено да је освојен Мон Блан. Словенац Валентин Водник је 1795. године први освојио Триглав; Који су разлози таквом интересовању није поуздано утврдити, али их има више. Друкчији ваздух, грејање сунца, уливање стравичности и стрхопоштовања, истовремено смирење и узбуђеност, драматичност и бескрајна тишина, постојаност коју не може да поремети никакво време, и слично.

(124) Активиста Главног одбора из Београда је у Нишу 1925. године одржао предавање „О скаутизму и логоровању“, а већ наредне 1926. године је основан „Стег извиђача и планинки“, са циљем окупљања извиђача и планинара ради изградње планинских домова и кућица; в. Историја Ниша, 2, цит, с.540.

(125) Факсимил чланске карте у прилогу.

(126) Иницијативом неколико омладинаца створен је пинг-понг клуб. Седиште клуба је било у кафани „Крчимирац“.

(127) Сто је постављен у ресторану „Гаврилчино“ (потоња „Башта-парк“), а главни његови протагонисти су били Петар Манчић и Миланче Раденковић.

(128) Син је Петра Г. Поповића, али га је усвојио стриц Сотир.

(129) Студирао је на Трговачкој академији. Да би придобио истомишљенике у Власотинцу, донео је три фотографије са игралишта у предграђу Беча. Поред тога дао је плац за игралиште, и греде из свог браника за стативе. Плаћао је блех музику да свира за време утакмица и да навлачи публику.

(130) Казивање Божићара Раденковића - Стевановића - Боже Бенца; Ради потпунијег праћења писмене документације у прилогу дајемо неке напомене о развоју фудбалског спорта у Лесковцу, обзиром да су одувек два града имала непосредних додира у томе; „Лесковачки гласник“ (број 1 од 7. јануара 1937, с.6) под насловом „Од када постоји фудбал у Лесковцу“, поред осталог даје и ове податке: Први ногометни клуб је основан 1919. године, али је „зачлањен“ тек 1923. године. Одмах после рата у Лесковцу је основано неколико клубова - „Обилић“, „Вардар“, „Спорт“, „Југовић“ и „Моравац“, али ниједан није успео да се пријави Савезу. Прва регистрација је извршена тек марта 1923. године, када су се тимови „Моравац“ и „Југовић“ ујединили под заједничким именом „Грађански“. Овај клуб се такмичио по упрошћеном начину такмичења, тзв. „куп систему“; Други по реду „Спорт клуб“ мења име у „Јединство“, а затим у „Јосиф“. Од 1928. године уједињују се клубови „Јосиф“ и „Омладинац“, и тада настаје „Омладински СК Јосиф“; Значи у 1926. години је формиран клуб „Дубочица“, а од „Гајрета“ настао „Полумесец“, а затим „Ветерница“; Четврти клуб је био „Фабрички“, затим „Никола Скобаљић“, а од њих је настала „Југославија“ (њен први председник је постао Влада П. Поповић, електро-

инжењер, који је у то време живео и радио у Лесковцу); Ђорђе Стаменковић, ФК Синђелић 1918-1968, Ниш 1972. године; Власина, број 9/39, с.4; И на крају, 1932. године тим „Манчестер“ је променио име у „Моравац“.

(131) Правилима клуба боја дресова је нежно плава, попут траве која цвета у пролеће и прекрије цело игралиште. Чика Воја (Воја С. Поповић) се сећа реаговања Власотинчана у то прво време, на појаву фудбала у Власотинцу, овим речима: „Пошашавели газдински синови, скинули се у шарене гаће, па ваздан трчију“.

(132) Историја Ниша 2, цитирано, с.545.

(133) Факсимил прегледа Михајла Михајловића у прилогу, пошто су подаци аутентични, сматрамо да су најпоузданији (в. С.Димитријевић, цитирано, с.351).

(134) Из преписке пронађене у заоставштини Михајла Михајловића, док се налазио на лечењу у околини Цеља, вођене између његове сестре Драгице и других рођака и пријатеља, запажа се Михајлово велико интересовање, као и публике, за сваку утакмицу, за сваки резултат; Тако у дописници од 17. августа 1936. године Бофта из Лесковца му пише: „Овде, као што знаш, само биоскоп и фудбал. Твоја Власина тукла Победу - са 6:2, а у Пироту је Власина изгубила прошле недеље са 2:1, и тако Власина улази у финале. И сад у недељу игра у Зајечару“; У дописници од 2. септембра 1936. године стоји: „Здраво Биндер, реци драгичка, лупили смо Пирот са 6:2, а како, не питај. У друго полувреме, код стања 2:2, Власина даје трећи гол, судија није хтео да га призна, па кад упаде публика у терен, хтеде за час да буде лом, али судија одсвира гол, после наши дадоше још два, па ћемо у недељу изгледа да идемо у Зајечар“; У дописници од 4. октобра 1936. године, сестра му пише: „Ево ме на летовању. Сви су тако одушевљени победом над зајечарским „Јединством“ 5:2. Отишла сам у друго полувреме, па не знам ко је све дао голове у првом полувремену. У другом, Миша (Поповић) један, Билац“; „Свеспорт“ (број 5 од 24. јула 1934. године) дајемо у прилогу без нашег коментара; Ђорђе Стаменковић, ФК Синђелић 1918-1968, Ниш 1972. године Власина, број 9/39, с.4.

(135) У „Лесковачком гласнику“ (број 27 од 6. јула 1935. године) је записано да је „Победник“ из Власотинца је престао да функционише па је брисан из списка ЈНС. Са друге стране пронашао сам свечану позивницу за забаву 1936. године када је клуб организовао костим бал у кафани „Палас“; Прилоге фотографијама које дајемо је идентификовао Живојин Тотошковић. Он ми је испричао за Миту Штрбана (бека ФК Власине, Димитрија Коцановића) да је своју оштру игру овако коментарисао: „Кад ми удари ђон, ја га ђонирам.“

(136) Прилог записника о томе.

(137) Писмо је пронађено у заосталим папирима Михајла В. Михајловића, адресирано је Влади Илићу - Мумџијском, који је у то време био градоначелник Београда.

(138) Пронађено у породичној заоставштини Михајла Михајловића, а упућено је Влади Илићу - Мумџијском, који је у то време био председник београдске општине.

(139) Писмо од 23. фебруара 1937. године.

(140) Писмо од 25. марта 1937. године.

(141) Писмо број 19 од 23. фебруара 1937. године.

(142) Власина, број 4-5/40, с.1.

(143) Власина, јуни-јули 1940, с.1.

(144) Исто, с.5.

(145) Исто, број 6-7/40, с.5.

(146) Исто, број 1-2/39, с.3.

(147) Исто, број 3/40, с.4.

(148) На кући Јована Јовића Шоролике, 1926. године истакнута је мермерна плоча на којој је уклесана оваква порука - „У овој кући се не употребљава алкохол“.

(149) Како је изгледало време пре балканских ратова видимо на примеру једног памфлета - плаката С. Стојановића, из 1905. године, где се описује разговор тадашњег народног посланика Кристе Ј. Прикића и сапутника у возу на путу од Београда до Лесковца, а у вези са понашањем среског начелника Димитрија Стефановића - Мите Цевке и његовог писара (ћате) Мирка: „... Ја ти казујем, наш капетан Мита воли да пије и он не може да живи без пиће, он се уџибросаја, па се сг`с нашега Петра надпивују, ама га Петар сваки пут савлада, а савлада га пак затој што се по неки пут одмара, а капетан се ич не одмара већ сваку ноћ пије...“; Постојао је обичај, тзв. „бекријска слава“. Наиме сваке године на „чист понеденик“ била је организована бекријска слава. Одлазило се у кафане и тамо се по мало пило уз ме-зе од роткве и киселог купуса. Доста пијаног су прогласили „председником“, потом су га стављали у дрвена колица, са венцем црвених сувих паприка око врата, затим су га таквог провозали кроз варош. Народ је све то знатижељно посматарао и смејао се; Прича се да је Бранислав Нушић волео вино као Катон Старији, а ћас-кање као Сократ; (в. Коста Димитријевић, цитирано, с.125); Мераклије су знале да по целу ноћ освану уз пиће, са тих седељки и теревенки, остала је рима:

„Кад би чаша била флаша,
кад би флаша била буре,
кад би буре било море,
пили бисмо све до зоре!“

(150) У заосталим папирима Михајла Михајловића пронашао сам реферат из приповетке Лазе К. Лазаревића „Први пут са оцем на јутрење“, рукописан са његове стране, то је вероватно то било припремљено за састанак овог друштва.

(151) Власина, број 9/39, с.4; Зимница је сезонски артикл, првенствено биљног порекла. Она се припрема и чува ради разноврсније и квалитетније ис-хране. Обично се остави поврће, воће или њихове прерађевине (компоти, пекмези, ајвари и слично) за зимски период године.

(152) Исто, с.3; Интересантно је да је овакво друштво постојало и у Бео-граду, и да је његов председник био Влада Илић - Мумџијски.

(156) Детаљније информације у мојој другој књизи.

(157) Чува се у Завичајном музеју у Власотинцу.

(158) Власина, март 1940. године.

(159) Детаљније информације у мојој другој књизи.

(160) Власина, број 3/39, с.2.

(161) Реферат је поднео Радивоје Поповић - Дурко.

(162) С. Димитријевић, цитирано, с. 296-297.

(163) Власина, март 1940, с.4.

(164) Задатак му је био да штити интересе резервних официра, ратника и њихових породица.

(165) ВЕ, 175, 10, с.208.

(166) Број 36 од 12. марта 1930. године; Дурко је као резервни официр одр-жао говор, у школском дворишту у Власотинцу, против „тројног пакта“, у униформи официра југословенске војске (1941). Фотографија је сачувана и она се чува у по-родици његовог сина Мирослава - Мише Дурка.

(167) Власина, број, април-мај, 4-5/40, с.3.

(168) Свечана позивница у прилогу.

(169) Број 1-2/39, с.3.

(170) Исто, број 3/38, с.1; Исто, број 4/39, с.4; (в. Члан 1 и 3 Правила овог удружења.)

(171) Власина, број 3/38, цитирано.

(172) Исто, број 4/39, с.4.

(173) Исто, број 1-2/40, с.4.

(174) Исто, број 5/39, с.2.

(175) Власина, април-мај 1940, с.3.

(176) Цитирано, с.23.

(177) Власина, број 4/39, с.3.

(178) Исто.

(179) Пожари се дешавају и у Београду, где је организована противпожарна чета, а у срединама где није организована, све се оставља случају или срећи. Осим Београда, Крагујевца, Ниша и Скопља друга места нису имала ову заштиту; (в. Лесковачки гласник, број 52 од 29. децембра 1928, с.1)

(180) Лесковачки гласник, број 32 од 9. августа 1930, с.1.

(181) Исто, број 10 од 10. марта 1934, с.2.

(182) Исто, број 21 од 23. маја 1936. године, с.3.

(183) За Гигу (Глигорија Стојановића) се причало да је био прилично флегматичан и неосетљив човек, волео је да седи испред локала или испред куће на столици и да дрема. Једном се десило да му се запалио оџак, комшије су му панично добацили: „Гори ти кућа!“ Гига је само одмахнуо главом: „Нека, има бадавџија, па ће угаси!“ Тако је и било, комшије су угасиле пожар.

(184) То је округла посуда, без поклопца, издигнута на три ножице, у коју се ставља ћумур. Обично се поставља на средину просторије, нарочито локала (ћепенака). Загревале су се само руке, док су леђа била хладна. Надимања је било до миле воље, а загревања практично није ни било у хладним данима; Радисав Илић Лалиш ми је испричао своју детињасту догодовштину. Лалишова кућа се налазила поред дућана Уроша Јанића, где су се сакупљале комшије и поред мангала причале о политици. Једног зимског јутра, кад су се окупили поред мангала, Лалиш је одјурio до суседног дућана и купио фишек барута. Пришуњао се неопажено, и брзо сасуо барут у мангал. Ватра је букнула („вукнула“), те их је све ожарила („осмудила“). Почели су да са себе стресају жаруље („жишке“), да псују и вичу, Радисав је брзо утекао, те се спасио батина; (в. Коста Димитријевић, цитирано, с.11)

(185) Власина, број 1-2/39, с.3.

(186) О овоме је дат детаљан опис у другој нашој књизи.

(187) Пчелар, број 10/34, с.331-339.

(188) Лесковачки гласник, број 49 од 7. децембра 1935. године, с.2.

(189) Југословенско пчеларско друштво га је одликовало златном медаљом на Свесловенској пчеларској изложби у Београду, у присуству делегата из Пољске, Чешке, Бугарске и Југославије; (в. Пчелар, број 10/34, с.330-339).

(190) Пчелар, број 6/31, с.188-189.

(191) Број 12/29, с.277-278.

(192) Интересантно је да је прво српско удружење основано у Београду, а основао га је познати српски комедиограф Бранислав Нушић; (в. Коста Димитријевић, цитирано, с.161)

(193) Годишњи извештај о раду Кола српских сестара за 1927. годину, с.40.

(194) С. Димитријевић, цитирано, с.252 по т.56; Власина, број 6 од 16. новембра 1926. године.

(195) Члан 20. Правила Народног дома; За време славе организован је „Грожђен бал“. Према казивању Јелке Кованџић - Гигине, убрано грожђе је стављано на канап - узици. То грожђе су чувале девојке (тзв. чувари грожђа). Обично су то биле Сија (кћи Жике Електрике), Олга Милошевић, Мила Димитријевић, Лепа Станимировић (доцније удата за учитељ Јоле - Јосифа Диманића). Задатак момцима је био да краду грожђе. Кога ухвате девојке дужан је да плати, а новац је приходован удружењу.

(196) Касније удата за Душана Крајинчанића - Дуне Ицкиног.

(197) Домаћица, Београд 1936, с.57-59).

(198) Била је супруга др Александра Протића - Цане поп Наћиног, имала је виноград у потесу „Доњи Смрдан“, са вилом.

(199) За ову прилику веза је био Владица К. Илић Мумџијски, преко кога је Јевросима, жена Кресте Ђ. Прикића успоставила контакте, а била је и у посету краљици Марији са Васком Михајловић (Васком бабицом) да издејствује долазак представника фирме „Сименс“ у Власотинце.

(200) Избор је вршен у кафани „Ваздушна бања“, на кеју, поред реке Власине. Један од мистера био је Радивоје Поповић Дурко; (**в.** „Вардар“ лист, Скопље 7. септембра 1933. године).

(201) Зора Црниловић, цитирано I-13. О својој баки Милици је прибележила: „Још док је Милица била девојка, и док је живела код својих родитеља, била је вредна - копала је, жела, одлазила на вршидбу, у виноград, ливаду, свуда где су пољски послови. Поред тога мужу (Николи) је, после удаје, помагала у дућан и водила је домаћинство.“

(202) Зора Црниловић, цитирано I-81-83, II-57-58.

(203) Ђерка је Стојиљка Борнодолца, а супруга Ђире Спаскиног (Ђире Крајинчанића).

(204) У то старо доба није била развијена текстилна индустрија, те није било довољно производа машинским путем. Зато је изложба у Паризу била права прилика да се покаже умешност једне Србијанке - Власотинке. Помоћ да направи прави избор својих ручних радова јој је пружио учитељица Софија Гојковић. Диплому је примила за везени пешкир (вез је био од свиле), плетене чарапе са перлама (биле су украшене манистрима), свилену скутачу и „ташницу“ за џепни сат, извезеној перлом и манистрама.

(205) Није чудо што су доцније из ове генерације Власотинки њихова деца и унуци постали на добром домаћинском гласу, као што је Зора Мишина (Зора жена Мише Поповића), Марче Фићино (Мара, жена Фиће Маринковића), Њања Апотекарица (жена Раде Милошевића) и многе друге.

(206) Др Ј. Марић, „Какви смо ми Срби“, Београд 1998, с.67 и 185.

(207) Чувени „танц мајстор“ је био Тоша Нишлија (Тодор Стефановић), који је са саксофонистом Коде Спаскиним (Никодијем Крајинчанићем) подучавао децу имућнијих родитеља у лепом понашању и правилима окретних игара.

(208) Жика Тотошковић ми је испричао да је улазак на забаву у Народни дом пратио обавезну етикецију. Наиме за мушкарце је била обавеза тамно одело са краватом и уредно чистим ципелама. Дешавало се у кишним данима да се долази до Дома у каљачама, а обућа се мењала испред улаза у зграду. Овај услов није могао да испуни сиромашнији слој становништва, те је зато забаве за своју душу организовао у некој од кафана.

(209) Момци су куповали шаљиву пошту, па су је слали девојкама, по свом избору и жељама. Постојао је жири који је вршио пребројавање и саопштавао која је од девојака сакупила највећи број разгледница (дописница), те је проглашавана је за „краљицу забаве“; Овај део Власотинца, и преко дана и у вечерњим сатима, подсећа у многome на приморска места, тако да се може рећи, без претеривања, да је простор око млина и ресторана „Гаврилчино“ (доцније „Башта-парк“) и ресторана „Ваздушна бања“ за Власотинчане исто оно што је „Кјева“ за Наполи.

(210) Балови су вид друштвеног живота, својим садржајем и избором учесника су доприносили ширењу једног новог духа у грађански стил живота. Они су допринели мењању дотадашњег стила забавног живота. На њима су се бирале „краљице забава“ и „мистери са почасним кавалјерима“. Једна од првих лепотица је била Драга Букорова. Према казивању њене унукe Јелице Прикић, случајем је у време њене удаје Власотинце посетио краљ Милан, толико је била лепа да је свита застала да краљ одгледа младу. Њена кћи Симка Стаменковић - Букорова је 1928.

године била изабрана за прву лепотицу Власотинца. Судбина је хтела да је Симкина ћерка Дивна Цветковић била прва мис Винског бала. (1960. године). За лепотицу је бирања и Олга Милошевић 1931. године, а за мистера Власотинца Радивоје Поповић Дурко 1933. године. Основни дух балова је била забава са игранком. Већина балова је организована у хуманитарне сврхе. Балови су организовани почетком фебруара месеца по угледу на Французе, који су у Ници у то време сваке године спаљивали краља карневала; (в. Наша реч, Лесковац 23. Јула 1960, с.7); Некад и сад, Београд 1937, број 19 од 25. јануара 1937, с.20-24, 52-53; Карактеристика кермеса је у томе што је на њима било доста јела и пића; (в. С. Димитријевић, цитирано, с.329).

(211) Светосавски балови су одржавани на дан Светог Саве (27. јануар) по власотиначким школама. На тим свечаностима ђаци су изводили своје програме, а за сваку школу је био одређен „домаћин” славе, који је сам или заједно са другима припремао славски колач и поклоне за ђаке; Први маскенбал у Власотинцу је био 28.2.1926. године; (в. Лесковачки гласник број 10, с.2).

(212) Душан Он. Поповић, „Српски обичаји на Бадње вече и Божић”, Београд 1946. (Народна библиотека у Београду сигнатура I - 14004).

(213) Програм је био из два дела. У првом делу програма, ако су прославу организовале школе, прослава је почињала хорским песмама, кратким позоришним комадима, рецитацијама и дечјим играма; ловачке забаве су почињале кратким комадима из ловачког живота; соколске забаве су почињале бакљадом улицама Власотинца уочи празника, а на сам дан забаве свечаном академијом односно балом, понекад и са неким краћим позоришним комадом. У другом делу програма је било музике, народне и забавне, и он је трајао до зоре; У музичком делу програма свирали су најбољи оркестри. Од ромских музичара најпознатији је био трубач Доче Циганче.

(214) Уочи Врбице на улицама је било доста живости. Примицао се дан када је требало размишљати и о деци, која су зиму провела такорећи непрекидно у кући. Наилазила је Врбица, велики дечји празник, велика радост, а истовремено велика брига за родитеље. Није било случаја да је дете изашло на Врбицу, а да га мајка није подарила најбољим што може да има. Сва деца у поворци су била подновљена. На челу поворке је ишла литија са црквеним и еснафским заставама. Грађани су им уступили средину улице, па је тако прављен шпалир. Деца су се кретала у колони по два поред тротоара и својим гласићима су певала „Општеје Воскресеније”. У поворци је било деце разних сталежа, и богатих и сиромашних родитеља. У колони их је било са кокетним свиленим шеширићима, са лакованим ципелицама, у морнарским оделима и капама, са цицаним хаљиницама и свиленим тракама, те су тако сви они славили Лазарево васкрсење; (в. Лесковачки гласник, број 14 од 16 априла 1932, с.2).

(216) Цела труба платна откана у националној гтробојки.

(217) Стојиљко Борнодолац је имао четири кћери, својој жени Марији је непрекидно скретао пажњу да води рачуна о ћеркама, најчешће речима: „Ни у ло-зје без пастира!”

(218) Прокоп Црниловић је своју жену упознао у колу, када је пролазио поред њене куће за виноград. Васка Борнодолчева му се одмах допала, те кад се вратио кући, захтевао је од оца да му испроси Васку, у противном отићи ће у Србију и неће се враћати. Никола није имао избора, јер је Прока био вредан и умешан у послу, па би његов одлазак био велики губитак за целу породицу. Упутио се до куће Васкиних родитеља, а у разговору са Стојиљком Борнодолцем, отприлике је овако рекао: „Таква и таква ствар, баја Стоиљко, мој син Прока се загледаја у твоје девојче Васку. Дај ми Васку за мојега сина, прети ми, ако њу не узме, ће иде у Србију, а послован је и бистар, како ћу ја без њега да работим, све има да ми про-

падне." Стојиљко се почео нећкати, тек што је удао две кћери, али је на крају ипак пристао. Но, једном приликом доцније, није био задовољан удајом Васке а нерасположење је овако прокоментарисао: „Истина је, парајлије су, али су много прости. Бисер сам си пред свиње расипаја."

(219) У пракси то је значило да је воде на славе, на свадбе и на игранке. Овим је свету стављано до знања да су је „задевојчили". Од тога тренутка кућа је морала увек бити у реду, а „соба" спремна за пријем посета, у свако доба. Дешавало се да кандидати изненада бану „на гледање" - што ће рећи да виде девојку. А позната је пословица која гласи - "Девојчина врата су свакоме отворена". Ова гледања и сплетке око њих су често давали повода за велику смејурију, нарочито ако би на гледање дошао неки матор момак, или уопште неки човек чија се кандидатура сматрала неприкладном, поготову када је у питању млада и лепа, уз то богата девојка. Понекад би кандидат повео са собом и неког „шпицлова", који је попут младожење из Гогољеве „Женидбе" носио метар у џепу те је премеравао кућу и плац, који се даје у мираз; На сваком степену ових припремних фаза било је могућности да се цела ствар „поквари" и да пређе у свађу, комедију и бруку. Али, ако би се све то ипак срећно пребродило, дошло би до испита и до прстена, а затим и до венчања.

(220) Српски књижевни гласник, 1930, књига XXX, свеска 2, с.112.

(221) Исто, св.1, с. 44-49.

(222) Владимир М. Николић, Стари Пирот, Пирот 1974, с. 50-51 и 77.

(223) Венчање је у прво време обављано у кући родитеља девојке, а доцније је почело у цркви.

(224) Српски књижевни гласник, цитирано, св. 3, с.190.

(225) Исто, св. 6, с.455 и 533.

(226) Цаца Крајинчанић (кћи Стојилка Борнодолца, а тетка по мајци Зори Црниловић) је Зори овако испричала догађај, о коме се дуго препричавало по власотиначкој чаршији: „Твоја мајка се удала за твојега татка кад се Власотинце ослобађало од Турци, па Власотинце пуно сас српски војници. Војници су играли на свадбу од Власину до у вр Каменицу. Све је војник до војника играја у коло. Веселе големо, ем слобода, ем свадба. Бачве сас вино и сас ракију отворене су у њини подруми, па салте се пије и поје"; Преносимо и опис обичаја „грејана ракија", из истог извора - Кад је стари Спаска (Крајинчанић) женио сина Криту, за будућу супругу је испрошена Агнија - Агна Црнилова. На дан свадбе Спаска је одредио сина Криту да точи вино у подрум за госте. Како је младожења цео дан провео поред пића, точио је гостима и сам пио, увече му се смучило, па је повраћао. Због тога је прве брачне ноћи био „неспособан". Када је изјутра Спаскиница Стојанка затражила кошуљу, снаја јој је додала „чисту" кошуљу, ништа не говорећи. То је био разлог да Спаскиница није слала „грејану ракију" Агниним родитељима, али је ипак одлучила да после доручка „врати госте" својим пријатељима, у друштву са Агном и неколико жена. Кад су стигли у Црнилови, код младиних родитеља, тек што су жене поседале, спремне за уобичајено послужење, устала је млада мајка (јер јој кондир са грејаном ракијом није предат) увређена што јој ћеркина свекрва није донела ракију), обраћајући се Спаскиници: „Камо мене, пријатељице, ракија?"

„Неје ти ћерка заслужила!", следио је одговор.

„Како може моја ћерка да не заслужи, кад сам гу чувала ко у кавез!"

„Раздртан ти кавез бија, пријатељице", насмејала се Спаскиница.

(Милица полеће на Спаскиницу да је удари, Спакиница јој полази у сусрет, настао је врисак, а на вратима се појавио Никола, уз гласан повик):

„ Напоље из моју кућу, ја овде битку нећу!"

(Спаскиница увређена због свега, наређује младој невести)

- Напред Агно!

(Агна полази прва, за њом и остале жене, те се тако врате кући).

Кад је младожења чуо шта се и како збило у кући његовог таста, разјаснио је мајци да Агна није била крива, а Агни је био захвалан целог живота што га није одала. Овај догађај је трајно пореметио односе двеју породица, а Спаскиница, да би некако ублажила ствар, кад је женила другог сина, Ћиру, намерно Борнодолчевима није слала грејану ракију, како би изравнала рачуне међу својим снајама. Али, нови пријатељ Стојиљко Борнодолац је био веома угледан Власотиначнин, уз то и народни посланик, тако да када је кондирџија дошао у његову кућу сутрадан по обављеној свадби без грејане ракије, одмах се увредио, знао је шта то значи, па се окомио на своју жену Марију, јер је био убеђен да није довољно мотрила на ћерку, док је била девојка, овим речима:

„Камо ти ракија за ћерку? Такој ли се ћерка чувала?”

Срећом, тог момента на прагу њихове куће се појавио кондирџија, речима:

„Спаскини ракију не праћају, али шаљу поздравље, да је код њих све живо и здраво, што и вама желе.”

Тек после ових речи Газда Стојиљко се примирио и орасположио, а затим отишао у посету код својих пријатеља; (в. Зора Црниловић, цитирано I-78, 81 и II-56).

(227) Зора Црниловић (цитирано I-85) наводи да се радња „Путујућег друштва” Сремчевог одиграла у кафани „Призрен” у Власотинцу, и да су њени деда Никола и баба Милица дуго препричавали поједине сцене из те представе.

(228) Те кафане су биле осветљаване у то време гасним лампама и „кара-битушама” (карбит лампама); позорница је била мала са пуно дима, мноштво столова и најразличитијим мирисима јестива. Ништа боље није било ни под шатрама (шаторима), где су даске стављане на буриће, преко којих су ступали глумци, говорећи патетично, понекад узбуђено, те им се бркови одлепљују, када дижу браду увис.

(229) Десило се једном да је одзив публике био слаб. Један од глумаца је подсетио вођу трупе да су у Србији и да би требало да се да приреди комад са историјском тематиком. Одмах је на репертоар стављен комад „Распорио Милош Мурата”. Набављен је један коњ на коме се кренуло кроз Власотинце, да се народу обнароди да ће се приказати ова представа. И заиста, сутрадан је народ похрлио у позориште, чорбације су бацале новац небројано, па и златнике, тако су сви су били задовољни.

(230) То су биле пре таљиге са воловском вучом, које су се у оно време кретале блатњавим србијанским путевима, и у којима су, згрчени од зиме, глумци који ће тумачити Цезара, Ромеа, Намању и друге. Данас се само уз помоћ маште може дочарати то време; Добра пример какав је однос народа био према тим људима види се на примеру Лесковчанина Симе Бурића, његовог оца Јована (родом из Власотинца) и мајке, која га је проклела што се дао на тај пут (позив). Наиме отац је био угледни трговац, па када је схватио да се његов син одао оваквим дружинама, написао му је писмо: „Откањуј се бре, белким, сине Стево, од тија суртуклуци и тије але белосветске и паранамџиске... Али, брго кући да нам скоро дођеш, иска татко да те жени, па ем паре, ем девојку невесту да имаш... А ако ли ми де-тенце не дођеш, сас виљушку жључку (гркљан) ћу ти извадим. С` поштовањем, ваш отац, Јован Булић.”

А када „блудног сина” не повратише савети, прекори ни примамљиве понуде, мајка га прокле: „Да Бог да да те, синко Симо, Богородица тројеручица сас њојни громови у перчин потрефила, несрећо и голанферска и пеливанџиска, што ни кућу зацрне, те не смем по међу другачке од резил да искочим.”

(231) „Венац”, 1922, књ. VII, свеска 8, с.579-788.

(232) Лесковачки гласник, број 10 од 8. марта 1924. године; Лист подсећа да је 24. фебруара 1924. године приређен позоришни комад „Растко Немањић” од Бранислава Нушића.

(233) У току 1939. године приказани су комади „Госпођа министарка“, „Једна ноћ у Брину“ и „Мајчино срце“. Ово гостовање је побољшало осећај публике за позоришни живот, а код младих глумаца аматера у Власотинцу осећај да могу и боље и више.

(234) У његовој породичној заоставштини пронашао сам плакате о позоришним комадима које је Народно позориште из Скопља приредило у Народном позоришту у Лесковцу. Ово позориште је боравило у Лесковцу у врмену од 10. маја до 26. маја 1935. године и приредило представе: „Зулумћар“ (10. маја), „Ревизор“ (11. маја), „Лукреција Борџија“ (12. маја), „Јунаци са Хелгеланда“ (14. маја), „Прегажени“ и „У нашем граду“ (21. маја), „Плагијат пред Академијом“ и „Љубав и туђе дете“ (24. маја), „Имећу поноћи и зоре“ (25. маја) и „Професор Жак“ (26. маја); На истом месту сам пронашао неке часописе филмске уметности, и то: „Скопска сцена“ број 24-25 од 12. априла 1936. године, „Кроз филм“ број 2 од 15. октобра 1933. године, „Филм“ број 1 из марта 1936, „Сцена“, више бројева, и то од 24. марта 1937. године, до 3. септембра 1938. године, 17. јануара 1939. године и 20. јуна 1940. год.

(235) Власина, број 8/39, с.3: „Комедија Сумњиво лице је повољно оцењена...“; Исто, број 9/39, с.4: „Вода са планине“ је наишла на добар пријем код публике, посета је добра, хвали се и сценографија; Исто, с.8: Позоришни комад „Ослобођење Косте Шљуке“ је био успешан; Исто, број 4-5/40, с.6; Повољно су оцењени „Јазавац пред судом“, „Мува“ и „Аналфабета“; Због критике директора школе Петра Илића, зато што забрањује ученицима да наступају као глумци, епилог је нађен пред Окружним судом у Лесковцу у кривичном поступку против главног уредника листа „Власина“.

(236) Била је припремљена „Коштана“ од Боре Станковића, у режији Раше Плаовића, али због избијања рата комад није изведен.

БОГАТСТВО КОЈЕ СЕ МЕРИ ТРАЈАЊЕМ

Добар познавалац историје Власотинца, Радивоје Б. Прикић, сачувао је своја и сећања свога оца Борислава у тридесетак књига, уредно припремљених за објављивање. У њима се налази обиље фотографија, оригиналних и копија докумената, рукописне грађе, забелешки – његових и многих од личности које помиње у својим записима, што све заједно чине изузетна сведочанства о Власотинцу којег више нема, а које се са носталгијом и сада помиње и дан-данас се назива „местом посебног духа“.

Из генерације у генерацију, још пре стицања независности и припајања Кнежевине Србији, становници Власотинца, досељавани са разних страна, својим живљењем, делањем и чувањем посебности дербенџијског места (оног преко кога су водили трговачки и каравански путеви ка планинским, околним подручјима), били су отворени за све новине које су им долазиле „из великог света“, а пре свега „из мајчице Србије“. Тако су формиране разне „дружине“, претплаћивало се на „српска писмена“, организовали се ко зна какви све не „течајеви и науковања“, градили куће по угледу на велике, уређене средине, рушили табуи патријархалне средине, ко зна каквим све не новинама (фудбалска лопта, фотографски апарат, биоскоп...).

Најчешће у виду личних узлета, надахнућа и ентузијазма појединаца, готово су све те новаторије прихватане и развијале се са посебностима које је надограђивао карактер становништва и подручја. Није било мало примера да су Власотинчани радо „равнали“ себе према другима, па су са тим што имају и умеју желели да се покажу и докажу пред светом. Учешћа на Светској изложби, на Свесловенском слету, слање деце на школовање у иностранство исл. „продори“ били су докази те нарочитости и спремности Власотинчана да пригрле све што ваља, све што може бити „на ползу народа“, али и да исмеју и омаловаже све што не приличи.

Колико ли је имена, колико духовних (групних и појединачних) напора у тим настојањима да се од себе да што више, да се покаже и докаже, да се прослави свој род и вера – остало незабележено, заувек прекривено велом заборава? То ће остати непознато, запамћено једино као „наслеђа генерација“, „дух средине“ и „талог времена“ – којим су се крчили путеви новом, напреднијем, бољем. А опет, колико ће заслужних за Власотинце какво га данас знамо, за Власотинчане какви они данас јесу, остати упамћено јер их је од заборава сачувао Радивоје Б. Прикић, настављајући мисију свога оца, записивача, сакупљача и чувара сећања на минута времена. Реч је, свакако, о завидном броју, а то богатство у записима и документима сведок је трајања места које своје име дугује (биће – не без разлога) словенском богу природе Волосу (Велесу).

Томе у прилог ево неколико сведочења историчара и путописаца који су, крајем 19. и почетком 20. века, посећивали наш завичај: „Становник је Власотинца био необичан у прошлости, па је необичан и сад. У прошлости беше непрестани борац за своја права, који у свакој прилици, без дугога размишљања, улагаше свој протест за погаженим правом и тежаше да га васпостави. У садашњости се озбиљно носи својом дужношћу. Он осећа да је слободан, и своју слободу цени, и ако то не казује, на лицу му читаш“ (Тихомир Р. Ђорђевић, Белешке о Власотинцу, Дело, Београд, 1897, стр. 6); „Власотинчани и околни сељани бистри су и вредни људи. Свесни свог имена и своје народности... Тај њихов патриотизам није садашњи... Њихови су их устанци истина скупо стајали, али при свему том, остадоше добри Срби, непоколебљиви у вери и нади да ће ускоро куцнути час њиховог ослобођења и уједињења са Србијом. Њихова вера и нада није их издала. Они су то и дочекали“ (Михајло Марковић, Моје успомене, Београд 1906, стр. 271); „Власотинчани су врло вредни и добри грађани... Радици су велики, а устаоци и патриоти још већи. Они су се највише отимали од Турака. Зато су Власотинце и остали чиста српска варош. Кад је год Србија дала знак, Заплање и Буковик били су на ногама. Често су крваво плаћали ову преданост к Србији и љубав к народном имену своме, али су, мимо све то, остали крепки и непоколебиви“ (Мита Ракић, Из нове Србије, Кнежевина Србија, стр. 124); „Познато је из традиције да је становништво Власотинца и његове околине 'чудан сој', да су то људи који се никада нису мирили са ропством и покорношћу... И покорено становништво овог краја никад није било мирно и није могло трпети туђинску власт. Занимљиво је да у Власотинцу нису никад живели Турци, нити се осећала већа турска администрација“ (Драгутин М. Ђорђевић, Власотинце (Прилози за изучавање историје лесковачке области), Лесковачки зборник бр. 12, 1962, стр. 167); „Ама шта ви Власотинце!... То су патриоте! Прости људи, али родољубиви да им пара нема. Дају се одушевити за све што је лепо, племенито и узвишено! Кремен Србенде!“ Стеван Сремац, Путујуће друштво (Десет најлепших прича), 2001, стр. 49.

Дакле, о тој „нарочитости“ Власотинца и Власотинчана сведочи нам ова књига, дата у заједничком напору Радивоја Б. Прикића и завичајне библиотеке. Урађена је са нескривеном жељом да буде сведок прошлог времена, али и путоказ за будуће време и наредне нараштаје који ће у њој тражити и налазити подстрек за своје напоре и прегнућа, за своје заблуде и клонућа. Трајање се ваља заслужити, а како ће се другачије него настављајући ходом којим су ишли претходници, чврсто верујући у себе и свој род, а што су с поносом вазда исказивали.

ЛИТЕРАТУРА

а) Необјављена писмена

1. Плакат „Књижевни дан Боре Станковића“ (12. марта 1939).
2. Радно време читаонице.
3. Писмо Читаоници у Црној Трави (1. јуна 1940).
4. Позивнице за забаве Народне књижнице и читаонице (8. I 1939; 13. I 1939. и 22. X 1939).
5. Правила Народног дома.
6. Писмо Занатлијске коморе у Београду удружењу занатлија у Власотинцу број 222 од 28. V 1928.
7. Исто, број 2205 од 2. IV 1928.
8. Исто, број 3365 од 5. IV 1928.
9. Исто, број 94 од 15. VII 1928.
10. Објава Удружења занатлија у Власотинцу (30. VI 1929).
11. Исто, од 14. VII 1929.
12. Писмо Занатске коморе у Београду број 9046. од 26. VII 1929.
13. Молба Удружења занатлија број 210 од 15. VII 1929.
14. Записник и реферат Скупштине Удружења занатлија од 30. августа 1929.
15. Циркуларно писмо Соколског друштва у Власотинцу број 50 (19. августа 1929. године).
16. Диплома Управе Народног дома у Власотинцу број 110 (24. јуна 1932).
17. Записник о попису инвентара биоскопа „Тон кино Тесла“ од 8. фебруара 1941. године.
18. Карте - улазнице за представе (парагон блок).
19. Плакат филма „Кобац“ Шарла Бодјеа.
20. Рачун „Сименс“ а.д, заступништво у Београду од 13. априла 1938. године.
21. Закључница број 1140/3 од 7. марта 1938. године.
22. Реверс број 156 од 1. јула 1939. године.
23. Рачун број 1088. од 31. децембра 1945. године.
24. Писмо „Сименс“ а.д, заступништво у Београду од 21. априла 1938. год.
25. Исто од 13. јула 1939. године.
26. Уговор број 3593 од 2. марта 1938. године.
27. Уговор о закупу број 3593 од 2. марта 1938. године.
28. Уговор о закупу број 5. јула 1939. године.
29. Уверење број 4870 од 4. августа 1939. године.
30. Рачун број 474 од 29. јула 1939. године.
31. Упитник за биоскопе од 24. августа 1946. године.
32. Упитник број 61 од 10. јануара 1946. године.
33. „Власина“, број 1 од 16. септембра 1926. године.
34. Писмо Извештајног бироа Српског Друштва Црвеног крста Србије од 14. јуна 1920. године.
35. Дописница Уроша Црниловића од 13. јула 1918. године.
36. Дописница Душана Михајловића од 1. марта 1918. године.
37. Исто, од 21. јуна 1918. године.
38. Исто, од 21. августа 1918. године.
39. Исто, од 23. августа 1918. године.
40. Исто, од 27. августа 1918. године.
41. Исто, од 28. августа 1918. године.
42. Дописница Велимира Димитријевића од 1. априла 1918. године.
43. Чланска карта Душтва „Здравље“ број 217, Живојина Миленковића.

44. Чланска карта Друштва за улепшавање Власотинца број 90, Добривоја В. Шушулића.
45. Записник Друштва за улепшавање Власотинца од 27. септембра 1936.
46. Писмо Друштва за улепшавање Власотинца Влади Илићу у Београду (22. фебруара 1937. године).
47. Писмо Друштва за уређење Власотинца упућено Шумској управи број 11. (24. марта 1937. године).
48. Писмо Општине власотиначке, број 3174 од 25. марта 1937. године.
49. Писмо Општине власотиначке број 1974 од 23. фебруара 1937. године.
50. Правила Певачког друштва „Његош“.
51. Диплома број 93 од 4. априла 1926. године.
52. Диплома број 195 од 27. јануара 1929. године.
53. Чланска карта Певачког друштва „Његош“ број 9, Живојина Миленковића.
53. Свечана позивница Певачког друштва „Његош“ од 20. септембра 1925.
54. Плаката за програм наступа Певачке дружине „Његош“ у Врању, 2. септембра 1945. године.
55. Правила Певачког друштва „Карађорђе“.
56. Списак чланова Певачког друштва „Карађорђе“ од 14. јула 1943. год.
57. Програм Певачког друштва „Карађорђе“ од 8. марта 1945. године.
58. Молба за обнову Певачког друштва „Карађорђе“ од 12. фебруара 1946.
59. Нотне свеске за песме „Химна“, „Опело“, „Лаку ноћ“, „Биј ме мајко, биј“, „Ђурђевак“, „Да знаш дико“ и „Ма стиховање“.
60. Књига чланова Певачког друштва „Карађорђе“.
61. Књига добротвора Певачког друштва „Карађорђе“.
62. Пропагандни плакат Музичког друштва „Стеван Мокрањац“.
63. Свечана позивница џез оркестра „Мароко“.
64. Соколска легитимација број 72/35 Душана Михајловића.
5. Чланска карта Соколског друштва „Душан Силни“ Миливоја Великића од 1911.
66. Реферат Александра Црниловића на Скупштини соколаца од 29. јануара 1912. године.
67. Плакат за соколски слет у Загребу 1911. године.
68. Плакат за соколски слет у Загребу 1924. године.
69. Позивница за Велику забаву соколаца 12. јануара 1926. године.
70. Исто, од 3. новембра 1935. године.
71. Исто, 9. априла 1939. године.
72. Исто, од 7. јануара 1939. године.
73. Исто, од 7. јануара 1940. године.
74. Исто, од 7. јануара 1937. године.
75. Исто, од 7. јануара 1938. године.
76. Исто, од 16. фебруара 1936. године.
77. Исто, од 5. марта 1938. године.
78. Исто, од 18. фебруар 1939. године.
79. Позивница за свечану академију соколаца од 1. децембра 1935. године.
80. Правила фудбалске игре из 1932. године.
81. Правила ФК Власине.
82. Чланска карта ФК Власина од 1. јануара 1932. године, Живојина Миленковића.
83. Потврда о регистрацији играча.
84. Преглед утакмица, голгетера и резултата 1928-1934. године Михајла Михајловића.
85. Дописница од 2. септембра 1936. године.
86. Дописница од 4. октобра 1936. године.

87. Позивница за костим бал ФК „Победник“.
88. Позивница за матине 31. марта 1931. године.
89. Позивница за матине 13. јануара 1935. године.
90. Позивница за Велику забаву од 21. јануара 1934. године.
91. Позивница за маскен бал 22. фебруара 1936. године.
92. Чланска карта Друштва планинаца број 3208, Радивоја Поповића.
93. Чланска карта број 36, Аероклуба „Наша крила“.
94. Чланска карта Ловачког друштва, број 2732, Богише Поповића.
95. Позивница за забаву 22. јануара 1939. године.
96. Позивница за забаву Удружења резервних официра и ратника од 9. децембра 1938. године.
97. Исто, од 17. децембра 1938. године.
98. Чланска карта број 36, од 12. јула 1930. године, Радивоја Поповића.
99. Правила Удружења Власотинчана у Београду (1933).
100. Диплома Удружења Коло српских сестара број 314 од 26. новембра 1926. године Петра Спирића.
101. Дописница од 15. марта 1941. године.
102. Дописница од 15. септембра 1941. године.
103. Свадбена позивница од 23. септембра 1882. године.
104. Исто, од 8. септембра 1896. године.
105. Исто, од 3. маја 1909. године.
106. Исто, од 1. фебруара 1909. године.
107. Исто, од 9. фебруара 1914. године.
108. Исто, од 12. септембра 1920. године.
109. Исто, од 24. јула 1924. године.
110. Исто, од 28. фебруара 1937. године.
111. Исто, од 25. септембра 1938. године.
112. Исто, од 28. фебруара 1910. године.
113. Исто, од 7. марта 1938. године.
114. Исто, од 17. фебруара 1938. године.
115. Списак репертоара позоришних комада из 1939. године (рукопис Михајла Михајловића).
116. Плакат „Вересија“.
117. Плакат „Коста Шљука моли за своју кућу и земљу“.
118. Плакат „Вода са планине“.
119. Писмо Народне читаонице у Власотинцу упућено Народном позоришту у Скопљу од 24. фебруара 1940. године.
120. Матине позоришне секције Народне књижнице и читаонице у Власотинцу од 7 - 9. јануара 1939. године.
121. Исто, од 13. јануара 1939. године.
122. Плакати Народног позоришта у Скопљу „Зулумћар“ од 10. маја 1935.
123. Исто, „Ревизор“ од 11. маја 1935. године.
124. Исто, „Лукреција Борџија“ од 12. маја 1935. године.
125. Исто, „Јунаци с` Хелгеланда“ од 14. маја 1935. године.
126. Исто „Прегажени“ од 21. маја 1935. године.
127. Исто, „И у нашем граду“ од 22. маја 1935. године.
128. Исто, „Плагиијат пред Академијом“ од 24. маја 1935. године.
129. Исто, „Љубав и туђе дете“ од 24. маја 1935. године.
130. Исто, „Између поноћи и зоре“ од 24. маја 1935. године.
131. Исто, „Професор Жак“ од 26. маја 1935. године.
132. Чланска карта Пољопривредне подружнице број 997, Живојина Миленковића.

133. Чланска карта Удружења резервних официра и ратника.

134. Позивница за свечану забаву Удружења резервних официра и ратника за 17. децембар 1938. године.

6) Необјављене фотографије

1. Управа Народног дома (1929).
2. Зграда Народног дома (19. октобар 1929).
3. Унутрашњи изглед сале - банке, за време освећења (19. октобар 1929).
4. Унутрашњи изглед биоскопске сале (1938).
5. Портрет Антанасија Здравковића Крајинчанића (1880).
6. Оснивачи Друштва за уређивање и улепшавање Власотинце (1912).
7. Портрет Ђорђа Јовића, оснивача Друштва за уређивање и улепшавање Власотинца (1912).
8. Оснивачи Певачког друштва „Његош“ (1897).
9. Дочек заставе Певачке дружине „Његош“ у Косовској улици (поворка са соколском музиком и соколском коњичком четом очекује из правца Лесковца изасланике дародавца заставе Сотира и Гану Мумџијски).
10. Дочек заставе Певачке дружине „Његош“ на раскрсници за Камницу (Пешкина мала).
11. Дочек заставе Певачке дружине „Његош“ у порти власотиначке цркве са нишким епископом Доситејем.
12. Дочек заставе Певачке дружине „Његош“ у центру вароши, испред седишта друштва (кућа Кристе Ј. Прикића, касније Трајка Мирковића Клисара).
13. Дочек заставе Певачке дружине „Његош“, заједнички снимак чланова Дружине са заставом и изасланицима дародавца - Сотиром и Гином Илић - Мумџијски (20. септембар 1925. године).
14. Долазак Владе Илића у Власотинце (1936), снимак на раскрсници за Каменицу у Пешкиној мали.
15. Чланови Певачке дружине са председником Општине власотиначке.
16. Чланови Певачке дружине „Његош“ за време освећења споменика палим ратницима у минулим ратовима на „добропољским ливадама“ са припадницима југословенске војске.
17. Оснивачи Певачког друштва „Карађорђе“ (1932).
18. Портрет хороваџе Драгомира Бркића (1932).
19. Певачка дружина „Карађорђе“ испред улаза у цркву власотиначку.
20. Певачка дружина „Карађорђе“ испред улаза у зграду Основне школе у Власотинцу.
21. Дупли квартет (октет) Певачке дружине „Карађорђе“.
22. Женски чланови Певачког друштва „Карађорђе“ у Нишкој Бањи.
23. Мешовити састав Певачке дружине „Карађорђе“ у Нишкој Бањи.
24. Чланови Музичког друштва „Стеван Мокрањац“ (1941).
25. Слава Музичког друштва „Стеван Мокрањац“ - резање славског колача (9. јануар 1940).
26. Тамбурашки оркестар Певачке дружине „Карађорђе“.
27. Тамбурашки оркестар „Томислав“.
28. Џез оркестар Певачке дружине „Карађорђе“.
29. Џез оркестар „Мароко“.
30. Тамбурашки оркестар Прокопија Живковића - Копе Кајганског.
31. Тамбурашки оркестар Славка Цветковића - Базе.
32. Стрељачка дружина „Сењанин Тадија“.
33. Срески одбор Народне одбране.
34. Обласни одбор Народне одбране.

35. Портрет Александра Црниловића (1912).
36. Пионири соколаца у Власотинцу (1912).
37. Пионири соколаца у Власотинцу (1919).
38. Пионири соколаца Власотинцу (1930).
39. Власотиначки соколци - гимнастичари испре улаза у цркву власотиначку (1913).
40. Групни портрет соколаца Драги Цекић, Глигорије Б. Сеизовић и Урош Црниловић".
41. Глигорије Сеизовић и Урош Црниловић.
42. Портрет предводника соколаца Уроша Црниловића.
43. Портрет предводника соколаца Стевана Ђикића – Џуџиног.
44. Портрет предводника соколаца Николе Ђукаловића.
45. Портрет предводника соколаца Добривоја Шушулића - Кезе.
46. Портрет соколца Чедомира Хаџи Стаменковића - Шарла.
47. Портрет соколца Јована Стаменковића – „Јова Оџа”.
48. Портрет соколаца Јована Стаменковића – „Јова Оџа” и Милорада Поповића - „Раде Лицко”.
49. Групни портрет са слета у Љубљани (1922).
50. Групни портрет са слета у Нишу (1926).
51. Групни портрет са слета у Врњачкој Бањи (1928).
52. Групни портрет са слета у Зајечару (на пролазу кроз Сврљиг 1929).
53. Општи поглед на слетски стадион у Београду (1930).
54. Са слета у Црквеници (1934).
55. Групни портрет са свесловенског слета у Софији (1939), испред хотела „Венеција”.
56. Исто, улицом Софије (1939).
57. Соколци изводе „просте вежбе” уз асистенцију предњака Стевана Ђикића.
58. Соколци низводе „просте вежбе” у Конопници.
59. Гимнастичари Стеван Бајић и Стеван Ђикић.
60. Предњак Стеван Поповић – „Петле” са омладинцима.
61. Излет соколаца у Конопници (1930).
62. Излет соколаца у Конопници (1932).
63. Предњак Стеван Ишљамовић (1934).
64. Излет соколаца на „Чобанцу”.
65. Излет соколаца у Конопници.
66. Пионири женске екипе соколаца.
67. Чланови управе соколаца 1930.
68. Исто, 1932.
69. Исто, 1934.
70. Исто, 1936.
71. Исто, 1937.
72. Исто, 1938.
73. Исто, 1940.
75. Коњичка чета соколаца на „Росуљи” (1932). године.
76. Исто, испред „бабастојанских локала”.
77. Комеморативни скуп поводом погибје краља Југославије Александра Карађорђевића (1934) чување „почасне страже” у „Соколани”.
78. Соколци са црним флором.
79. Почасни збор испред зграде основне школе у Власотинцу.
80. Почасни одбор испред улаза у зграду Народног дома.
81. Застава „на пола копља” на згради Народног дома.

82. Са фудбалске утакмице у предграђу Беча (1919).
83. Портрет Саве Прикића, играча (1920).
84. Портрет Војислава Јовановића – „Воја Дулац“ (голман).
85. Испред седишта Кредитне банке у Власотинцу (1934).
86. Екипа ФК Власине са председником и секретаром Клуба.
87. Резервни играчи ФК Власине.
88. Тим ФК Власине (1937).
89. Тандем ФК Власине - Чедомир Анђелковић – „Чеда Билац“ и Божидар Црнатовић – „Бошко Татко“.
90. Пинг-понг у „Башта парку“ („Гаврилчино“).
91. Портрет Саве Марковића, председника аероклуба „Наша крила“.
92. Портрет Светозара Печенковић, председника ловачког друштва.
93. Групни снимак (Светозара Печенковића, Кире Пејића и Миливоја Бабстојанског).
94. Управа ловачког друштва (1936).
95. Управа ловачког друштва са неким својим члановима.
96. Ловочувар и управа ловачког друштва.
97. Ловац Јордан Петровић - Вилизон води коло.
98. Групни снимак ловаца (1940).
99. Група ловаца уз музичку пратњу.
100. Групни портрет - Весело друштво у кочији (Друштво „Трезвеност“).
101. Групни портрет „Сабајле у Касини“ (1909).
102. Групни снимак лимара у лимарска радња Бранка Валчића.
103. Група „мераклија“ у винограду, уз флашу вина.
104. Слава Друштва „Трезвеност“.
105. Група мераклија „Опклада„ (ресторан „Гаврилчино“).
106. Пчелињак Душана П. Михајловића.
107. Изложба меда и производа од меда у Власотинцу (1929).
108. Смотра Ватрогасне чете у центру Власотинца.
109. После успешне смотре „народно коло“.
110. Ватрогасна чета у Власотинцу (1937).
111. Портрет Олге Крајинчанић, рођ. Валчић, председнице „Кола српских сестара“.
112. Портрет Ане Велашевић, председнице „Женске подружнине“.
113. Чланице „Женске подружнине“ (1936).
114. Чланице „Женске подружнине“ (1938).
115. Чланице „Кнегиње Зорке“.
116. Маскенбал (1927).
117. Маскенбал (1928).
118. Са свадбе - девер са младенцима.
119. Буклијаш - кондирџија.
120. Венчане свеће са пешкирима.
121. Венци.
122. Циганска банда - музика.
123. Доче Циганче, трубач.
124. Венчање Јордана Крајинчанића (1900).
125. Венчање Зарија Сеизовића (1900).
126. Венчање Милана Ћирковића, среског шумара.
127. Венчање Јована Т. Великића.
128. Венчање Светозара Ј. Прикића.
129. Венчање Властимира Хр. Прикића - „Штрклџе“.
130. Венчани Јован Димитријевић и Нада - „Натка“ Прикић.

131. Венчање Живојина М. Валчића.
133. Сабор у Конопници (1928).
134. Сабор у Конопници (1930).
135. Сабор у Конопници (1938).
136. Народни посланик Влајко Коцић - Пурјак у колу у Црној Трави (1925).
137. Власотинчани у Опленцу (1936).
138. Излет на „Чобанцу“.
139. Чланови позоришне секције у Власотинцу.
140. Позоришна трупа (1939).
141. Чланови позоришне секције на „Чобанцу“ (1938).
142. Глумачка екипа после представе „Вода са планине“.

ПРИЛОЗИ

Народни универзитет

НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ

Драгомир Бркић

Владимир Тодоровић-Торник

Представници певачке дружине "Карађорђе" у управу НУ /1929/

НАРОДНИ УНИВЕРЗИТЕТ И УДРУЖЕЊЕ СТУДЕНАТА

У недељу 12 марта 1939 год. у 10 и по час.
пре подне у сали СОКОЛАНЕ приређује се

КЊИЖЕВНИ ДАН БОРЕ СТАНКОВИЋА

ГОВОРИЋЕ:

1) Велибор Глигорић, (публициста из Београда):

БОРА СТАНКОВИЋ КАО КЊИЖЕВНИК

2) Радован Зоговић, (књижевник из Београда):

Реализам и трагичност Нечисте крви

Умољава се публика да благовремено заузме места.

Улазница 3 дин. (Ђаци 2, радници 1 дин).

Народна књижница и читаоница

Прилог 1 Народна књижница и читаоница/1912/

Први председник

Петар Спирић, учитељ

Онбовио рад /1919/

Јован П Јовић-Таћа, учитељ

Обновио рад /1938/

Михајло В Михајловић, књижар

ЧИТАОНИЦА

III 6

У ВЛАСОТИНЦУ ПРИМА СЛЕДЕЋЕ ЛИСТОВЕ И
ЧАСОПИСЕ :

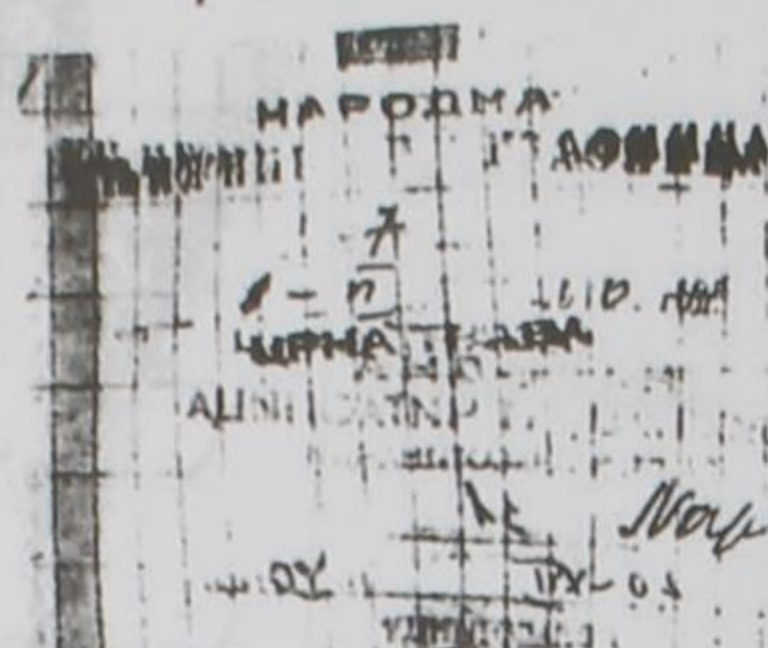
ИМЕ ЛИСТА ИЛИ ЧАСОПИСА	МЕСТО ИЗДАЖЕЊА	КАДА ИЗЛАЗИ	ПРИМЕБЕ
ПОЛИТИКА	БЕОГРАД	ДНЕВНО	
ВРЕМЕ	БЕОГРАД	"	
HRVATSKI DNEVNIK	ЗАГРЕБ	"	
ОШИШАНИ ТЕЖ	БЕОГРАД	НЕДЕЉНО	
ПАНОРАМА	"	"	
ТРГОВАЧКЕ НОВИНЕ	"	"	
ПРИВРЕДНИ ПРЕГЛЕД	"	"	
МАГАЗИН	"	"	
ЛЕСКОВАЧКИ ГЛАСНИК	ЛЕСКОВАЦ	"	
НИШКИ НОВИ ЛИСТ	НИШ	"	
НАШ ЖИВОТ	НОВИ САД	МЕСЕЧНО	
NOVI LIST	ЗАГРЕБ	НЕДЕЉНО	
РАДНИК	"	"	
РАДНИЧКЕ НОВИНЕ	БЕОГРАД	"	
KULTURA	ЗАГРЕБ	ПОЛУ- МЕСЕЧНО	
BOROVO	BOROVO	НЕДЕЉНО	
АГРАРНА МИСЛО	БЕОГРАД	ПОЛУ- МЕСЕЧНО	
СТУДЕНТ	"	МЕСЕЧНО	
САД И НЕКАД	"	ПОЛУ- МЕСЕЧНО	
НЕДЕЉНЕ ИЛУСТРАЦИЈЕ	"	НЕДЕЉНО	
KNJIŽEVNIK	ЗАГРЕБ	МЕСЕЧНО	
НАША СТВАРНОСТ	БЕОГРАД	"	

Плакати који је стајао у витрини прозора према улици

ЧИТАОНИЦА ЈЕ ОТВОРЕНА СВАКОГ ДАНА ОД

4-8^h УВЕЧЕКЊИГЕ СЕ ИЗДАЈУ СРЕДОМ И СУБОТОМ ОД 6-8^h УВЕЧЕ

Прилог / Читаоница у Црној Трави обраћа се за помоћ члитаоници
у Власотинцу /1940/

Народна библиотека и читаоница
Власотинца

Овим бројем издвојеног издања књиге,
које смо приликом прено Г. Брашна Г. Брашна, ужива
у уживању и по.

1. Др. Миломир Радојковић
2. Средње народне школе, Г. Брашна
3. " " " " "
4. Родовитице школе у насељеници
5. Народна школа II класа у. Н. Камеников
6. " " " " "
7. Народна школа у насељеници
8. Средње народне школе II класа
9. Из уживања књиге у. Н. Камеников
10. Народна школа у насељеници
11. Народна школа у насељеници
12. Народна школа у насељеници
13. Народна школа у насељеници
14. Народна школа у насељеници
15. Народна школа у насељеници
16. Народна школа у насељеници
17. Народна школа у насељеници
18. Народна школа у насељеници
19. Народна школа у насељеници
20. Народна школа у насељеници

Секретар
Бројни

Народни дом

Свечаност са освећења споменика у центру вароши
/У другом плану са десне стране је чеона фасада НД/

Списак

Приложеника за подизање Народног Дома са Народ. купатилом у Власотинцу.

На земљишту које је бесплатно уступила Општина Власотинца подиза се Народни Дом са Народним купатилом, зграда које се довршава ових дана и стања се кроз До сада су приложени за овај циљ следећи прилози и помоћи:

Министарство Народ. Здравља до сада је дало у готову 30.000 динара, објавило је целокупну изградњу купатила, Обласна Сакуп. Обл. Никше дала 50.000, Српска Сакуп. Среда Власотинца 8.000, Мин. Соц. Политике 5.000, г. Душан Трифунковић бив. Мин. Војске 2.000, г. Драгутин Стојановић трг. Власот. и пладу Дома део земљишта, Милан П. Јовић трг. 2.500, Милош и Коста А. Живковић трг. Власот. 100, Јован П. Јовић шк. владор. Власот. 2.500, Влазич-Кошћ обувари Власот. 100, Филип Маранковић тргов. Власот. 100, Јован Соколовић влад. 100, Војислав С. Поповић индустр. 2.500, Др. Душан Радаковић лекар Лесковац 200, Др. Бранко Илић лекар Лесковац 100, Адама Нехмијас трг. Београд 100, Фабрика сапуна „Мерина“ Крушевац 100, Растић Андоновић трг. Београд 100, Браћа Алмуш и Демајо трговци Београд 250 динара.

Осига Динара 103.850. —
— Наставке се —

Напомена: благодарност племенитим дарошцима, што помоћу да се почне ово веома тешко, али оваке хвале заслужује, даје.
Према чл. 4. правила фонда за подиз. Нар. Дома, Вел. Добротвори узлажу, једном за свагда 2.500 дин. Добротвори 500, Утемељачи 250, Понајужи 100. Велики Добротвори тим самим постају вел. добротвори своју установа, који подижу др. Ивана Милова биће увезан на плаци, нарочито за то постављено, у великој сали Дома.

Управа.

Списак

Приложеника за подизање Народног Дома са Купатилом у Власотинцу.

— наставак — III

Г. Влајко Коцић Мин. Пошта и телеграф. дао 10.000, Народна Банка Београд 5.000, Г. Веља Вукићевић Пресед. Владе 2.500, Г. Димитрије Он. Поповић народни посланик 2.500, Г. Густав Хубач инд. Козаре 500, Буковић и Ко Београд 500, Анастас Павловић 500, Кукар и Друг 500, Г. Петар и Милена Ђорђевић шеф уреда Лесковац 500, Г. Светозар К. Милошевић мајор у Берову, сакупио од својих официра подофици и редова динара 827.50, Осиг. друштво „Адрија“, 500, Стаменковић Ко Београд 300, Лука П. Спирић царин. посред. Вел. Кикинда 1250, Др. Велизар Пијаде Лекар Лесковац 200, Аврам С. Коен и ко Београд 200, Београд 300, Г. Милешић Рајковић свештеник Бајина Башта 30.

Списак донатора за изградњу Народног дома

Списак је објављен у „Лесковачком гласнику“

Списак

приложеника за подизање Народног Дома са Народ. купатилом у Власотинцу.

— наставак —

У току последњих дана приложени су за Народ. Дом и то:

1) Рафајловић, Соколовић и Бејаз — Лесковац, црп којим је зграда покривена дин. 12.000
2) Горча Петровић, индустријалац — Лесковац дин. 2.500
3) Петар Г. Поповић, трг. — Власотинци дин. 500
4) Прока Тевденић — Власотинци уписао црп Надежда са дин. 500

5) Коста Ј. Крашчанић, трг. Власотинци дин. 500

Приликом сахране поч. Петра К. Илића-Муминског, браћа су поч. Петра уписала за најважније добротвора дома. Неколико дана доцније г. Сотир К. Илић је посетио Власотинце, том приликом разгледао Дом, и изразивши своје допадање, обећао у име своје и своје браће, да ће салу Дома они довршити о свом трошку.

Г. Риста В. Васиљевић трг. Београдски такође је посетио ових дана Власотинце, разгледао Дом и са задовољством обећао велики сат, са звоном, који се има поставити на торњу Дома.

Зидиште и покривање Дома завршено је, и приступиће се унутрашњем уређењу.

Свима приложницима најсрдачнија захвалност.

УПРАВА.

Прва страница Правила Народног дома

147

П Р А В И Л А

НАРОДНОГ ДОМА У ВЛАСОТИНЦУ

Данашње културно хумане и професионалне установе: Соколско Друштво, Женска Подружина, Трговачко Удружење, Занатлијски Бснаф, Певачка Дружина, Љубомирски читаоница у Власотинцу, подижу заједнички дом на земљишту које бесплатно уступа општина Власотиначка под називом Власотиначки Народни Дом.

Дом се подиже из материјалних средстава ових друштава који примањем ових правила одређују и суму из своје касе за подизање овог дома, а која не може бити мања од 20.000 динара.

Ако нека установа нема суму од 20.000 динара да одмах положи, она може ући у заједницу за подизање дома и са сумом која не може бити мања од 5000 динара, с тим да разлику од 20.000 дин. унесе у годишњим ратама које ће одређивати управни одбор дома.

У народном дому биће просторија за потребе свију културно хуманих и професионалних удружења у Власотинцу као што су Женске подружине, канцеларије свију гореиме-

ПОКРЕТАЧ АКЦИЈЕ ЗА КИЗУГРАДЊУ ДОМА

Председник управе др. Радул Велашевић

УВЕО ЕЛЕКТРИЧНУ СТРУЈУ

Влада П Поповић, електроинжењер

ПРОЈЕКТОВАО ЗГРАДУ ДОМА

КОСТА П ПОПОВИЋ, ГРАЂ. ИНЖЕЊЕР

Борко П Поповић, грађ. инжењер

Највећи добротвори /донатори/
Јелена-Лена и Петар Илић-мумџијски

ИЗВОЂАЧ РАДОВА

МИЛАДИН БОРЂЕВИЋ, ГРАЂ. ПРЕДУЗИМАЧ

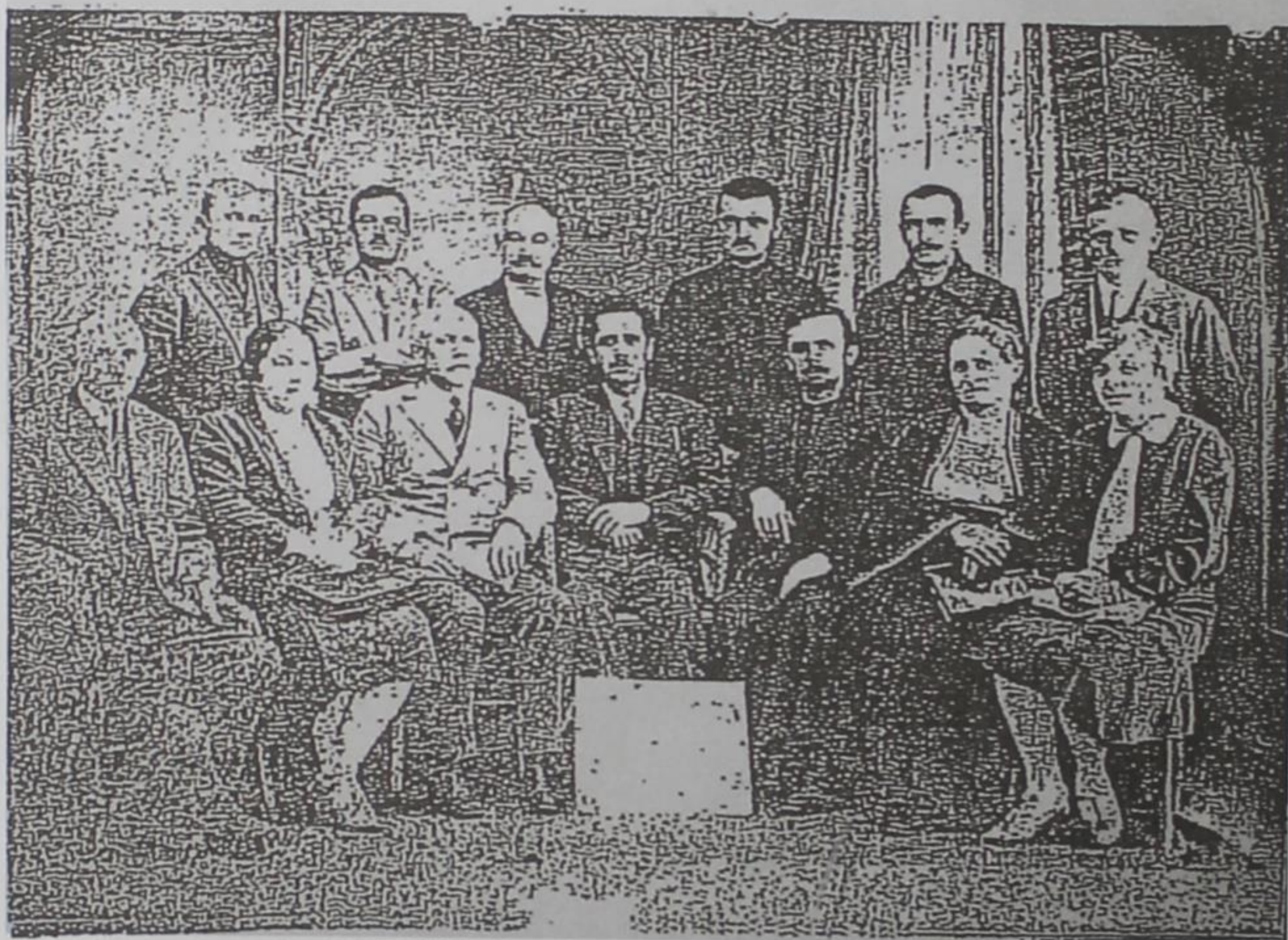

БАНКЕТ У САЛИ НАРОДНОГ ДОМА КОД СВЕЧАНОГ ОТВАРАЊА
/29. X 1929/

Са једне од прослава славе Удружења трговаца
"Три јерарха" /1941/

УПРАВА НАРОДНОГ ДОМА

Управа Народног дома

/Са лева на десно, стоје, горњи ред/

Стеван Ђикић-Џуџин, Војислав Аранђеловић-Воја Сергиџија, Ранђел Ђикић-Чајка, Владимир Тодоровић-Торник, Алкесандар Поп Симоновић и Милутинче Котић

/Седе, са лева на десно/

Душан Валчић, Деса ж. Душана Милошевића, Ђира Крајинчанић-Спаскин, др. Радул Велашевић, поп Тихомир Јовановић, Љубица ж. Кристе Ј Прикића и др. Ана Велашевић

/Скице портрета неких чланова управе Народног дома/

Радул Велашевић

Ђира Крајинчанић-Спаскин

Александар Поп Симоновић

Поп Тихомир Јовановић

Душан С Валчић

Деса Милошевић

Ана Валешавић

Биоскоп „Тон-кино Тесла“

ПРВИ БИОСКОП

БИОСКОП „Тон-кино- Тесла“

Радивоје П Поповић-Раде Дурко
власник и финансијер

Алкесандар Црнатовић-Цане Тесла,
киноопаратер

52

Београд, 29. jula 1939. 193

К. Но. 54 Но. КЗМД
Бр. КГ.
Општина бр.

РАЧУН БР. КГ/474/Бео

Госр.

РЕТАР РОПОВИЋ
власник фе. Радивоје Дурко

VLASNICI

Платило код уплате навести горња број рачуна.
На основу наше поруке бр.
преузето од Г. Mirbić Lazara
поштом од 29. јула 1939. год.
издати: споразумно, безвозмодно,
својерасно, наплаћено на
Станица

Колич.	ИЗДА- ЊЕ	ПРЕДМЕТ	ПРОДАЈНА ЦЕНА	УКУПНО
1 ком.		A.B.G. Triumfata III projektor, komplet gl. zaključnice		
1 "		Klanfilma-Zetina-objekat, komplet gl. zaključnice		
1 "		transformator za lučnicu kompletno		
1 "		električni gramofon komplet, novo oglasalo za bogenlajku		
1 "		novi otpor za regulaciju		
1 "		električni dinamični zvučnik		
2 "		drvenih klizaljka		
3 "		filmskih apula		
1 garn.		cevi za tozku aparaturu		
5 pari		ugljena		
		uz ukupnu cenu od		35.000.-

Slovi: Tridesetpetiljati dinara.

Pitavo glagoljati za dinara.

Радивоје се узврати саопшћеном окупном износу по целој износу
не прилично издати, исто плаћања и савој износности у Београду. Код просротања роме плаћања, рачунамо балансе
плати и трошак који балансе рачунају на износ. Роба остаје до износне рачуна наша својина.

Рачун о набавци апаратуре са фотографијом биоскопске сале

ТОН-КИНО „ТЕСЛА“

РАД. П. ПОПОВИЋА — ВЛАСОТИНЦЕ

Контролни лист

БРОЈ 2395

III РЕД

Седиште број

Потврда

Важно само за државну управу

ТОН-КИНО „ТЕСЛА“
ВЛАСОТИНЦЕ

КОНТРОЛНИ
ЛИСТ

III РЕД

Вр 2395

ТОН-КИНО „ТЕСЛА“

РАД. П. ПОПОВИЋА — ВЛАСОТИНЦЕ

Контролни лист

БРОЈ 1226

II РЕД

Седиште број

Потврда

Важно само за државну управу

ТОН-КИНО „ТЕСЛА“
ВЛАСОТИНЦЕ

КОНТРОЛНИ
ЛИСТ

II РЕД

Вр 1226

ТОН КИНО „ТЕСЛА“

РАД. П. ПОПОВИЋА

ВЛАСОТИНЦЕ

ТЕЛЕФОН БРОЈ 10

УГОВОР О ЗАКУПУ

Закупач данас ишећу Александар Поповић, мајка је из Власотинца, с једне стране и Радивоја П. Поповића, татко, из Власотинца, о друге стране, на овај начин:

1. Уговорач Александар мид у државни и својим један плацу у Власотинцу у улици Краља Милана бр. 42 на коме постоје ове зграде: кетина са лица чаршије испод које се налази подрум; једна велика сала са једном каином позад иста од тврдог материјала; кућа са становама, вез, штала и мужицима, као и двориште у коме се улази са лица чаршије кроз велику капију.

2. Овим уговором уговорач Александар мид је уговорио Радивоју П. Поповићу под закуп за 5 (пет) година од данас, за закупну цену у 6.000.- (ШЕСТ ХИЛЈАДА) динара, од свога напред описаног имала и то: Једну своју велику салу са каином позад иста, а за сместај Тон-Вископске апаратуре.

3. Уговорач Радивоје је примио од уговорача Александра под закуп за 6.000.- (ШЕСТ ХИЛЈАДА) динара за 5 (пет) година, напред описану закупачу Александру исплатио.

4. Ова уговорача сагласна су у томе, да се закупачница може служити неограничено са закупним добром, салом и каином, као и да има права да кроз кафану уговорача Александра пролази, он и сва његова гости-гледатељи Тон-Филма и да може у кафици Александар, уговорача, и испред исте намењати рекламне плакате, звучника за радио и друге послове обављати које су у вези са радом овог кинематографског предузећа уговорача Радивоја.

5. Уговорач Александар признаје право својине закупцу Радивоју на целокупни инвентар ствари, које се налазе у сали, коју је закупачу изадао и то на: 20 (двадесет) аста, 150 (сто педесет) ком столица, 30 (тридесет) 20 (двадесет) клупа, 2 (два) вентилатора, 20 (двадесет) ком аста, сви оне покретне ствари које се данас и у будуће буду налазе у закупачу тој сали. Исто тако уговорач Александар признаје закупцу Радивоју своју на-целокупну Тон-апаратуу комплетну, која се у закупном добру-кабини и сали налази, јер је закупач Радивоје ове напред описане ствари и апаратуру, као своју својину данас у закупачу добро унео.

6. Све државне и самоуправне дажбине које се одnose на ово закупно добро окосиће уговорач Александар, а уговорач Радивоје је дужан само да плаћа дажбине око кућа овог сабг кинематографског предузећа.

7. Уговорач Александар одорача уговорачу Радивоју, да који може ставити инвентару од 6.000.- шест хиљада динара на закупача мид-кале, а за оцавање закупаче цене.

Улази уговор десетитица је међу уговорачима и нико не-ма права од уговорача исти да квари или ком основу на криву твд-ва-ва закупач од 5 (пет) година, што је закупач Александар у цело-купној цену суу од 6.000.- шест хиљада динара данас потпуно напред од закупача Радивоја.

Вредност уговора 6.000.- шест хиљада динара

б. Јула 1939. год.

у Власотинцу

УГОВОР:

1. Александар Поповић

2. Радивоје Поповић

у Власотинцу

Према уговору од бр. 234

из гл. 1939. у Власотинцу

у садржају ствари од 6.000. динара

Својом сали, 1939. год.

Др. Р. Поповић

Лист „Власина“

ЛИСТ ВЛАСИНА /1926/

Оснивач и финансијер

Воја С Поповић

Главни уредник листа

Милорад Д Марјановић

Посебна смелост уредника листа Власина са рубриком „Занимљивости из СССР“, у време када Југославија није имала дипломатске односе са Совјетима, и када је наша Влада нагињала према фашистичким земљама, а да је вршена строга цензура штампе из СССР

ЈУНИ-ЈУЛИ
1940.г.
„ВЛАСИНА“

СТРАНА 5

Занимљивости из СССР

(Наводи на наше штампе)

— У СССР има преко 12 милиона активних спортиста, од тога је преко три милиона жена.

— У току ове године завршиће медицинске студије 16.000 кандидата. Број лекара у Совјетском Савезу износи сада 104.000.

— Московску пољопривредну изложбу у току једног месеца посетило је преко милион посетилаца.

— Јагоде од 70 грама комад изложене су на савезној пољопривредној изложби у Москви. Овако крупне јагоде гаје се у колхозима на Северном Кавказу.

— Бесарабијским сељацима ће бити подељена велика имања манастира на обали Дњестра. Три од ових манастира имали су преко 10.000 хектара земље. Калуђери из ових манастира пребегли су у Румунију.

— У сагласности са законом о осмо сатном радном дану од 29-IX Совјетска влада је објавила списак професија, којима због њиховог штетног утицаја на здравље радно

— У Северној Осетији (СССР) изграђен је за 16 дана канал Салки дуг 47 километара. Овај канал наводњава 20.000 хектара пустиње, која је постала плодна земља. Канал је градио 40.000 колхозника.

— Педесет милиона људи се свакодневно вози на московском трамвају.

— Један и по милион деце провешће ове године празнике у летњим логорима на рачун синдикалних организација у најлепшим крајевима СССР. За ове логоре утрошиће се око 3 милијарде динара.

— Народни комесаријат просвете у Москви саопштио је да ће ове године у школе које имају ранг универзитета бити примљено преко 190.000 студената. На јесен ће у Совјетском Савезу бити преко 600 високих школа.

— Руски научници успели су да пронађу течност која замењује крв. Овај препарат прављен је од морске воде и још великог броја хемикалија.

— Совјетска Унија остварује свој трећи привредни план. Он ће завршава 1942 год. По овоме плану индустрија Савеза треба да достигне у свом развоју повећање од 225% у односу на 1937 год.

Старинный предмет
юана.

Do not say anything more on this matter

Foppyen V. Geyert

Прилог 20 Притужба демократа Великом жупану Нишке области због
које је одговарао штампар Владимир В Ђекић

' Ово друштво је дошло у Београд 1887. године. Друштво је исплаћивало суму осигурања и у случајевима када је осигураник задоцнио са плаћањем премије осигурања.. Према правилима овог осигураника када је премија уплаћена за три године осигурање је важило 9 година и 8 месеци. Уколико би осигураник умро у том времену цела сума осигурања се исплаћивала

Прилог 65 Полиса осигурања "Њујорк живот"

Класна лутрија Макса Лустига

Из једног писма Макса Лустига

видимо да је његов посредник за Србију имао добру провизију, а из необјављених записа Борислава К Прикића-старијег сазнајемо да су се овим послом бавио у Власотинцу Петар Г Поповић, јер је он био поверених Макса Лустига у Власотинцу./422/

Друштво Црвени крст

ДРУШТВО "ЦРВЕНИ КРСТ"

Оснивач међународног "Црвеног крста"/1864/
Анри Динан

Председници друштва

Оснивач власитиначког друштва
Антанасије Здравковић-Крајинчанић

Онуфрије Поповић

Dr. Пера Илић

Василије Поповић-Поп Васа

Прилог ' Месни одбор /1940/

Члнaови удружења месног одбора Црвеног крста / 1940./

1. Петар Стојановић, свештеник 2. Драгиша Динкић 3. Властимир Цакић 4. Чедомир Поповић, учитељи 5. Василије Поповић, свештеник, председник друштва 6. Фердо Вигеле, наставник музике 7. Милутин Поповић, учитељ 8. Радомир Ђукаловић трговац 9. Вида Ранђеловић 10. Ђорђе Марјановић 11. Славица Валчић, учитељица 12. Јелена Јовић- Ленка Таћина 13. Миланче Стевановић-Раденковић 14. Нада Шушулић-Нада Шулe 15. Стеван Стевановић-Раденковић 16. Јелка Гигина, ученица Женске занатске школе 17. Михајло Николић, економиста 18. Нада Маринковић 19. Славица Црниловић 20. Миливоје Хаци Ђокић 21. Стојан Стојановић 22. Миливоје Хаци Ђокић 23. Миливоје Хаци Ђокић 24. Миливоје Хаци Ђокић 25. Миливоје Хаци Ђокић 26. Миливоје Хаци Ђокић

Дефиле чланства, после литургије у цркви

Друштво „Здравље“

Друштво „Здравље“
ВЛАСОТИНЦЕ

Сп. Бр. 217

ЧЛАНСКА
КАРТА

1928.

ШТАМПАРИЈА „ПОКРЕТ“ – ЛЕСКОВАЦ

Чланска карта друштва „Здравље“

Признаница
За члана (500) власотинца и
сан Еми новца прино од Рада
М. Поповића на име који је члан
ога повојног Лана друштва „Здравље“
Петра С. Поповића за Велики
Доброствора друштва „Здравље“

Друштво „Здравље“
ВЛАСОТИНЦЕ

28. II. 1931

Власотинца

Слободан
Милош Поповић

Прилог — Признаница друштва „Здравље“

Певачка дружина „Његош“

Власотиначко певачко друштво Његош

Певачка дружина "Његош" /1923/

- 1 Поп Криста 2. Поп Душко 3. Срески начелник (?) 4. Дракче
Шушулић, 5 Урош јанић, 6. Глигорије Сеизовић, 7. Петар Г Поповић,
8. Прокопије Михајловић, 9. Арса Петковић, 10. Драгутин Коцић-
Гуте Пурјаков, 11. Урош Валчић, 12. Владимир П Михајловић, 13.
Филип Маринковић, 14. Трајко Милошевић, 15. Вуке Шушулић

ПЕВАЧКА ДРУЖИНА * ЊЕГОШ* / 1897/

Јован Јовић-Шолеја

Душан Он Поповић, хоровађа

Владимир Курагин

Дародавац заставе

Фердо Вигеле, хоровађа

Изасланици дародавца

Влада Илић-мумџија

Сотир Илић-мумџијски

Гана Илићка ж. Сотира

Прилог Насловна страна Правила Друштва

Обединети
РАДОМИРА П. ЂУНАКОВИЋА
Власотинца

III 106

П Р А В И Л А

Власотиначке
ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ
„ЊЕГОШ“

1932

Штампарски Завод, Благоје Петровић — Лесковац

Петар Велић - заставник

ВЛАСОТИНАЧКА ПЕВАЧКА ДРУЖИНА * ЊЕГОШ * основана 1895. године

Испред певнице- куће Јосифа Т Валчића, доцније Крсте Валчића, са заставом дародавца Владе К. Илића-мумџијског, коју придржавају са леве стране Софија-Соле Поповић А са десне стране Зора Валчић

Посматрано са лева на десно,

ПОЗАДИНА: Петар Ђелић, Миле Мршић, Владе Н. Петар Ђукаловић / држи заставу/, Синиша Крајинчанић, Миливоје-Миле Маринковић, Драгољуб-Драге Динкић, Стеван Бајић, Милутин Бошковић, неидентификован, Љубомир-Љупче Хаџи-Стаменковић, Светислав Валчић-Света Паразлија

СРЕДЊИ РЕД: Драгутин Цонић, Тихомир Цонић, Богиша Поповић, Милорад Крајинчанић, Душан Он Поповић, Сотир К Илић-мумџијски, Гана његова супруга, Смиља Прикић, Др, Радул велашевић, Урош Илић-мумџијски / иза Велашевића/, Љубомир Цветановић, Божидар Цекић-Кованџић, Ђоре Цолић, Миливоје Хаџи Марковић и Урош Вучковић

ПРВИ РЕД, ЖЕНЕ: Даница Звезданка, Милунка Стојиљковић, Славка-Марица Војводић /рођ. Стојановић/, Шушулић *Цанкина*, Олга Станковић*Бобичина*, Бисенија-Биса /сестра Ђоке Шупљине, Косарче Лајкучкино, Јелена Крајинчанић, неидентификована, Загорка Стојковић-Нагорни, неидентификована, Симка Стаменковић-Букоророва и Олга Валчић / седи на клупи/.

Идентификацију извршили Душан Крајинчанић-Дуне Ицкин и Воја Поповић.

ТМ Мо

П. Ј.

Програм Свечаности

Пре подне

- 1.) Дочек Жума и Заставе 20. септембра у 8.30 у јутру при улазу у варош;
- 2.) Свечана поворка од месних и страних културних друштава и певачких дружина креће се са Жумом и Заставом на челу главним улицама вароши за цркву;
- 3.) Литургија у 9 часова у јутру;
- 4.) После литургије освећење заставе;
- 5.) Свечана манифестација са освећеном заставом и учесницима прославе ка долу дружинском иде се оставља застава;
- 6.) Ручак високим гостима;

После подне

- 7.) Лоптачке утакмице и Соколске вежбе на пољани — "Росуља" у 3 часа по подне;
- 8.) Народно весеље са иранком;
- 9.) Концерт певачких друштава у 8.30 у ве часа иранком и банкетом;

У недељу 7. (20) септембра 1925. год. Власотиначка певачка Дружина — "Његош" — освећује на најсвечанији им своју друштвену заставу даровану од кума т. Владе Илића, индустријалца из Београда.

Сматрамо за велику приватну дужност и част Вас овим позовемо на нашу свечаност као нашег миљостива.

Освећење ће се извршити у Власотинцима, Округа ваљског, Области Нишке по следећем програму.

Молимо се да нас до 1. септембра изволите извести, да ли ћете узети учешћа корпоративно или као појединци са тачним бројем чланова.

Повластице у возу са 50% осигурање.

Учесници при поласку узимају целу карту која им, сле наше стављене визе, важи за повратак.

Управа.

Свечана позивница за дочек заставе /20 IX 1926/

ВЛАСОТИНАЧКА ПЕВАЧКА ДРУЖИНА ЊЕГОШ

даје ову
ДИПЛОМУ
Свене Цтмемелачу

Г. Стани
Б. Сиринки

СЕКРЕТАР

С. С. Ц.

ПРЕДСЕДНИК

Влад. А. Младеновски

Власотиначка Певачка Дружина

„ЊЕГОШ“

Бр. 195

29 Јануари 1929г.

Власотинце

Диплома Друштва

Прилог 54 Свечана позивница за забаву

РЕД ИГАРА:

Краљско коло

Фокстрот	Коло	Фокстрот
Коло	Танго	Коло
Танго	Коло	Танго
Коло	Валцер	Коло
Валцер	Коло	Валцер
Коло	Он стег	Коло
Фокстрот	Коло	Фокстрот
Коло	Танго	Коло
Танго	Коло	Танго
Коло	Коло	Коло

Редитељ игара: г. Стојан Кецкић.

Сбира Салон-Оркестар „Мароко“ своје најновије „шлагери“.

ВЛАСОТИНАЧКА ПЕВАЧКА ДРУЖИНА „ЊЕГОШ“

Г. Госп.

Гр. Милошковић и синови

Штамп. „Младост“

Власотинци

ВЛАСОТИНАЧКА ПЕВАЧКА ДРУЖИНА „ЊЕГОШ“

ПРИРЕЂУЈЕ У СУБОТУ 13 ЈАНУАРА
У САЛИ „НАРОДНОГ ДОМА“

ВЕЛИКУ ЗАБАВУ
И ДОЧЕК НОВЕ 1934 Г.

НА КОЈУ ИМА ЧАСТ ПОЗВАТИ ВАС,
ДА ИСТУ ИЗВОЛИТЕ СА ПОРОДИ-
ЦОМ ПОСЕТИТИ.

УЛАЗНА ЦЕНА: СТОЛОВИ 10, 1 МЕ-
СТО В И II МЕСТО 6 ДИНАРА.
ПОЧЕТАК У 8 ИПО ЧАС.

УПВАДА

ПРОГРАМ:

1. Ј. М. Бошњакović: Молитва Југословена — мешовити хор
2. а) Ж. Савић: Ода песми
б) флотов: Напјетница из опере „Марта“ — Соло уз пратњу клавира г. Светозар Борјановић
3. а) Јова Поповић: Мој дилбер — Соло уз пратњу клавира г. Рад Ружа Стефановић
б) Јова Поповић: Самоване
4. а) Валахтан: Добрунац на мина — мушки хор
б) Валахтан: Дожите стег
5. а) Маскерони: Гл’дај тво је ово! — Соло уз пратњу клавира г. Богдан Поповић
б) Фрајн Шутерман: Улица
6. Е. Аданић: Ја нећу тебе! — Мешовити хор
7. а) Маскерони: Младост, радост, љубав — Соло уз пратњу клавира г. Валахтан Јовановић
б) * * * : Прво, друго треће
8. Е. Аданић: Лицистар бан — Мушки хор
9. а) Спровакер: Изгубљена срећа — Соло уз пратњу клавира г. Стојан Кецкић
б) Ђулијан: Капелера
10. Поздравна реч
11. а) Опровштај Старе Године — Женски хор у костимима уз пратњу оркестра
б) Долзак Нове Године
12. Многаја лета — Мушки хор

Хоровођа г. Фердо Вигеле.

1. Рушика Стефановић-Нишлика 2. Драгутин Њаскић 3. Војислав Аранђеловић-Сергиција 4. Фердо Вигеле, диригент 5. Благоје Манић 6. Богиша-Гиша Поповић 7. Драгољуб Дража Динкић 8. Олга, кћи Стевана Валчића 9. Перса ж. Станоја Димитријевић-Орашанина 10. Мира Тотошковић 11. Леча Здравковић-Гробљарова 12. Бранка ж. Борка Валчића-Кере 13. Симка кћи Петра Валчића 14. Даница Дакић 15. Јела ж. Николе Ишљамовића / кћи Саве Богдановића / 16. Даринка-Дара Митић 17. Ленка ж. Димитријевић 18. Ленка кћи Душана-Дуне Ношића 19. Даница Личанска 20. Цана Дидић 21. Рушица-Рушка ж. Ратка Даскаловића-Моле / 22. Сениша

Прилог: Чланови Друштва /1934 /

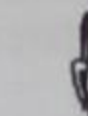
Крајинчанин 23. Стеван Ђирка Ранчић 24. Светислав Ђорђевић-Света Брезовчанин 25. Радомир Ђукаловић 26. Драги Денчић 27. Благоје Ношић 28. Сениша Тотошковић 29. Драгољуб Шушулић-Дракче Бисин 30. Ђорђе Јовић-Шолеја 31. Крста Димитријевић 32. Божидар Даскаловић-Боне Даскалов 33. Дракче Ссизовић 34. Божидар Јовић-Божа Шолеја 35. Светозар Шушулић-Тозе Глуви 36. Драгутин Пешић-Гиша опанчар 37.

Прилог: Чланови Друштва

1. Гиша Поповић 2. Светозар Шушулић-Тозе кројач 3. Драгољуб Динкић-Драге Динкић 4. Драгутин Цонић, заменик хоровађе 5. Фердо Вигеле, хоровађа 6. Сава Марковић, лекар 7. Милорад Крајинчанин-Роде Тодоров 8. Војислав Ранђеловић-Воја Сергиција 9. Миливоје Ђукаловић-Мица Ђукалов 10. Добривоје Босић 11. Владимир Валчић-Владе Чебрњак 12. Сениша Крајинчанин-Сениша Ичкић 13. Чедомир Ђекић-Сивка 14. Љубомир Ишљамовић-Љупче Ишљамов 15. Витомир Хаџи Ђокић-Вита казаница 16. Радомир Ђукаловић 17. Младен Цонић 18. Петар Цонић, столар 19. Драгутин Пешић-Гиша опанчар 20. Сениша Тотошковић 21. Милорад Петровић-Милча Сергијан 22. Витомир Тодоровић-Вита аџија

ПЕВАЧКО ДРУШТВО * КАРАЋОРЂЕ* /1932/

130
140
150
160
170
180
190
200
210
220
230
240
250
260
270
280
290
300
310
320
330
340
350
360
370
380
390
400
410
420
430
440
450
460
470
480
490
500
510
520
530
540
550
560
570
580
590
600
610
620
630
640
650
660
670
680
690
700
710
720
730
740
750
760
770
780
790
800
810
820
830
840
850
860
870
880
890
900
910
920
930
940
950
960
970
980
990
1000

Г. Живојин
Милековић
Пријемљен је као поштомат
Господин
Црква Светог друштва „Кара-
Таше“ и поштомат уписану

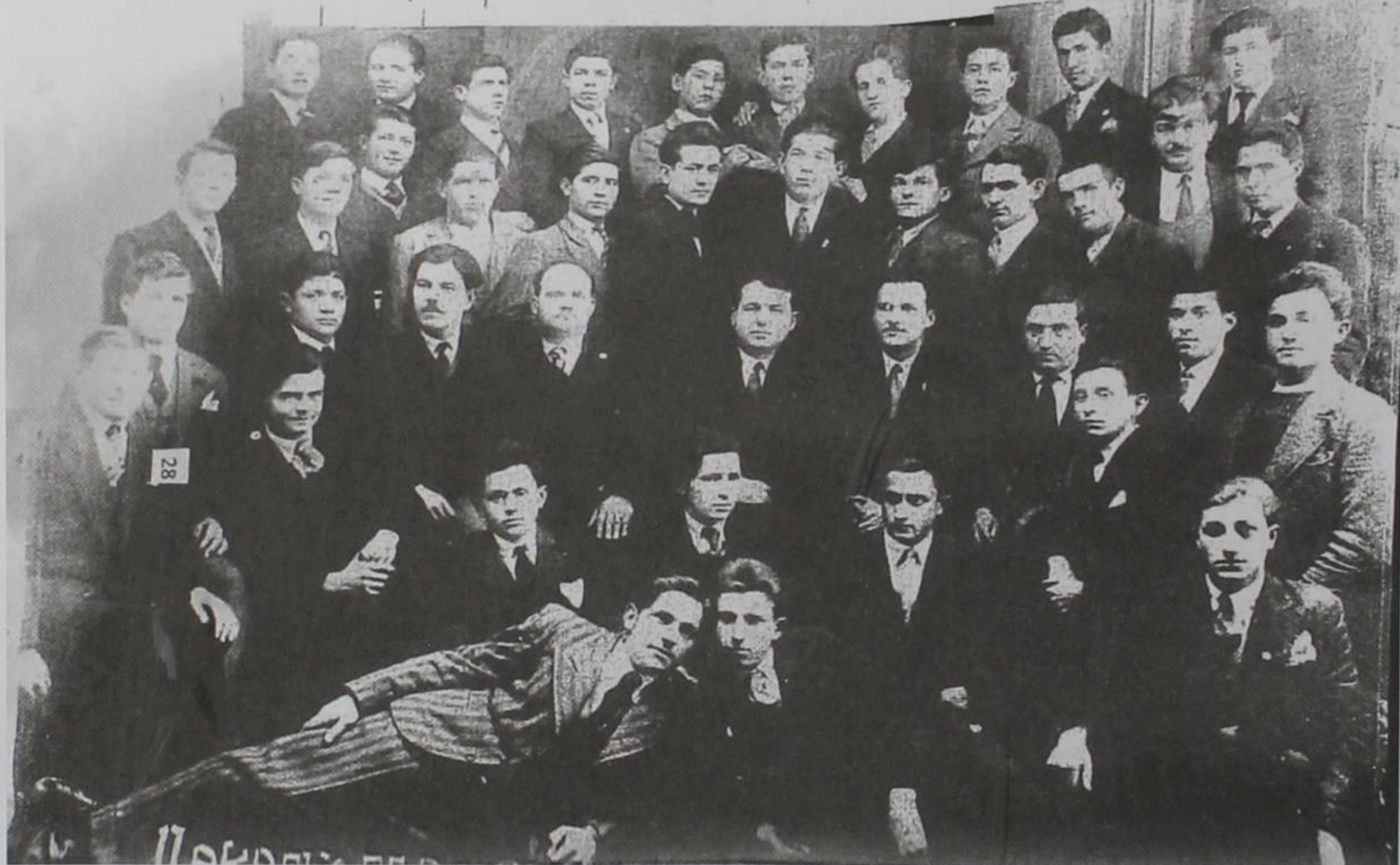

Дух. Милековић
Протојереј
Милековић

№ 9		Улог за 1933/4. г.	
МЕСЕЦИ	Д	БЛАГАЈНИК	БЛАГАЈНИК
Јануар	1		
Фебруар	1		
Март	1		
Април	1		
Мај	1		
Јун	1		
Јул	1		
Август	1		
Септембар	1		
Октобар	1		
Новембар	1		
Децембар	1		

Прилог | Певачка дружина "Карађорђе"

Чланови певачке дружине "Карађорђе" испред зграде основне школе у Власотинцу

1. Сага Цветковић 2. Радмила Ишљамовић 3. Христифор Димитријевић-Шевтина
4. Јелница Стојановић-Гигина 5. Драгомир Бркић, хоровађа 6. Милица Николић
7. Градимир Ђукаловић 8. Смиља Стојановић-Гарска 9. Душан Коцић-Дуне Дутка
10. Чедомир Куцуловић 11. Драгутин Јанковић-Баћа 12. Светозар Поповић-Лицко
13. Властимир Белић 14. Даница Горуновић 15. Вера Видосављевић

Прилог Чланови друштва испред зграде основне школе

16. Смиља Николић 17. Нада Стефановић-Нишлиска 18. Радојка Јанковић 19. Добринка Поп Симоновић 20. Сретен Митић-Ђурчија
21. Ђорђе Нешић 22. Драге Видосављевић 23. Божидар Савић 24. Милорад Ђекић-Шиншвачки 25. Јован Коцановић-Ваце Фирга
26. Петар Поповић 27. Божидар Станковић 28. Властимир Јанковић-Жалена 29. Петар

Прилог Октет Друштва

1. Божидар Даскаловић-Боне Даскалов 2. Будимир Марјановић-Буцко 3. Јован Бабастојански
4. Божидар Бошковић 5. Стеван Ишљамовић 6. Ратко Даскаловић 7. Сретен Митић-Ђурчија

1. Драгица Мијајлова 2. Вера Пурјакова 3. Нада Горуновић 4. Вера Буђић 5. Олга Валчић 6. Славица Валчић 7. Олга Бабастојанска 8. неидентификована 9. Рада Аранђеловић 10. Рада Јовић-Гложанска

Прилог Женски чланови Друштва на излету у Нишкој Бањи, испред споменика краљу Александру Карађорђевићу

Културно-Певачка
УПРАВА ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ
„КАРАЂОРЂЕ“

ИМА ЧАСТ ДА ВАС ПОЗОВЕ НА
СВЕЧАНИ ИСПРАЋАЈ СТАРЕ И
ДОЧЕК НОВЕ ГОДИНЕ 1937

Никада до данас нисте пријатније
испратали стару и дочекали нову
годину — као што ћете на свечаном

Дочеку нове године 1937

који на дан 13. окт. м-ца приређује
Управа певачке дружине „Карађорђе“,
Гурмонска лутрија, игранка до
зоре и пуно пријатних
изненађења имаћете.

ДОПИСНА КАРТА

ГОСП.

Браћа Мијајловић
и др.

авде

ПРОГРАМ:

I ДЕО

- 1.) Д. Јаша — Коло — пева мешовити хор
- 2.) Н. Хат — Мара има — пева мушки хор
- 3.) Н. Бајић — Српкињинца — пева мешовити хор
- 4.) Стојанке, бела Врањанке — соло пева
г. Јордан Собеновић.

ОДМОР

II

- 5.) Стојанке — Што ми је мило — пева мушки хор
- 6.) Н. Бајић — Хој, љуби млађан — пева мушки хор
- 7.) Ст. Микраљак — II Руковет — пева мешовити хор

III

ИГРАНКА

Свира сопствени циз оркестар сва кола и нај-
новије шлагере на највеће задо-
вољство публике — свг бесплатно.

IV

Певачки испраћај старе и дечије нове године.
Директори г. Драг. П. Бркић, оснивач друштва.
Крајња забава — добле сувољак сарај за пазо.
Улазна цена: I место 5 д-и II место 3 д-и од особе.
ПОЧЕТАК У 8 ИЛИ ЧАСОВА УЖЕЧЕ.

УПРАВА

Савилог празника ово друштво приређује
МАТИНЕ КОД „ЗЕМУНА“

„Земун“ — Земун

СПИСАК

III 127

Чланова Црквеног Певачког друштва "Карађорђа" у Власотинцу, који едовно певају у овдашњој цркви на литургији, парастосима и погребима.

Бр.	Име и презиме	Година старости	П р и м е д б а
1	Драгољуб Видосављевић	36	
2	Драгутин Јанковић	34	
3	Владимир Марић	36	
4	Бождар Миловановић	36	
5	Милорад Поповић	23	
6	Сретен Митић	30	
7	Бождар Станковић	29	
8	Бождар Савић	23	
9	Пејча Давинић	43	
10	Христифор Димитријевић	45	
11	Душан Коцић	29	
12	Петар Калинић	22	
13	Александар Линкић	29	
14	Никола Д. Ђаљамовић	26	
15	Велимир Николић	24	
16	Павле Џакић	24	
17	Сретен Савић	26	
18	Витомир Митић	29	
19	Бождар Митић	22	
20	Бождар Живковић	23	
21	Ратко Цветковић	30	
22	Ђорђе Коцић	23	
23	Јован Коцановић	30	
24	Владимир Јанковић	30	
25	Павле Станковић	20	

За тачност списка јамче морално и материјално:

Претседник,

Секретар,

Хоровођа,

Мис. А. Ђаљамовић

Драг. П. Бркић
универзитет

Василије Ђаљамовић
свешт.

Прилог 2
14. Јуни 43

Прилог Списак чланова

Пет комада свечаних позивница за забаве

ВЛАСОТИНАЧКО ЦРКВЕНО
ПЕВАЧКО ДРУШТВО
„КАРАБОРБЕ“

„Сопо“ — Лесковац

Гост.

Душан В. Михајлов

Власотинце

ВЛАСОТИНАЧКО ЦРКВЕНО ПЕВАЧКО ДРУШТВО „КАРАБОРБЕ“

Приређује на дан своје славе Сретење 15-II-1939 год. у сали Народног дома

ВЕЛИКУ ЗАБАВУ

са хорским песмама, игранком и шаљивом поштом

ПРОГРАМ:

I део.

- 1.) Поздравна реч од председника;
- 2.) Ј. Руђанин: Државна химна, мешовити хор;
- 3.) Николајева: Оче наш
- 4.) Мокрањац: II Руковат
- 5.) Полајић: Брх се смења, мушки хор;
- 6.) Готовић: Добра вечер
- 7.) Ј. Жировић: Како озге со стезице мушки хор;
- 8.) Бинички: Чујеш душо, мушки хор;
- 9.) Пашевић: Народне песме, мешовити хор;

II део: ИГРАНКА

Свирка сопствених аранжмана овога друштва најмодерније шлагере и сва наша кола — бесплатно

Директор г. Драг. П. Бркић, оснивач друштва.

Улазна цена: I место 8, II место 5 дин. од особе. Почетак у 9 часова

„Сопо“ — Лесковац

ВЛАСОТИНАЧКО ЦРКВЕНО ПЕВАЧКО ДРУШТВО „КАРАБОРБЕ“

приређује на дан своје славе „Сретење“ 13 фебруара 1938 год. у сали НАРОДНОГ ДОМА

ВЕЛИКУ ЗАБАВУ

СА ХОРСКИМ ПЕСМАМА И ИГРАНКОМ

I део:

- 1) Поздрав гостима од председника друштва
- 2) Д. Јенго и Ј. Руђанин: Државна химна — пева мешовити хор
- 3) Пашава: — Хеј Словени — пева мешовити хор
- 4) А. Љави: Боже царја храни — пева мешовити хор
- 5) П. Ж. Илић: — Травама Тинка — пева мешовити хор
- 6) Ф. Јотка: — Када те видиш — пева мушки хор
- 7) И. Бајић: Сокољска песма — пева мешовити хор
- 8) Ст. Мокрањац: — II Руковат — пева мешовити хор
- 9) Ј. Хаџе: — Појмо песму јединству — пева мешовити хор

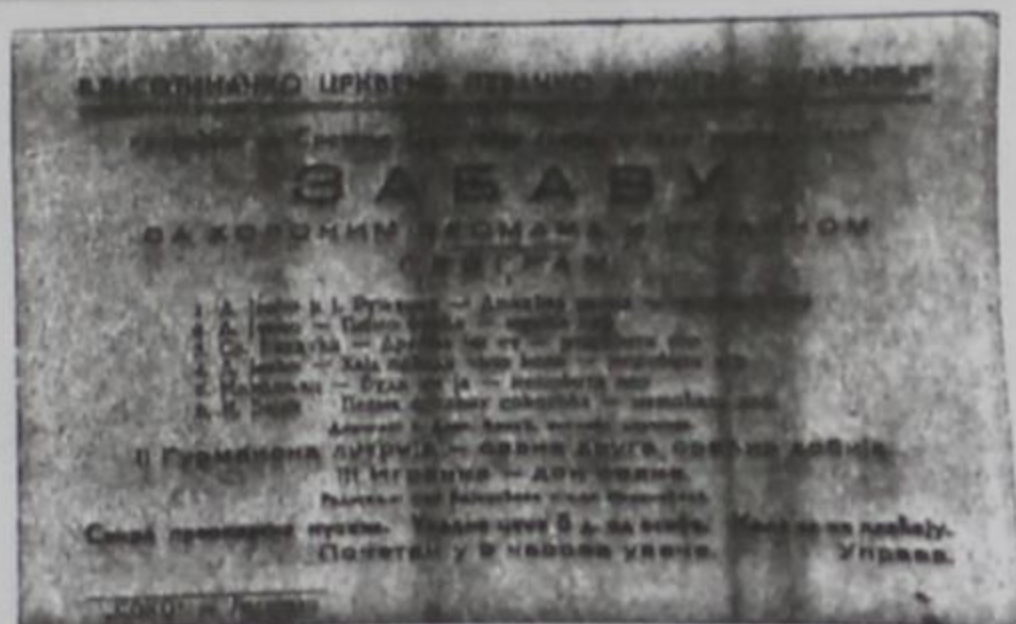
II део: ИГРАНКА

Свирка сопствених аранжмана овога друштва најмодерније шлагере и сва наша кола — бесплатно.

Директор г. Драг. П. Бркић, оснивач друштва.

Улазна цена: I место 8 (у породици 8), II место 5 дин. од особе.

Почетак у 9 часова.

УПРАВА

abge

Музичко друштво "Стеван Мокрањац"

Музичко Друштво *СТЕВАН МОКРАЊАЦ*, обновано 1939. године

Стеван Валчић, председник 1939. године

Будимир Марјановић, председник 1940. године

Чланови друштва "Стеван Мокрањац" у дворишту основне школе
Са лева на десно:
Будимир-Буцко Марјановић, Војкан Фишић, неидентификовани, Чедомир
Анђелковић-Чеда Билац, Лука Видосављевић, Стеван Т Валчић /председн-

Ново! Не заборавите! Ново!

У недељу ²⁴ ~~17~~ децембра т. г. одржаће се

ВЕЛИКО ДРУГАРСКО ГУРМАНСКО

ВЕЧЕ ^{у хотелу "Болар"} са богатом "лутријом"

Дођите развеселите се: да ћете се одлично провести гарантује музичко друштво „Стеван Мокрањац“

Програм је одлично састављен тако да ће бити задовољни и гурмани за једење и гурмани за играње.

Почетак у 8.15 ч. Улазница 5 дин. За посету моли „Мокрањац“

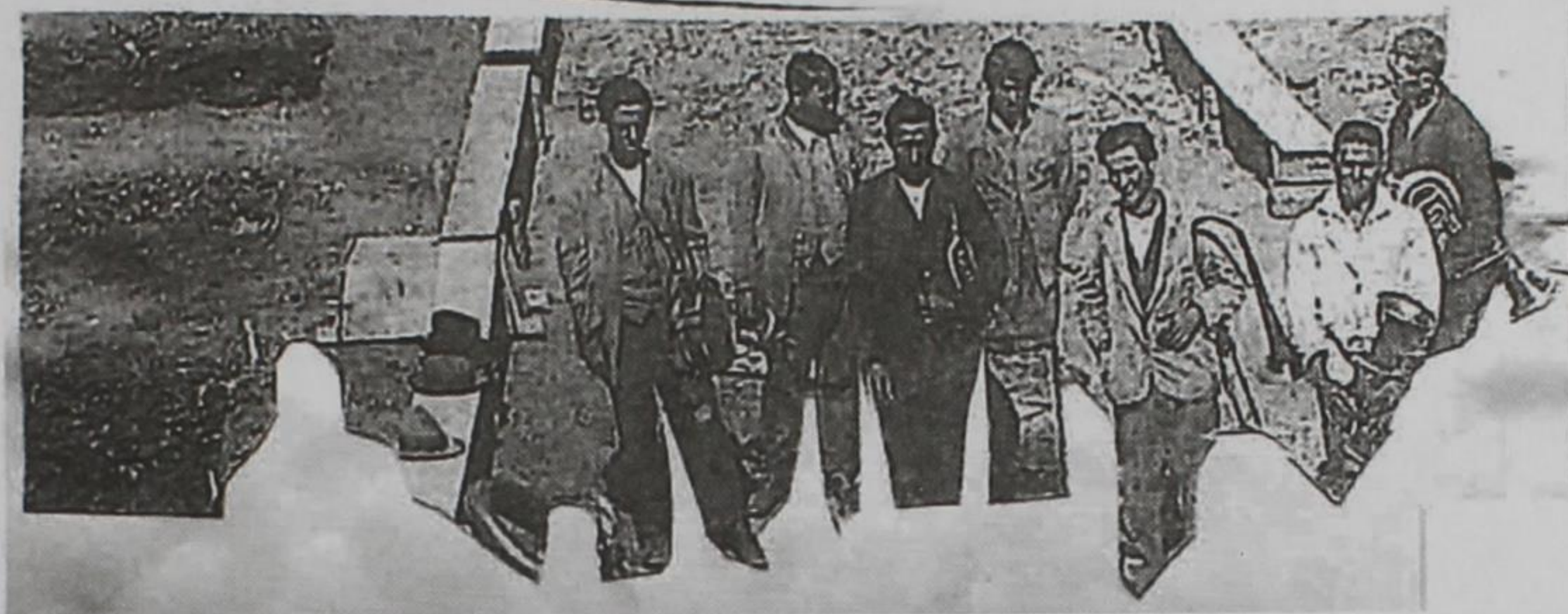
Циганска плех трупа

Плех оркестар Доче Циганче

Трубач Доче

Власотиначки музиканти за време освећења темеља "доњег подрума"

Главни представници руководилаца власотиначких оркестара

Христифор Димитријевић- Модерни

Никодије Крајинчанић-Коде Спаскин

Бранко Давинић-Врањанка

Јавко Цветковић-База

Прокопије Живковић-Копе Кајгански

Тамбурашко друштво "Томислав"

Тамбурашко друштво "Томислав", с лева на десно:
Селе-Предраг Стојиљковић, Прокоп Кијганеки, Светозар Димитријевић-Шегићина
Никола Ђукић, Никола Ђукић, Никола Ђукић, Никола Ђукић, Никола Ђукић, Никола Ђукић

ТАМБУРАШКИ ОРКЕСТАР 'КРАЂОРЂЕ' СА ЧЛАНОВИМА

1.БЛАГОЈЕ ЈОВИЋ-ТУРКА 2.БОШКО СТАНКОВИЋ 3.МИЛОРАД ЂЕКИЋ-ШИШАВЛЧКИ
4.НЕНАД Т ПОПОВИЋ 5.БРАНКО Ј ДАВИНИЋ 6.ВЛАСТА Х ПРИКИЋ 7.СРЕТКО МИТИЋ
8.БОШКО БОЈАЦИЋ 9.БОШКО БОЈАЦИЋ

III 2438

Џез оркестар "Мароко"

Џез оркестар *Карађорђе*

С лева на десно:

Александар Калинић, Владе Јанковић, Бошко Станковић и Бранко Давић

Тамбурашки оркестар Прокопија Живковића-Копе Кајганског

Прилог 1 Музичко друштво "Марко" / 1928. г.

1. Ботильо 2. Цвекловић 3. Бојанска Живковић-Грчијевић / Бунза / 4. Миодраг Крајинчанић-Јовић-Мића Шаранче 5. Ненад-Наде Поповић 6. Никодије Крајинчанић-Копе / Стасин / 7. Владислав Јевановић-Цокановић / Сајдија /

61 Drugo izdar

SLAVNI
TINO ROSI
PEVA
tango-pesmu

VEĆ BLIZU JE
TAJ DAN...

(Un giorno ti diro)

Muzika:
Kramer GORNI

MUZIČKE
NOVOSTI
STRAHOV
BEOGRAD

Br. 132
DIN. 6

Dozvolom:
EUROPATON, Muzička edicija
BEC
edicija STRAHOV Beograd

VEĆ BLIZU JE TAJ DAN...

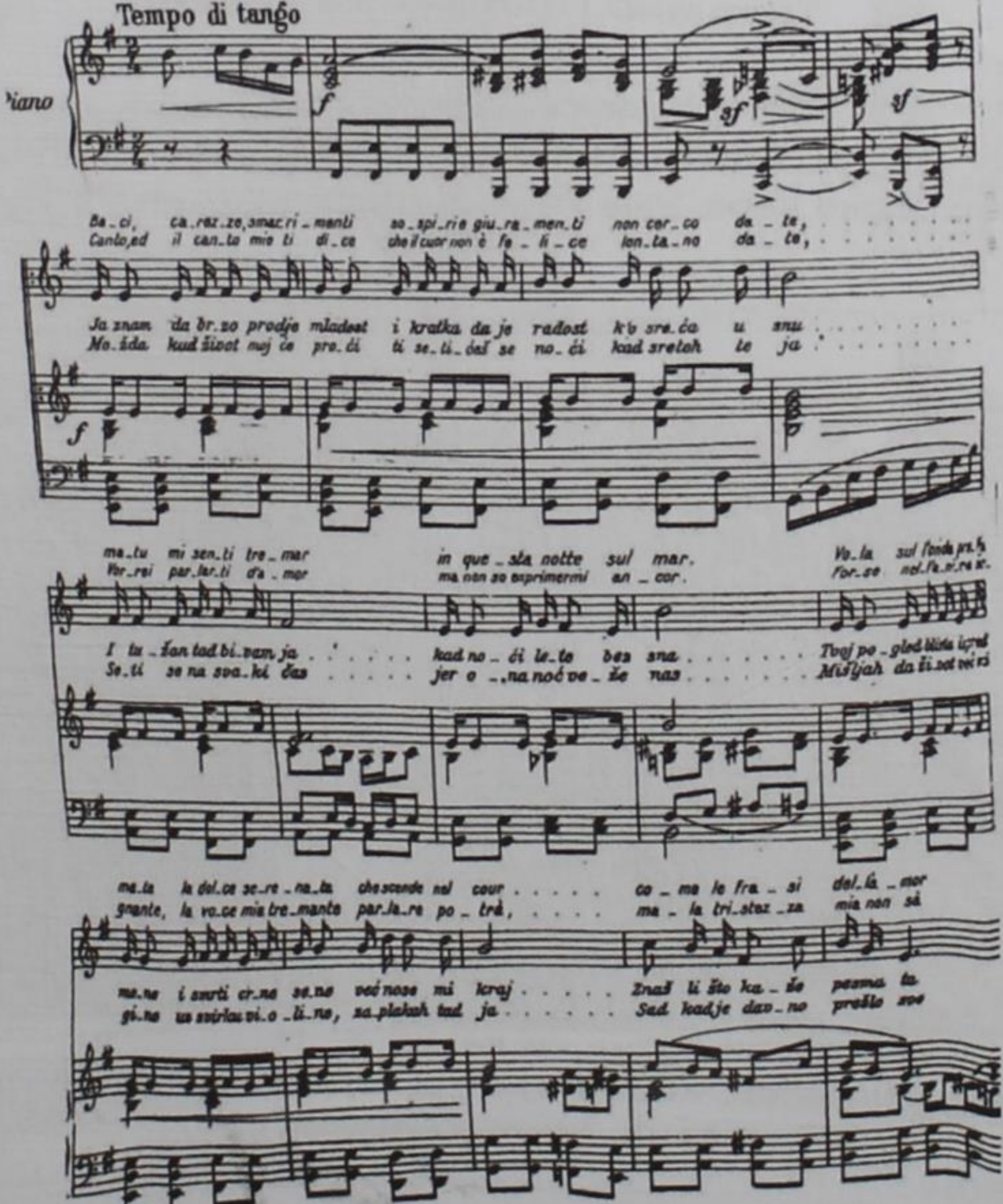
(UN GIORNO TI DIRÒ)

Jugosl. tekst: S. Strahov
Ital. tekst: Umberto Bertini

Muzika: K. Gorni

Tempo di tango

piano

Ba-ci, ca-rez-zo, smacri-menti so-spi-rie giu-ra-men-ti non cer-co da-te,
 Canto, ed il can-to mie-ti di-ce che il cuor non è fa-li-ce lon-ta-no da-te,
 Ja znam da br-zo predje mladeost i kratka da je radost k'o sre-ća u snu
 No-šda kud šišot moj će pre-ći ti se-ti-š se no-ći kad sre-će te ja
 ma-tu mi sen-ti tre-mar in que-sa notte sul mar. Vo-la sul fonda-pra-ty
 Vir-rai par-lar-ti d'a-mar ma non so esprimermi an-cor. for-se nel fa-vi-ra-ty
 I tu-zan tad bi-van-ja kad no-ći le-te des-sna Tvoj po-gled bi-će svet-lij
 Se-ti se na svo-ki čas jer o-na noć će-že naz- Misljaj da ti set-vo-ri
 ma-ta la dol-ce se-re-na-ta che scende nel cuor co-ma le fra-si del-là-mor
 gnante, la vo-ce mie-tre-man-to par-la-re po-trà, ma-la tri-sta-z-za mia non sà
 me-ne i surti cr-ne se-ne voć nose mi kraj Znaš li što ka-že pesma ta
 gi-ne us-sir-ka vi-o-li-ne, sa-pla-kaš tad-ja Sad kad je dav-no prešlo zve

Ловачко друштво

Тихомир Поповић са уловом

Драге Бумба, Сотир Колар, Чеда Герза, Крста Марковић, Спаса Цецић, Гарчић /Манастирац/, Стеван Петровић, Вита Аранђеловић-Бојаџија, Миле Бабастојански, Борко Кере, Ујче /Ђокић-Пашћтркуљић/, Зрке, Ђока Шолеја и Цане Враб'ц.

Ред испод претходног, са десна на лево:

Војче Печенков, Вилизон, Кире Пејин, Добре Диманин, Младен Цонић-Дека Калемар, Раде Петровић, Милче Сеизов, Славко база, Аца Кеза и Стева Бајин.

Седе у првом реду, са лева на десно:

Младен Шушлић-Мија Кво-кво, двојица наредна неидентификована, Милче Сеизов

Ловачко друштво/скице/

Светозар Печенковић

Оснивач и први председник

Раде Петровић-Црногорац

Председник

Стаменко Милошевић
Највећи добротвор

Богиша Поповић

Христа Пејић-Кире Пејин

Стеван Петровић-Црногорац

Слободан Стефановић-Вилизон

Милан Живковић-Жанда
Ловочувар

Светозар Печенковић,
један од оснивача, први председник
и благајник Ловачког друштва у
Власотинцу

Чланови Ловачког друштва у Власотинцу
с лева на десно: Кире Пејић, Светозар
Печенковић и Миле Бабастојанац

Чланска карта

ПОД ВИСОКИМ ПАШТИТОМ Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.
САВЕЗ ЛОВАЧКИХ УДРУЖЕЊА
У БЕОГРАДУ

ЧЛАНСКА КАРТА
САВЕЗНОГ ЛОВАЧКОГ УДРУЖЕЊА

Бр. Сав. 2732
Бр. Удр. 9
ВАЖИ ЗА ЛОВАЧКУ 1934/35 ГОД. У Вихосици

За Г. Босицу З. Ђосовића мрт.

Секретар, Претседник Савеза, Секретар, Претседник Удружења

Д. Милошевић, Д. Милошевић, Д. Милошевић, Д. Милошевић

Извод из закона о лову од 16. јула 1898. год.

Ко хоће да лови корисну дивљач мора имати Ловачку Исправу (чл. 11. зак. о лову).

Сваки ловац мора у лову имати при себи Ловачку Исправу и показивати је на захтев званичних надзорника лова (чл. 13., 24. 25., 39., тач. 3. и 40. тач. 2. и 4.)

Ловачка исправа не сме се продавати нити другом на послугу давати (чл. 14.)

Нико не сме ловити по приватним заграђеним имањима без одорења сопственика имања, иначе казни се као крадљивац по кривичном закону (чл. 38. зак. о лову).

20 ДИНАРА
20 ДИНАРА
20 ДИНАРА
20 ДИНАРА
10 ДИНАРА

ШУМ
ПРИЈЕТОЉ

3081

46034

Број _____ (ПЛИКАТ) Серија Г

МИНИСТАРСТВО ШУМА И РУДНИКА

КРАЉЕВИНЕ СР, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
(Важи за претну Краљевину Србију)

среза Милешев округа Тријепоље жупаније Ужичке КЕРОВА Федн

Ловача Исправа

Г. Креша Н. Башић по занимању поданик Х.С. из Тријепоља среза Милешев област Ужичке може ловити на територији Одбрај Креша српске предратне Краљ. Србије до онца мес. јула 1928 г. са пасом

ЛИНИ ОПИС

Године старости	<u>28</u>	Уста	<u>правилна</u>
Узраст	<u>средн</u>	Коса	<u>црна</u>
Лице	<u>округло</u>	Очи	<u>црне</u>
Чело	<u>оштро</u>	Нос	<u>правилан</u>
Очи	<u>брава</u>	У	<u>Тријепоље</u>
Нос	<u>брава</u>	Бр. рписка	<u>12</u>

1928 год.

Окружни шумар Милан

За ову ловачку исправу по члану 12 тач. закона о лову 85 динара, која се плаћа у дневник касе лист број 12

Такса по Т. Бр. 101-а ак. о таксама наплаћена је у таксенима, на овом дупликату приложена и прописно поништена.

Руководилац прихода, 19 год.

Својеручни потпис издате: Милан

СНИМАК власотиначких ловџија 23. фебруара 1940. године

Са лева на десно, стоје: Слобоидан Стефановић-Вилизон, Војислав Аранђеловић-Воја Сергиџија, неидентификовани, Миливоје Младеновић-Миле Бабастојански, Бонко Паруновић, неидентификовани, /седе/ Светозар Печенковић, неидентификовани, Милан Живковић-Жандар, /клече/ Сретко Јовчић-Конч'ц, наредна тројица неидентификована, Павле Цакић-Тренка, остали непознати.

Снимљено 16. септембра 1940. године
под насловом "Ас ловџије"

Стоје, са лева на десно:

Дикомир Поповић

Сретко Миловановић

Раде Петровић-Црногорац

Светозар Печенковић

Стеван Петровић-Црногорац

Гиша Поповић

Светислав Стојановић-Гигин

У средини клечи /дете/ Богдан Петровић

Са пушком испред свих Спаса Цецић

Десно од њега је Борко Валчић-Кере

А лево /дете/ је Алкесандар Петровић-Аца Пења

Управа /1939/

Чланови Ловачког друштва

1. Раде Петровић-Црногорац председник друштва 2. Тихомир / Дикомир/ Поповић 3. ?
4. Стеван Петровић-Црногорац 5. Милан Живковић-Жандар / ловочувар/ 6. Сретен
- Миловановић-Миланов 7. Добриивоје Шушулић-Кеза 8. Вилизон 9. Веља Ксцић-Дртка
10. Божидар Бојацић 11. Божидар Манић 12. Славко Цветковић-База 13. Светозар
- Печенковић 14. Никола Бицић 15. Драгољуб Видоаљјевић-Бумба 16. Борко Валчић-
17. Сретко Миловановић 18. Светислав Стојановић-Гигин

Са ловачке забаве

Слободан Стефановић-Вилозон води коло, а Славко Цветковић-База лупа

1. Раде Петровић-Црногорац председник друштва 2. Тихомир / Дикомир/ Поповић 3. ?
4. Стеван Петровић-Црногорац 5. Милан Живковић-Жандар / ловочувар/ 6. Сретен
Миловановић-Миланов 7. Добриивоје Шушулић-Кеза 8. Вилизон 9. Веља Коцић-Дртка
10. Божидар Бојацић 11. Божидар Манић 12. Славко Цветковић-База 13. Светозар
Печенковић 14. Никола Бицић 15. Драгољуб Видоављевић-Бумба 16. Борко Валчић-
Кере 17. Чедомир Валчић-Герза 18. Сретен Јовчић-Конц

Клечи: Божидар Поп Стојановић-Бошко Зрке

Стоје са лева на десно:

Неидентификован, Чеда Валчић-Герза, ловочувар "Милан Жандар"/таст Живче Тевденића/, Божа Манчић, Раде Петровић-Црногорац, Гиша [неидентификован], [неидентификован] и Сретко Јовчић-Конч`ц

Снимак око 1950. године

Стоје са лева на десно: Сретко Јовчић-Конч`ц, неидентификован, Божидар Каруовић-Лушко Пољак, Благоје Ишљамовић-Баже Шљимс, неидентификован, Бранислав каруовић-Бранко Пушкар, наредна двојица неидентификована, клече, идентификован само други са лева: Владимир Анђелковић-Дима

Свечане позивнице за ловачку забаву

ПРОГРАМ:

I ДЕО

ПОЧЕТАК У 7:30 ЧАСОВА УВЕЧЕ.

ПОЗДРАВНА РЕЧ: председник удружења Стела Петровић, економ болнице.

Позоришни комади:

„ЛОВАЦ ЋИРА“ — режира Риста Крстић, учитељ
 „СКОБЛА“ — режира Риста Крстић, учитељ
 „ЋИР КОСТАЋ“ — рецит. Власта Цветановић, учитељ.

II ДЕО

Краљевско коло	Лесковачка четворка
Србијана	Фокстрот
Танго	Власинка
Коконешта	Ванстеп
Валцер	Коленика

Улазна цена: I ред 10 дин., II ред 8 динара.

За посету моли УПРАВА.

ЛОВАЧКО УДРУЖЕЊЕ У ВЛАСОТИНЦИМА

приређује у недељу 22 јануара 1939 год.
у сали Народне дома велику

ЛОВАЧКУ ЗАБАВУ

СА ПОЗОРИШНИМ КОМАДИМА И ЗАКУСКОМ

Салу декорише у ловач. стилу
 Светозар Пенкович, 'убућар.
 Благајник удружења брине на
 според за закуску.

Господину
Душану и Зојки Б.
Милошевићима, издр.

ВЛАСОТИНЦИ

Управа удружења гласи је позвати Вас, да са Вашом поштованом породицом
 изваисте својим присуством увеличати ову ловачку забаву.

Управа.

“Ловци у прошлости”

Лист “Лесковачки гласник” је објавио у бројевима 20. дана 22. маја 1926. године 21. дана 29. маја 1926. године и 23. дана 12. јуна 1926. године на странама 2. кратку причу која се изводила као позоришни комад на ловачким забавама

Лесковачки гласник
 брј 20-22 8 1926, с. 2.

ЛОВАЧКО НАСЕДАНИЈЕ

Из лов иду Коча и Костаћ,
 а за њим Џане и брат Ване.
 Нису ловци, што лове из лонци,
 већ јунаци, памтив ги и врапци.
 Јутрос стао Џане иза гране.
 Врапци цврче, а њему се смрчи,
 па дохвати пушку преко среди.
 Лоше гађа, ал` погађа:
 Седамдесетседам цивџана,
 на сваком је по петнајест рана.
 Цвиле врапци подиглка се граја,
 што ги Ване потепаја.
 Грди Коча младога ловџију:
 "Зашто троши џабе муницију?
 Зар ти мало лисице и вуци!
 Само слушај шта ти стари ловац каже-
 јер он не сме никада да лаже!"

/Према причи Јелке Кованџић, рођ. Стојановић-Гигине песму је сковао
 Андра Даскал под насловом "Ловачко наседаније", а песму су на ловачким
 забавама глумили Света Грујић, адвокат, Драгољуб Видосављевић-Драге
 Бумба и Божидар Поп Стојановић-Бошко Зрке/

Скица портрета Славка Цветковића-Базе

Спортска друштва

Стрељачка дружина "Сењанин Тадија"

Стрељачка дружина Сењанин Тадија чији је један од суоснивача Христифор Црниловић

Оснивач и председник

Лазар Миљковић-Лаза Паштркуља

Соколско друштво

Пинг-понг секција

Аеро клуб „Наша крила“

АЕРО КЛУБ „Наша крила“

Оснивач и председник

Dr. Сава Марковић

Са аеромитинга у „Слатинским ливадама“

Чланови месног одбора *Наша крила* са авијатичарима Обласног одбора у Нишу. Снимак је начињен у месту *Слатинске ливаде* 9. октобра 1938. године после предавања на тему *Ваздушни рат и бојни отрови*
1. Благоје Цокић-Цока 2. Властимир К Прикић-Власта Штркља 3. Сава Марковић, лекар, председник одбора

Планинарско друштво

Чланска карта Српског планинарског друштва

СРПСКО
ПЛАНИНСКО
И ТУРИСТИЧКО
ДРУШТВО
БЕОГРАД

Подружница: _____

Бр. 3208

ЧЛАНСКА ЛЕГИТИМАЦИЈА

Госп. *Радивоје А. Поповић*

из Београдске

члан је С. П. и Т. Д.

Секретар: _____ Претседник: _____

Својеручни потписи

ЧЛАНСКА КАРТА

за годину 1925

Број *III 306*

СРПСКО
ПЛАНИНСКО
И ТУРИСТИЧКО
ДРУШТВО
БЕОГРАД

Подружница: _____

Бр. 3208

ЧЛАНСКА ЛЕГИТИМАЦИЈА

Госп. *Радивоје А. Поповић*

из Београдске

члан је С. П. и Т. Д.

Секретар: _____ Претседник: _____

Својеручни потписи

ЧЛАНСКА КАРТА

за 1937 год.

ин бр. 33

1937 Београд,

25. АПР. 1937

2

Платена чланарина за 1937 год.

по признаци бр. _____

1937 Београд,

3

Платена чланарина за 1937 год.

по признаци бр. _____

1937 Београд,

4

Важи за 1937 годину

Дирекција Држ. Железница
ДИРЕКТОР,

Београд

5

Важи за 1937 годину

Дирекција Држ. Железница
ДИРЕКТОР,

6

Важи за 1937 годину

Дирекција Држ. Железница
ДИРЕКТОР,

ФК „Власина“

Voja Popović

Друштво за улепшавање Власотинца

Друштво за улепшавање Власотинца /1912/

Оснивач Друштва

Ђорђе Јовић-Шолеја

Обнбова рада Друштва /1935/

Риста Крстић

З А П И С Н И К

Соснивачке скупштине Друштва за уређење и улепшавање Власотинца одржане на дан 27 септембра (Крстов-дан) 1936 године у хотелу "Српски Краљ". Сазивач г. Влада Ђекић, пуковник у пензији.
Присутни - доле потписата лица.

I

Господин Ђекић поздравља присутне и моли да приступе раду на оснивању Друштва за уређење и улепшавање Власотинца, јер је ради тога и дошао из Београда а и самим тим што Власотинце изискује потребу да се са већим еланом и вољом гледа на унапређење овога места из пуно и пуно разлога.

Господин Ђекић поред осталог рекао је:

"Ми смо свесни данашњих тешких прилика, али би био дужан да сваки од вас ради и стара се на уређењу овог места јер садање прилике, на првом месту здравствене, веома су хрђаве." Даље у своме подужем говору г. Ђекић изнети подноси и чита текст правила. По прочитању правила, а после измена неких параграфа, скуп једногласно их приима и прелази на бирање Управног и Надзорног одбора.

II

На предлог г. Ђекића изабрани су лица и то:

- За председника: г. Риста Крстић, учитељ
- За претседника г. Радивоје Поповић, трг.
- За секретара: Ненад Поповић
- За благајника: г. Радомир Ђукловић, трг.
- За чланове управе и то:
 - г. Благоје Манић, адв.
 - Јосиф Јовић, кројач
 - Стеван Бујић, кројач
 - Александар Поповић, банкар
 - Владимир Јовановић, часовничар
- За чланове надзорног одбора и то:
 - г. г. Коста Ђекић, трг.
 - Витомир Токић, казанџија
 - Добривоје Даскаловић, фотограф
 - Мивојин Петковић, ћурчија
 - Младен Џонић, кројач

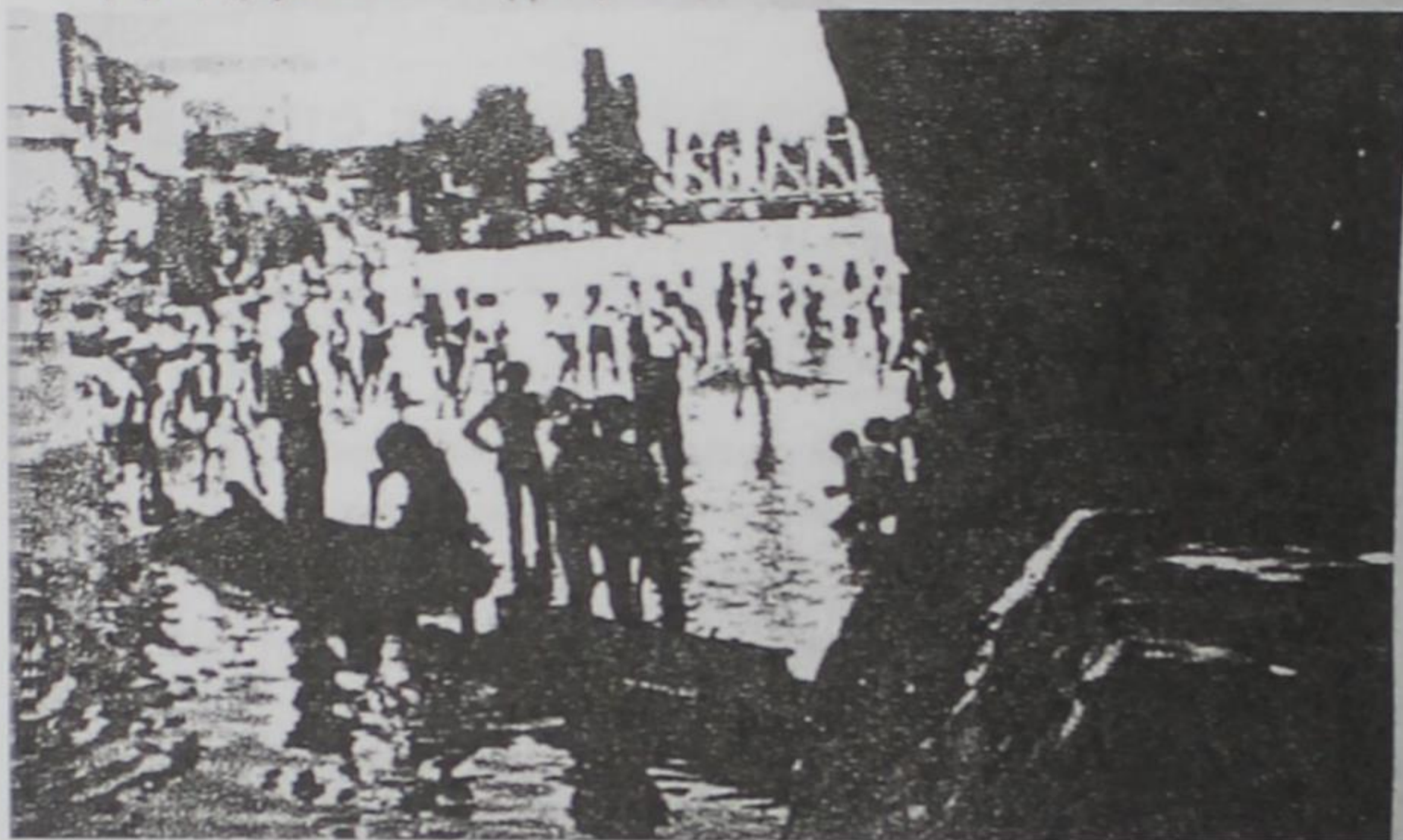
Доноси се закључак и ставља се у дужност Управном одбору да у најкраћем року потврди правила Друштва и приступи раду односно уређења друштва у живот.

Свим је скупштина закључена.

О С Н И В А Ч И :

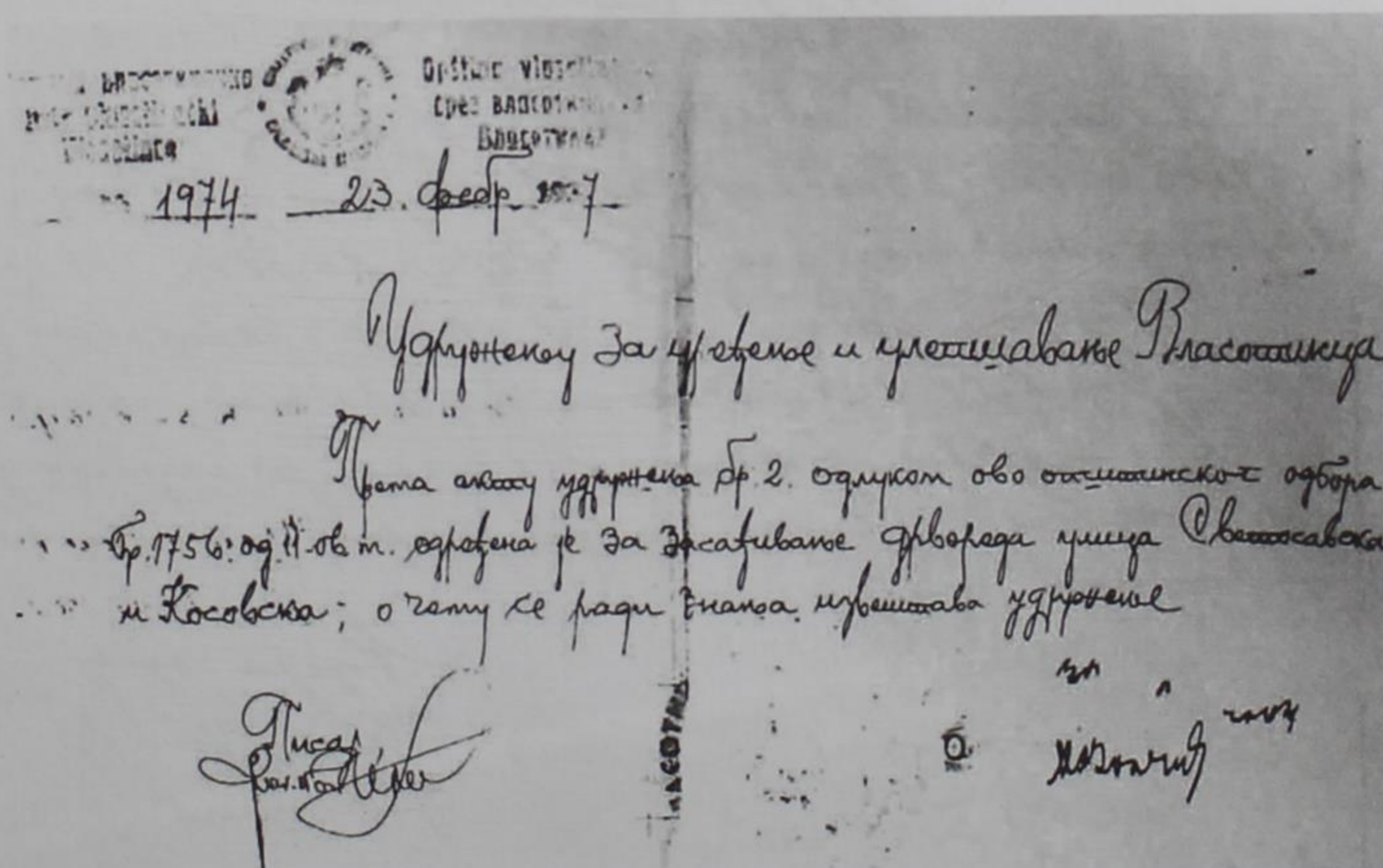
Бранко Чавић
 Бог. К. Кунаевски
 Миливоје К. Кривопалица
 Благоје Јовановић
 Милош Момчић
 [Име је избрисано]
 Драгија Радојевић

Акција Друштва на уређењу кеја и користа реке Власине

Прилог 37 Залеђена река Власина/разбијање леда/

По Друштву и знајућу
актиса.

Председник
Р. Ч. Жељковић

24-1
ВЛАСОТИНЦА

37

Жељковић

ШУМСКОЈ УПРАВИ

ЛЕСКОВАЦ

Овоме Друштву потребно је по 100 комада липових и
багремових садница висине 2,20 м, ради постављања дрвореда по ули-
цама у Власотинцу.

Молите се за одговор да ли биисте исти број садница
могли да уступите овоме Друштву и под каквим условима.

Секретар,

ПРЕТСЕДНИК,

Р. Ч. Жељковић

Извештај

Разорна одбра. Друштво за урба
и зелеништва Власотинца. Подржао је
скупштини на дан 15 маја 1938.

Разорна одбра је у свому предлогу
који Разорна одбра тако и обавио је је
у свому пословно редовно да се може за скупштини
да прими извештај и да размишља Разорна
и Разорна одбра.

Разорна одбра
Мил. Ч. Жељковић
Зим. Зим.

Дружбу за Пустинява Растителна

А. М. Герасимов

2a
Проще, он, упроще 2a
1. Опрощение

Одобрено за издавање.

29-11-1937 rog.

Помисли ми се одошкото Ва-
нтриване одошкото е одошкото
одошкото е одошкото, одошкото
одошкото е одошкото одошкото
одошкото е одошкото одошкото!

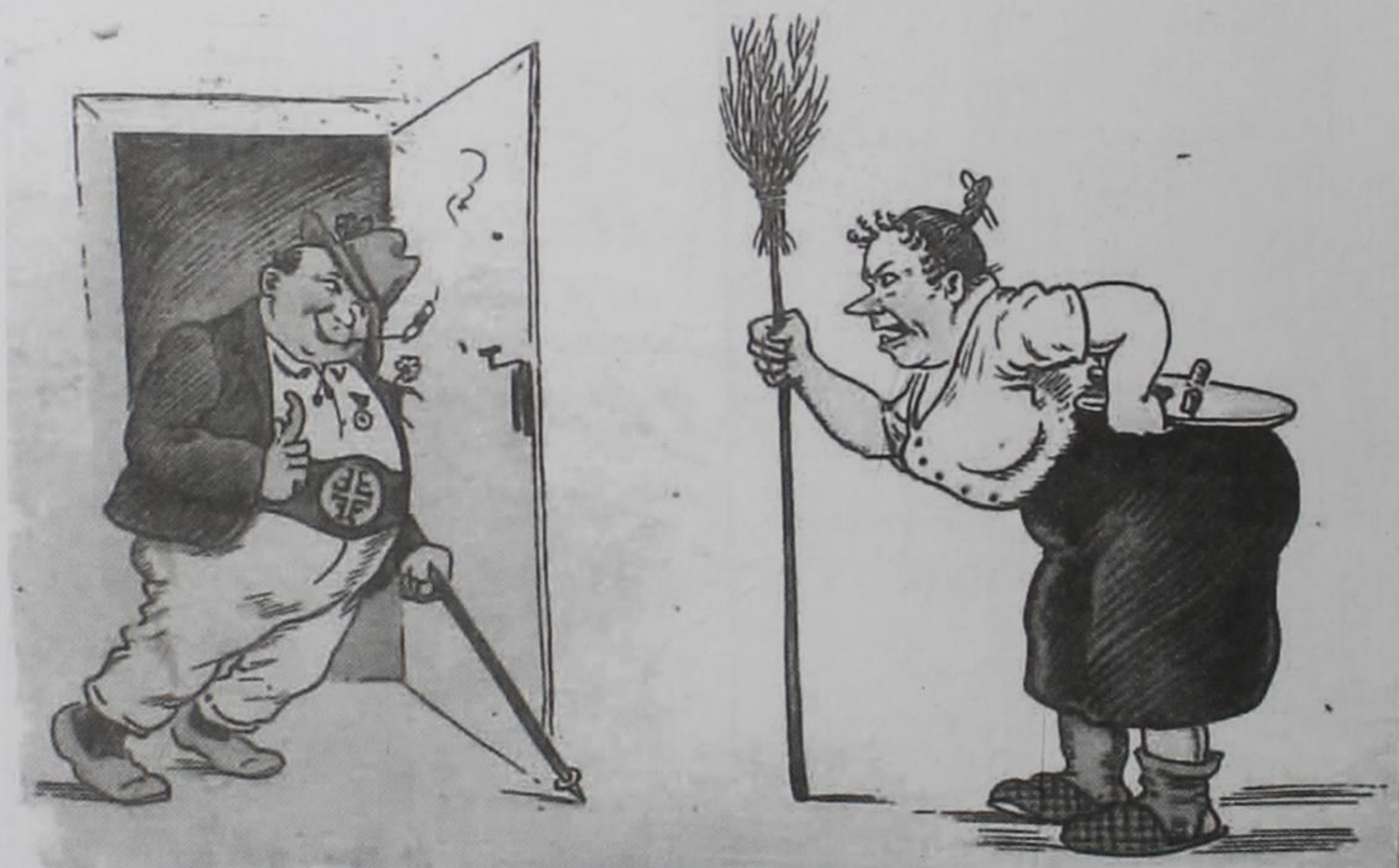
11-11-11
121.
Александр,
Р. Г. Гринин

Са излета на "Чобанцу"/1940/

- 1. Јова Видосављевић-Гргита, неидентификован, 2. Михајло Михајловић, 3. Андра Ноцић, 4. Душан Р Карајинчанић, 5. Мића Милошевић, 6. Божидар-Тоте Тотошковић, неидентификован, неидентификован, 7. Лазар Пешић, 8. Никола-Грца Јовић, 9. Павле Цакић, 10. Мића-Јовић Таћин, 11. Раде Поповић-Лицко, 12. Петар Митровић-Пуша

Друштво „Трезвеност“

Друштво "Трезвеност"

ВЛАСОТИНАЧКЕ МЕРАКЛИЈЕ-БОЕМИ

Душан Ст, Милошевић

Влада П Поповић

Коста Коцић

Урош П Спирић

Занатлијска слава/ лимарска радња Бранка К Валчића/

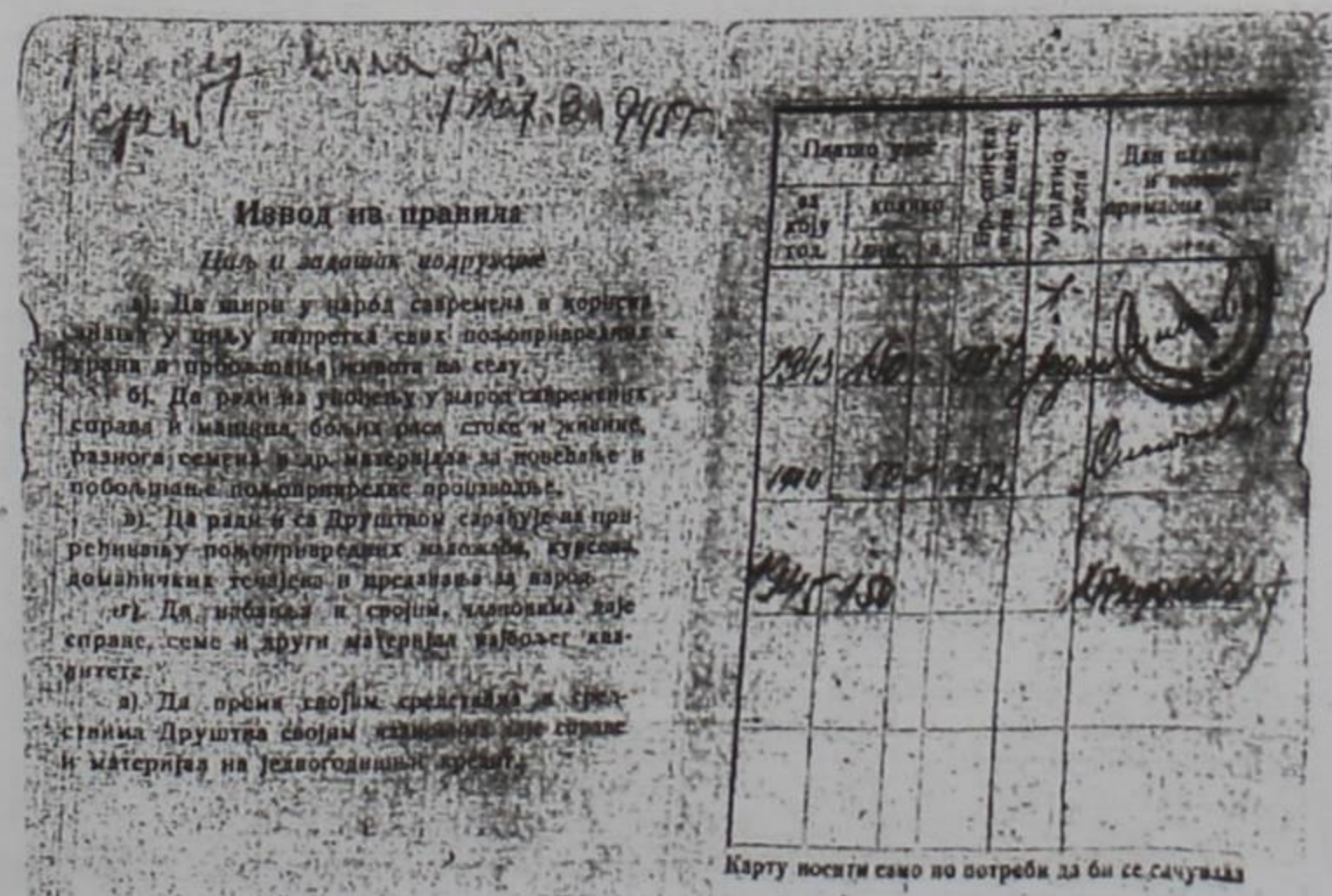
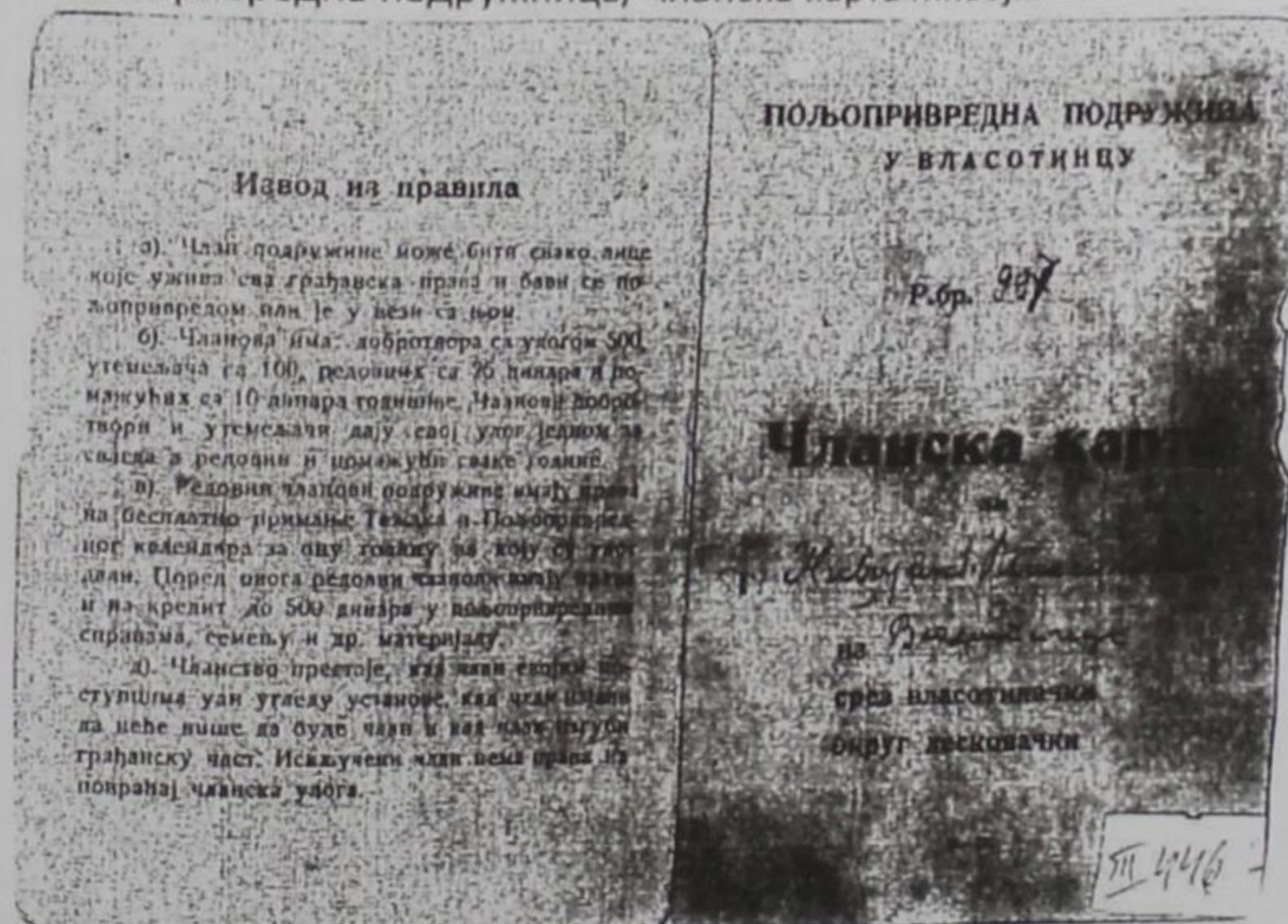
Борко Кере /лево/, Јордан Шарић/лежи на поду/ и Бранко Валчић /десно/

Занатлијска слава/ лимарска радња Бранка К Валчића/
Борко Кере /лево/, Јордан Шарић/лежи на поду/ и
Бранко Валчић /десно/

Пољопривредна подружница

Пољопривредна подружница/ чланска карта Живојина Станковића/

Карту носити само по потреби да би се сачувала

Професионални рибар у време Турака-Балугџија
Сотирко Балугџија-Црнотравац

Удружење занатлија

Удружење занатлија /скица/

Данило Ђорђевић-Шоп
Председник удружења

2966

Како /.../ иницијатива, коју сам лично иницијирао, Властелиновић-Јовановић, еснафа Српског и то-рунџија и мене позвао за сједницу на јавном мјесту еснафа пријатељ и дошло до расправа и т. до тога да...

Моравица

У Власотинца 250-гис

22. септембра 1915.

Властелиновић

Примио

Андрија Јовановић
из Власотинца

ЧЕСТИТАЈУ ВАМ
ПРАЗНИКЕ
ХРИСТОВОГ РОЂЕЊА

УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА СР. ВЛАСОТИНАЧКОГ
И ВЛАСОТИНАЧКИ СПОРТ КЛУБ „ВЛАСИНА“

ПРОГРАМ:

- 1) Поздравна реч;
 - 2) Јазвац пред судом, позоришни комад од Петра Кочића;
 - 3) Рецитације . . .
- Изводи: г. г. Веља Николајевић, учитељ, Светислав Славковић, кројач, Аца Ђокић и Сретен Станимировић, учитељи.

Г.
Брата Михајловић

ВЛАСОТИНЦИ

УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА СРЕЗА ВЛАСОТИНАЧКОГ
И
ВЛАСОТИНАЧКИ СПОРТ КЛУБ „ВЛАСИНА“

Другог дана Божића у сали Народног дома приређују

ЗАБАВУ

са игранком и одабраним програмом.

На коју имају част позвати Вас.

Улазнице I ред 8, II 5 дин.

Почетак у 8 часова увече.

У П РА В Е
УДРУЖ. ЗАНАТЛИЈА И С. К. „ВЛАСИНА“

В СПОРТ КЛУБ „ВЛАСИНА“ В

ПРВОГ, ДРУГОГ И ТРЕЋЕГ ДАНА
БОЖИЋА ПРИРЕЂУЈЕ У САЛИ
НАРОДНОГ ДОМА
МАТИНЕ

ВЛАСИНА

УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА СРЕЗА ВЛАСОТИНАЧКОГ
И ВЛАСОТИНАЧКИ СПОРТ КЛУБ „ВЛАСИНА“

Класичан позориш-
ни комад:
Привлачна глумица:
Одличан дес-
оркестар:
Ред савршен.

8-1-1936 г.

МЛАДИ ПОКОРЕТ.

Г.
Брата Михајловић

ВЛАСОТИНЦЕ

УДРУЖЕЊЕ ЗАНАТЛИЈА СР. ВЛАСОТИНАЧКОГ
И СПОРТ КЛУБ „ВЛАСИНА“ – ВЛАСОТИНЦИ

ПРИРЕЂУЈУ ДРУГОГ ДАНА БОЖИЋА, У ПРОСТОРИ-
МА НАРОДНОГ ДОМА

ЗАБАВУ

СА ИГРАНКОМ И ПОЗОРИШНИМ КОМАДОМ

НАПОМИЊЕМО, ДА ЋЕ ОВА ЗАБАВА БИТИ ЈЕДНА
ОД НАЈУСПЕШНИЈИХ ПРИРЕДБИ ОВЕ СЕЗОНЕ, НА КО-
ЈУ ВАС ПОЗИВАМО, А СА КОЈЕ ЋЕ ТЕ ОДНЕТИ ПРИ-
ЈАТНЕ УТИСКЕ.

ПОЧЕТАК У 8 ЧАС. УВЕЧЕ. УЛАЗНА ЦЕНА 8 И 5 Д.

У П РА В А

СРЕЋАН БОЖИЋ!

ПРОГРАМ:

Класичан позоришни комад у 3 чина од Јов. Ст. Поповића:

ТВРДИЦА (Кир. Јања)

Л И Ц А:

Кир Јања: г. Вел. Николајевић, управник школе;
Јуца, његов супруг: г-ца Рада Димитријевић, учит.;
Катица, њихова кћи: г-ца Живка Мирковић;
Мишић, нотарош: г. Богољуб Цветковић, ст. права;
Кир Дина: г. Сретен Станимировић, учит.; и
Петар, кћевини слуга: г. Ђорђе Шушћалић, кројач.

Режир: г. Ненад Поповић.

Свира комплетан оркестар С. К. „Власина“ најмодерније шлагера за 1936 год.

Удружење трговаца

Удружење трговаца /скице/

Урош Валчић

Јосиф Крајинчанић

Душан Михајловић

Урош Митровић-Валчић-
Урош Компанија

Божидар Цветковић-
Бољарац

Трговци /1902/ Трговци за време славе *Три Јерарха* 30. јануара 1902. године

1. Зарије Сеизовић 2. Душан Стаменковић 3. Коста Коцић 4. Тодор Хаџи Ђокић 5. Миливоје Коцић-Пурјак 6. Арса Хаџи Марковић 7. Миле Попстојановић 8. Спиридош Бошковић 9. Јахарије Хаџи Стаменковић 10. Гаврило Паруновић 11. Хаџи Митка Марковић 12. Трајко Стаменковић-Милошевић 13. Крста Бајић 14. Петар Матић-Грчки 15. Прокопије-Копе Мијајлов 16. Крста Ђ. Прикић 17. Ђорђе И. Прикић 18. Станко Крајинчанин 19. Стеван Паширкуља 20. Вуке Шушулић 21. Милутин Сеизовић 22. Михајло Такић 23. Ђорђе Јанић 24. Гаврило Црнатовић 25. Петар Поповић 26. Раденко Стевановић 27. Зарије Сеизовић 28. Раденко Миливојевић

Удружења трговаца на слави *Три Јерарха* / 12. фебруара 1941. године

1. Урош Стаменковић-Овчица 2. Крста Прикић 3. Драгутин Живковић-Мучибаба 4. Јордан Валчић 5. Божа Цвековић-Бољарац 6. Јосиф Крајинчанин 7. Урош Валчић-Компанија 8. Димитрије Хаџи Ђокић 9. Драгутин Валчић 10. Тихомир-Дичко Живковић-Гумени 11. Коста Љаковић-Желеце 12. Стеван Младеновић 13. Добривоје Марјановић 14. Миодраг Ноџић 15. Властимир Маринковић 16. Чепирић Залчић 17. Јован Станковић-Равнозаслац 18. Миливоје Бабаствојански 19. Радомир Ђузеловић 20. Љубиша Бабаствојански 21. Благоје Пласкић-Љокић 22. Благоје Ђекић-Велков 23. Миле Сеизовић 24. Чедо Валчић 25. Добривоје Вукаловић 26. Радо Певачевић 27. Властимир Поповић-Биринга 28. Љубиша Давинић 29. Славица Живковић

Са једне од прослава славе Удружења трговаца
"Три јерарха" /1941/

ИЗ КАЛЕНДАРА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА

- **ДАНАШЊЕ** првено спомен у Српској православној цркви, устано-
вљено је у спомен на
тројицу светитеља из 4.
века - Василија Великог,
Григорија Богослава и
Јована Златоустог, од
којих сваки има свој дан
празновања у
месecu јануару.
Да се просла-
вљају и зајед-
нички, одлуче-
но је у 11. веку,
у време цара
Алексија Ком-
нина, због чуд-
не расправе у
народу која се
повела око тога
који је од троји-
це светих највећи: Гри-
горије због дубине ума,
Василије због чистоте и
храбрости или Златоус-
ти због чудесне речни-
тости и јасног излагања
вере. Њихови следбени-
ци су се чак и различито
називали - василијани,
григоријани и јованити.

Спор је, како обја-
шњава свети Владика
Николај, промислом
Божјим решен на ко-
рист цркве и самих све-
титеља, "јер се они, сва-
ки понаособ, а потом
сва тројица, јавили епи-
скопу свхагтском Јова-
ну речима да су
они једно у Бо-
га и да међу њи-
ма нема ништа
противречно".
Посаветовали
су епископа да
им напуне јед-
ну заједничку
службу и одре-
ди један зајед-
нички празник.
Тако је за пра-
зновање одређен 12.
фебруар.

Света три јерарха сла-
ве сви православни, код
нас је то и крена слава
многих верника, док је
у Грчкој то највећи на-
ционални и школски
празник.

(М. Р.)

МОЈ-ГОВОР НА СКУПШТИНИ УДРУЖЕЊА ТРГОВАЦА ЗА СРЕЗ ВЛАСОТИНАЧКИ 31.-III-1935.г.

Нај пре молим присутне, да ме извине, ако сам нешто изоста-
вио, или ако сам нешто више рекао, јер сам то учинио на брвини, пошто сам
тек у очи Скупштине до знао за ову нашу Скупштину.

Мени се чини, да се некако увек крије, када се Скупштина
сазива. Местом да је обзнањено на месец дана раније, у вароши, па да
сви трговци дођу на овај важан састанак, оно се тежи изгледа за тим,
да неколико гласова изаберу стару управу и тиме да буде завршено све.

Ово у овоме случају не стисне, изостаје од нас и још једна ствар.

ОМАНУТИ СМО. И овоме случају не стисне, изостаје од нас и још једна ствар.

Господо,

Овде видим, да један велики број није присутан. Ја не-
могу да тврдим, да сви нису позвани, с тога они који су позвани, па ни-
судопли, значи, да нису довољно схватили значај трговачког удруживања.
У том смислу желим да нешто кажем.

У најновије време показало се, да се путем удруживања че-
сто може да дође до својих ^{права}. Постоје разне друштвене класе, које се
организују у своје организације. Као што постоји: Удружење Грађичких
радника, Учитељско удружење, удружење трг. Помоћника и т. д., чији је
циљ, да штите заједничке интересе својих чланова. Наше Удружење има
за циљ: да ми преко њега тражимо смањење порезе; да трговци буду у
заједници са нама преко порезу они, које трговци преко Удружења Трговаца
делегирају; да трговци буду такође у Рекламационим Одборима; да преко У-
дружења захтевамо, да се не мучимо са непотребним ^{обавезним} издавањем
рачуна; да најзад преко Удружења шаљемо трговце у Скупштину и т. д. и т. д.
Једном речју Удружење наше постоји да ШТИТИ ИНТЕРЕСЕ СВИХ НАС ТРГОВАЦА.

У нашој трговини господо, појавило се је болесно стање!
Појавило се зато што смо до некле сами ~~ми~~ криви томе. Криви смо
што нисмо увидели, да се све друштвене класе боре за своја права, да
штите своје интересе и да се помажу узајамно; док се ми нападамо, је-
дни друге конкуренцијом штетимо и један другоме крхимо врат.

Чиновништво је борбом успело, да себи створи веће плате,
са којим се вада на овако јестини време, на да је овде кукуруз 34 гро-
на кило, може поред удобног и господског живота, да прави капиталчић
и када се увме, да се сваког месеца одвоји која сума на књижици Пошт.
Штедионице. Они су поред тога осигурали себе и своје пензијом; док ми
и својим дејима носимо све могуће намете и порезе, идемо у патролу
и полако, али сигурно ЗАТВАРАЈУ ЧАРШУ и ~~у којој је~~ НЕКАДА СВЕ НЕВАЛО.

Трговци су у ранијим временима играли главну улогу у Држави. Они су били веза између народа (сељака) и Владе и они су преко својих људи тумачи народних жеља.

Трговци су у своје време подизали и устанке, јер их је Народ слушао. Кара-Ђорђе, Кнез Милош и остали велики вође народни, били су махом трговци.

Наши сада устанци нису потребни, пошто се налазимо у сво-
јој рођеној слободној Држави, АЛИ МИ ТРЕБАМО ДА ЖИВИМО И ЗАТО ТРЕБАМО
ДА ТРАЖИМО ПРЕКО СВОЈИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СВОЈА ПРАВА!

Ми требамо, да радимо на томе, да нас опет наш сељак слуша, као што нас је слушао некада, и да тражимо од меродавне: ДА СЕ И МИ ЧУЈЕМО— ДА И НАС НЕКО ЧУЈЕ; ДА ТРАЖИМО ДА НАШЕ ЗАКОНЕ ПРЕДЛАЖУ НАШИ ЉУДИ, ПРАКТИЧНИ, који из праксе знају шта треба наша трговина, а не да нам законе трговачке предлажу: свршени ђаци и теоретичари, који у клупи нису могли да науче како се обавља ~~т~~трговина, и како се од уста одваја да се меће у раф, да би се доцније то из рафа продало, те да би све од разлике, између куповне и продајне цене, могло мизерно да животиари.

Да нам порезу не одређују људи, који кад уђу у радњу још са врата повичу:
„уф, да ми ~~ни~~ је оволико новаца, колико овде има робе“, незнајући, да
трговац не сме то из рафа да једе, већ да му то служи, као што мало пре рече
кох, да са тим из рафа створи другу сумицу, мизерну за свој живот и порезу,
коју треба држави да плати, прирезу и све остало, што све трговцу дође на
врата.

Наше се речи господо, све мање ~~чују~~ чују. Не чују се вато, што се изгледа чиновници труде, преко меродавне, ДА НАС ТРГОВЦЕ ОДСТРАНЕ ОД СЕЉАКА. Да не будемо више сељаку ми учитељи ~~и~~ и васпитачи, као некада; да му не дајемо ми савете: кад му се роди, кад крсти, кад венча и неко у кући умре, већ да то буду учитељи и попови, који су заузели наше место по ЗАДРУГАМА СЕОСКИМ. Чиновништво ^{и јавно} нагло помаже задругарство, јер се плаши да се трговци не пробуде и не шаљу више у Скупштину, као до сада, да им ^{трговачке} законе предлажу: чиновници, адвокати, попови, учитељи и апотекари, него да то чине: ДОМАЋИНИ-ГРАЂАНИ-ЧИРШИЈА, по саслушању сељака и занатлије.

Ее Задруге се изгледа нагло отворају и помажу, само да би се избегли трговци. Јер једном учитељу, или попу моше да се диригује како хоће и да му се наређе како ће сељаку-народу, да каже, јер је он заправо независан, пошто смо трговци независни. Јер ми смо били самостални и нисмо зависили од плате, па смо јавно протествовали у име наше и име сељака, када нам нешто није било право. Сељаци наша муштерија, је био уз нас, па смо успевали, а сада то неможемо јер

јер су сада Задруге оно, што су били некада трговци.

Сада се јавно свуда се јавно свуда агитује против трговца. За доказ, да се сељак хоће, да одстрани од нас служи то што се сељаку каже: НЕ ПЛАЋАЈ ТОМЕ ТРГОВЦУ ПЉАЧКАШУ, ДУГОВЕ, ОН ТЕ ЈЕ ОБЉАЧКАО! и гледа се да се на сваки начин трговац и сељак заваде, те да се сељак још више одстрани од трговца. А да уча и попа преко Задруге, наметну сељаку човека кога хоће, да тај човек и такви, предложу законе, т.ј. чиновници.

У целој земљи успело се је готово, те су ~~чиновници~~ и нас између себе позаваћали, да би могли да владају над нама, поделивши нас у два главна политичка табора. Жалосно је господо, да неможемо да се освестимо, већ и даље срљамо у пропаст нападајући једни друге, док се неки на наш рачун користе.

Увиђате ли господо, да нас више нико не цени? Увиђате ли да морате да стрепите пред финансом, кад год продате што из радње, да Вас због таксе неби казнио, нашта немате права жалбе, као да сте највећи злочинац?

Заборавимо више партије, пружимо један другоме руке и заједнички радимо на добро свију нас! Не нападајмо ни једног трговца, већ гледајмо да један другоме помогнемо, па да буде за све добро.

Увиђајући потребу наши напреднији колеге у Београду, извојевали су нам: Удружење Трговаца. Они су урадили и то, да оно буде принудно, т.ј. да мора сваки трговац бити његов члан, када већ сами трговци нису увидели, да сами добровољно треба да буду чланови истог. Они су урадили то рачунајући, да ћемо се ми трговци, у тим удружењима састајати, разговарати и борити за своја права. Али изгледа господо, да је и ово доцкан, јер трговцима из дана у дан управљају и предлажу им трговачки закон, људи, који нису трговци и који својим радом иду против нас. Па и поред свега тога међу нама има многи, који не увиђају да је дошло време, када морамо да заборавимо партија и када морамо сви заједнички да своја права штитимо.

Наши напреднији колеге створили су Главни Савез свих Удружења Трговаца, тако, да ће моћи некода представља све трговце из Југославије. Наше Удружење у Власотинцу, није се одмах одазвало, како треба, већ се ~~је одмах одазвало~~ тога Савеза, ~~са неколико динара месечно, што се не пада ни 0,10 д~~ на сваког трговца месечно, и незнам и сада уписало..

Наше Удружење Трговаца и колико је могло да ради, оно се није трудило. Код нас се и сада на пијаци јавно крчме без дозволе: поморанце, лимунови, а на прошлогодишњем Вашару је један Лесковачки трговац, без фирме и без права продао сељацима преко 1000.-кгр. сапуна пераћег, и око 300кгр. мирисавог, наравно све по фабричној цени, јер није платио ни порезе, ни прирезе, а нама само штете учинио и побунио са ценом наше муштерије. Код нас се господо још и сада крчме: јужја, штранге, оглави и т. д. по насипима и сруда. По свему се види, да наша стара управа није требала тако да ради.

Могу да изјавим и ~~хит~~ то: Да су у ранијим годинама наши стари трговци, када је све било старије и простије ипак били бољи од нас. Они су чували своје интересе и нису давали, да им у трговини свако вршља. Они су се рекох годишње састајали и када нико није приређивао никакве забаве, они су нашим Мајкама и Бабама приређивали чувене трговачке забаве о Трговачком правнику. Сада пак, када спортисти, учитељи, чиновници, па у последње време нам је и поп Васа приредио Забавно вече и када се приређују сваке недеље, готово забаве, наше Удружење Трговаца, није нашло за потребно, да нас окупи једном годишње, да нам приреди бар једну једину забаву, да се на њој видимо дали смо живи.

Ми се морамо господо, да састајемо и договарамо, интереси наши то захтевају. Ми трговци морамо себе да помажемо и да свуда и на сваком месту штитимо наше заједничке интересе. Да је та средина, па да и у Скупштини буде неких трговаца, па би видели тада дали би могли да буду овако велике пореске стопе. Видели би дали би могли да буду у Пензионерском Одбору ПЕНЗИОНЕРИ, какав је био случај ове године, када су јединог привредника, из нашег места Александра Поповића избацили и метули пензионера Станимира бившег чиновника, из Лесковца. Тако, да нам је сада, готово свима ДУПЛО ПОВЕЋАНА ПОРЕЗА, од прошле године, место да се дупло смази, како нам је обећала у својој прокламацији Краљевска Влада.

Пробудимо се баћо трговци! Пробудимо се и не нападајмо се. Већ сви сложено одбацимо од себе: докторе, правнике, попове, учитеље да нам они не управљају нашом трговином и не раку порезе, ВЕЋ ДА ТРГОВИНОМ УПРАВЉАЈУ ТРГОВЦИ! НЕДАЈМО ДА НАМ У НАШОЈ РАДЊИ ДРУГИ СУДИ, КОЈИ СЕ НИЈЕ СПЕМАО ЗА ЊУ И КОЈИ НИЈЕ БИО ШЕГРТ! БУДИМО МИ ГОСПОДАРИ МИ ТРГОВЦИ! Садак ће бити наш, ако га знамо опет да придобијемо.

Зовимо сељака опет уз себе и уверимо га, да је обманут, јер га ми нисмож плачкали, како се виче на нас, јер смо му новаци робовали, да купи имање, или да подигне кућу, или да се ожени и т. д.

Ако му је ко увимао, то су му увимали банкарџи, са великим каматама и чиновници, са великим платама, а не ми трговци, КОЈИ ОД УСТА ОДВАЈАМО, ДА БИ СЕЉАКУ ДАЛИ.

Сада желим свој Управи бољу срећу у раду будућем

У П Р А В А (чланоци)

Душан Михајловић, председник
 Божидаг Петковић
 Милутин Бошковић
 Драгутин Живковић
 Пирета Нешић
 Љубомир Маруновић
 Јордан Балчић
 Љубиша Баба Стојански
 Жика Поповић

Надзорни одбор (чланови)

Урош Р. Балчић, председник
 Радивоје П. Поповић
 Миодраг Ноцић
 Илигорије Сензовић

У П Р А В А (заменици)

Јосиф Краицанић
 Кроста Јанковић
 Михајло Николић
 Добривоје Ђукаловић
 Драгољуб Поповић
 Коста Ђикић
 Милоград Краицанић
 Јосиф Кованџић
 Влајко Ђугулић

Надзорни одбор (заменици)

Љубомир Живковић
 Урош В. Митровић
 М. Х. Ђокић
 Власта Маринковић

Ово је нови Управни и Надзорни одбор Удружења Трговаца за
 срез власотиначки изабрани на дан 15.-III-1936. год.

Ред игра:

Краљско коло	
1 Трговачко коло	1 Гружанка
2 Пале глеј	2 Валиер
3 Власинка	3 Пале глеј
4 Фокстрот	4 Двојичко коло
5 Ласковачко четворка	5 Фокстрот
6 Енглеш валс	6 Власинка
7 Кочешка	7 Танго
8 Танго	8 Двојичко коло

Устај ама зоре је

Свирка музике „Мокрањца“ * Редитељ игара: г. Ђоко Марјановић трг.

Господ,

Душан Т. Михајловић, трг.

В Л А С О Т И Н Ц Е

Удружење Трговаца
ЗА СРЕЗ ВЛАСОТИНАЧКИ У ВЛАСОТИНЦУ

Удружење Трговаца

ЗА СРЕЗ ВЛАСОТИНАЧКИ У ВЛАСОТИНЦУ

На дан своје славе Великих Три Јерарха
 12 фебруара 1940 год. приређује своју
 уобичајену традиционалну

Забаву са игранком

У САЛИ НАРОДНОГ ДОМА

Сва је чест Удружењу позвати и Вас са
 Вашим поштованим породицом да и Ви Ва-
 шим присуством учествујете ову забаву и
 Вашим прилогом помоћите Удружење да
 оствари циљ - подизање трг. подмлатка.

УЛАЗНА ЦЕНА 5 ДИНАРА ОД ОСОБЕ
 ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЖИ ПРИМАЈЕ СЕ
 СА ОСОБИТОМ ЗАХВАЉНОШЋУ.
 ПОЧЕТАК У 8 ЧАСОВА УВЕЧЕ
 УПРАВА

„СОКО“ — Лесина

Програм:

ПРЕ ПОДНЕ:

После службе Божије резање славског колача у сали
 Народног дома

ПО ПОДНЕ:

Матине од 2 часа у сали Народног дома

У В Е Ч Е:

Забаву са следећим програмом:

- 1) Поздравна реч председника удружења
- 2) Рецитације ученика трг. школе
- 3) Позоришни комад, изводи уч. трг. школе

НАДЗОРНИ ОДБОР
Удружења Трговаца за срез власотиначки
Власотинци.

Кинџа

УПРАВНОМ ОДБОРУ
Удружења Трговаца за срез власотиначки

Власотинци.

Према распису Савеза Трговачких Удружења Краљевине Југославије, наше Удружење требало је да одмах, а најдаље до 16. ов. м. одреди поред осталог и делегата, који ће за Удружење пуноважно говорити на Конгресу, што се види и из "Трговачких Новина" од 15. марта 1936. г. у тачци која гласи: "4.) ДА НАМ ДОСТАВИТЕ ИМЕНА ОНИХ ДЕЛЕГАТА, КОЈИ ЋЕ У ВАШЕ ИМЕ ПУНОВАЖНО ГОВОРИТИ, ЈЕР У СВОЈЕ ИМЕ НИКО НЕЋЕ МОЋИ ДА УЗМЕ РЕЧ." Моли се Управа да нас одмах обавести, дали је известила Савез о имену делегата, који треба да на време уђе у штампану листу говорника, као и то шта је Управни Одбор спремио, да стави у дужност делегату да каже на Конгресу, или је истом оставила да по нахођењу спреми и поднесе Управи на сагласност?

Уједно молимо да нас Управа извести о томе: шта је предузела око организовања Конгреса у нашем срезу, на коме треба обавестити и апеловати на што већи број трговаца, да учествују на Конгресу у Београду.

О овему шта сте урадили и у колико нисте и зашто, молимо известите нас, како неби овај Надзорни Одбор доцније сносио кривице, да на време није скренуо пажњу Управи и подстакao је на вршење дужности, у погледу организовања и помагања овог врло важног Конгреса, где се треба да истакне сталешка свест свих трговаца у Југославији, који су иначе валали у врло тежак положај. Са братским

21. Априла 1936. г.

У Власотинцу.

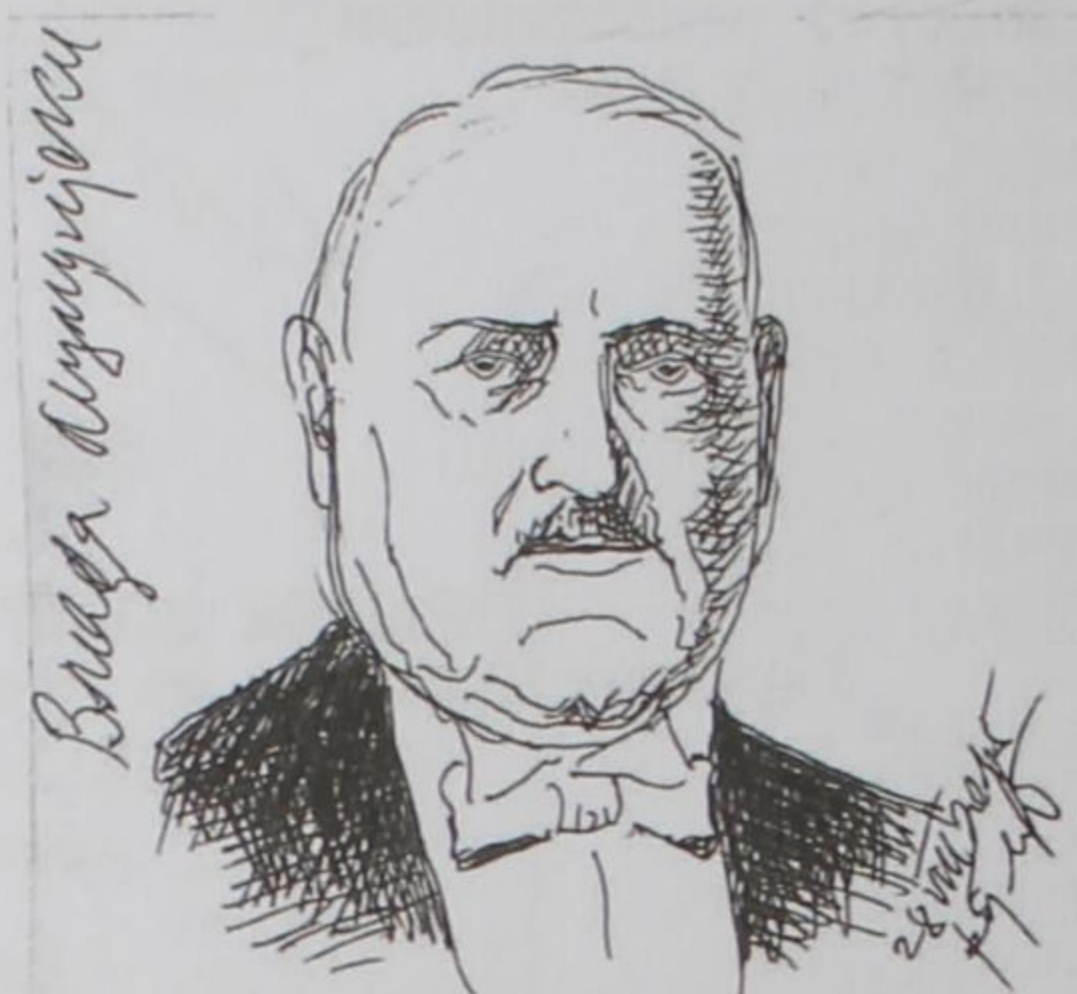
поштовањем,
НАДЗОРНИ ОДБОР
Удр. Трг. за срез власотин.
председник:

Уран. Новак

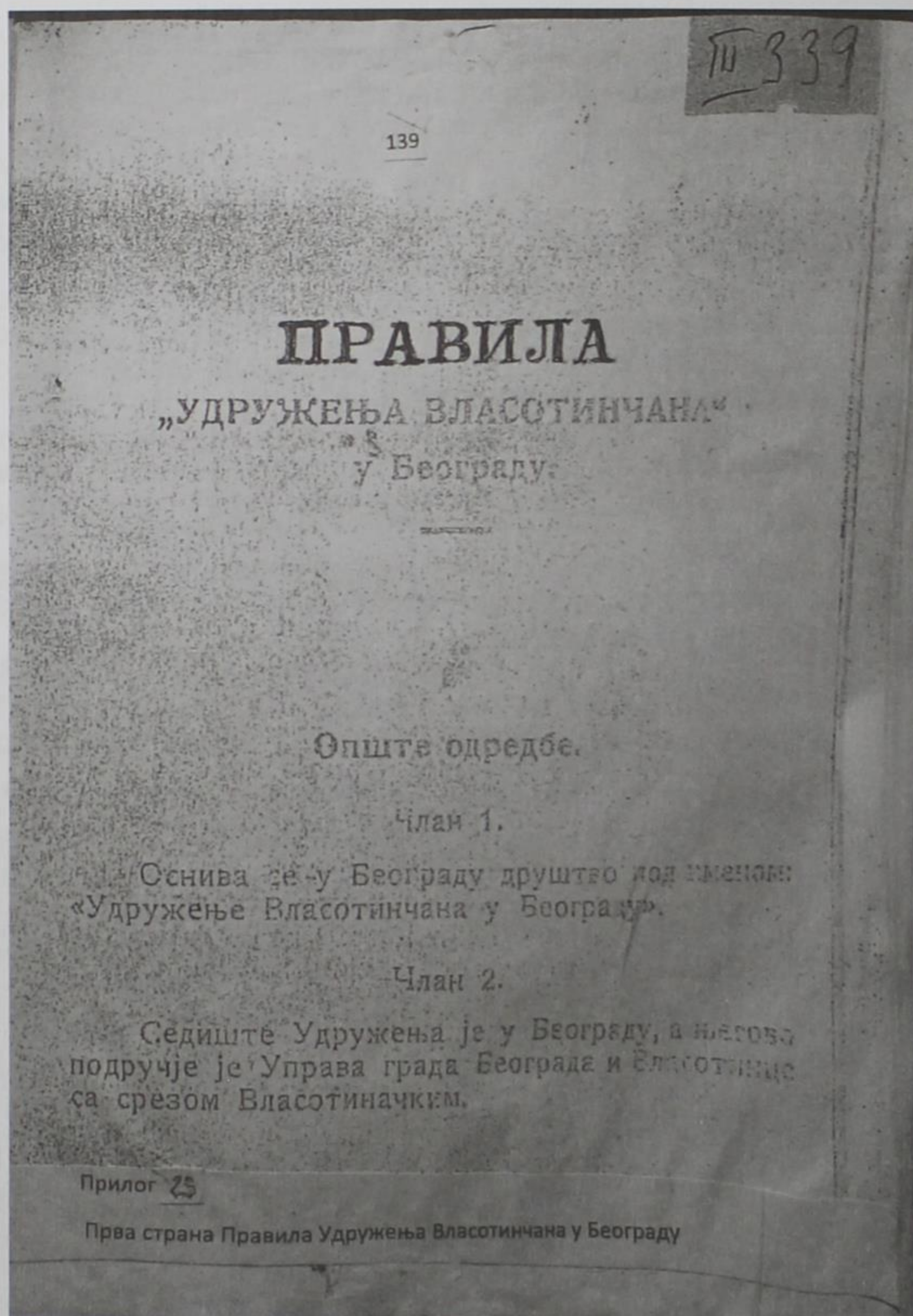
член,

Власотин

Удружење Власотинчана у Београду

Влада К Илић-Мумџијаки
Оснивач и први председник удружења /1928/

ЦИТОЛОГИЈА ВОЈНО-ОПШТИНА

Бр. 12

30 априла 1934 г.

у Београду

140

Господину

КРСТИ Т. ПОПОВИЋУ,

свештенику

ВЕЛИКИ КРЧИНИР

СРЕЗ ВЛАСОТИНАЦА

Поштоваци земљаче,

У Београду је основано Удружење Власотинчана, чија су Правила одобрена од Министарства унутрашњих послова - Одељена за државну заштиту под I бр. 8729 од 16 III 1934 год.

Седиште Удружења је у Београду, кафана "Лазаревац" - Београдска ул. бр. 48 / телефон број 24-696/, а његова територија је Управа града Београда и Власотинце са срезом Власотиначким.

Циљ Удружења је да ради на просветном, културном и привредном подизању свога краја. Чланом његовим може постати свако лице из Власотинца, срева Власотиначког и његове околине: Заплана и Знепоља, као и онај који води порекло отуда или је пријатељ тога краја, а чланство се добија уписом у Удружење. Код уписа плаћа се 10 динара на име уписнине и даље се уплаћује по 5 динара месечно на име чланарине.

Извештавајући Вас о предњем, земљаче, Удружење ће Вам бити особито благодарно ако не жалите труда да га потпомогнете у његовом раду на остварењу постављених циљева, а тиме ћете потпомоћи и томе крају чији Вам напредак несумњиво лежи на срцу.

Удружење Вас моли овом приликом да му по пријему овога писма изволите изнети у једном кратком писму потребе тога краја од општег значаја, по којима Ви налазите да би ово Удружење могло ма шта учинити, а у будуће Вас молимо да се изволите с времена на време јавити овом Удружењу и саопштити му новости или потребе тога краја по којима би се требало штогод учинити. Код ових извештаја молимо да водите рачуна о стварима општег значаја и нарочито имати у виду привредно-културне потребе. У сваком случају треба избежавати предмете чисто политичке и индивидуалне природе, јер ово Удружење не жели да се у њих упушта, пошто је његов циљ културно, просветно и привредно подизање тога краја, тј. Власотинца и срева Власотиначког.

Овом приликом шаљемо Вам један примерак правила Удружења с молбом да се са њима Ви упознате и даље упознате пријатеље тога краја.

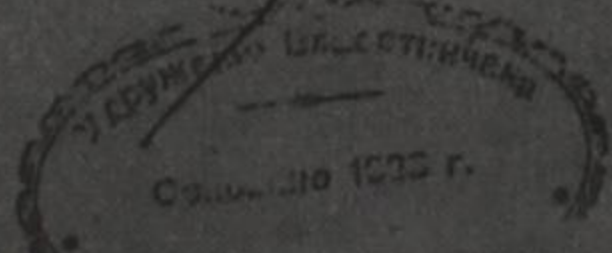
У нади да ћете се, Поштовани земљаче, ускоро јавити овом Удружењу, ми Вас срдачно поздрављамо и рачунамо на Вашу искрену сарадњу.

Претседник,

Секретар,

Инж. др. Франца Кулаковић

Власотинца

Ватрогасна чета

Екипа ватрогасне чете

1. Ђорђе Хаци Ђокић 2. Јордан Вилизон 3. Урош Црнатовић-Уре шофер
4. Миливоје Пљаскић- Миле Пљаскин

Смотра ватрогасаца у центру Власотинца

Са лева на дес. Војислав Стефановић-Воја Килча, Драгомир Величковић-Воја Ђута, Чедомир Валчић-Кере, Драгомир Станковић-Варалија; четовођа Ђорђе Станковић-Шупљина; десна колона: Лука Видосављевић, Витомир Тодоровић-Вита Аџија, Вита Шишавац

Удружење пчелара и произвођача меда

Удружење пчелара и произвођача меда
Председници

Христифор Поповић-Поп Криста/1907/

Урош Ђ Јанић /1930/

Женска удружења

КОЛО СРПСКИХ ДЕВОЈАКА

ВЛАСОТИНЦИ (Србија)

Наше Коло Српских Девојака основале смо 28. новембра 1926. г. када смо одржале конференцију на којој је усвојен пројект правила и према тим правилима изабрале управу.

Оснивајући Коло Српских Девојака у Власотинцу поставиле смо смер:

1. да скупљамо девојке и да код чланица побудимо свест о потреби образовања и васпитања;

2. да допринесемо за напредак друштва у културном и прсветном погледу;

3. да свесрдно помажемо сваку идеју која иде на то да унапреди Власотинце.

4. Коло ће помагати све културне установе, сиромашне ученике и лист «Власина».

После оснивања отпочеле смо са уписивањем чланица, и за кратко време уписале смо 50 чланица. Овај успех нас је охрабрио на прикупљање материјалних средстава. У ту сврху приредиле смо више концерата.

Члански улози и приходи од концерата омогућили су нам те смо купиле потребан намештај за наше просторије, и друге ствари.

На Св. Саву обдариле смо хаљиницама шест сиромашних ученица власотиначке основне школе.

На седници управе од 17-IV-1927. г. решено је да се приступи образовању библиотеке Кола Срп. Девојака, Коло би пружило чланицама могућност да читају одабрана дела.

Никаве препреке неће нас ометати у раду који смо отпочеле. Кроз наше Коло проћи ће сва будућа генерација девојака у Власотинцима и свака има да остави резултат свога рада.

Са сестринским поздравом

Секретар,
Даница Р. Маџић

Председница,
Олга М. Валчић

БИЛАНС НА ДАН 1. МАЈА 1927. г.

ИМОВИНА			ДУГ		
1.	Новац у благајни	64 50	1.	Чиста имовина	1664 50
2.	На уложној књижици Власотиначке Задруге	1000 —			
3.	Намештај	600 —			
		1664 50			1664 50

РАЗМЕР ПРИХОДА И РАСХОДА 1926/27 Г.

ПРИХОД			РАСХОД		
1.	Члански улози за 1926. г.	163 —	1.	За разне ствари за 1926. г.	405 —
2.	Приходи од концерата за 1926. г.	507 —	2.	за намештај 1926. г.	1172 50
3.	Члански улози за 1927. г.	527 —	3.	за хаљинице сиромашних ученица	250 —
4.	Приходи од концерата за 1927. г.	1680 —	4.	Остатак	1664 50
		2890 —			2890 —

Благајник,
Смиља С. Цуцић

Секретар,
Даница Р. Маџић

Председница,
Олга М. Валчић

Коло српских сестара

III 353

Прилог 121

Председница
Олга Крајинчанић рођ. Валчић

Ана Велашевић

Прилог Коло српских сестара

Прилог Резање славског колача /1928/

228

III 350

ЖЕНСКА ПОДРУЖНИНА/1936/

ЖЕНСКА ПОДРУЖНИНА /1939/

Председница Цаца Крајинчанић рођ. Борнодолац

ЦАЦА КРАЈИНЧАНИЋ РОЂ. БОРНОДОЛАЦ

МИЛЕВА СТОЈАНОВИЋ-СТОЈИЛКОВЧИНА

ВАСКА ЦРНАТОВИЋ-ВАСКА БАБИЦА

232

ОНЕ СУ ПОСЕТИЛЕ КРАЉИЦУ МАРИЈУ 1935. ГОДИНЕ

Ради изјаве саучешћа због погибије краља Александра, као и ради упознавања са радом и активностима "Женске Подружнине" у Власотинцу

232

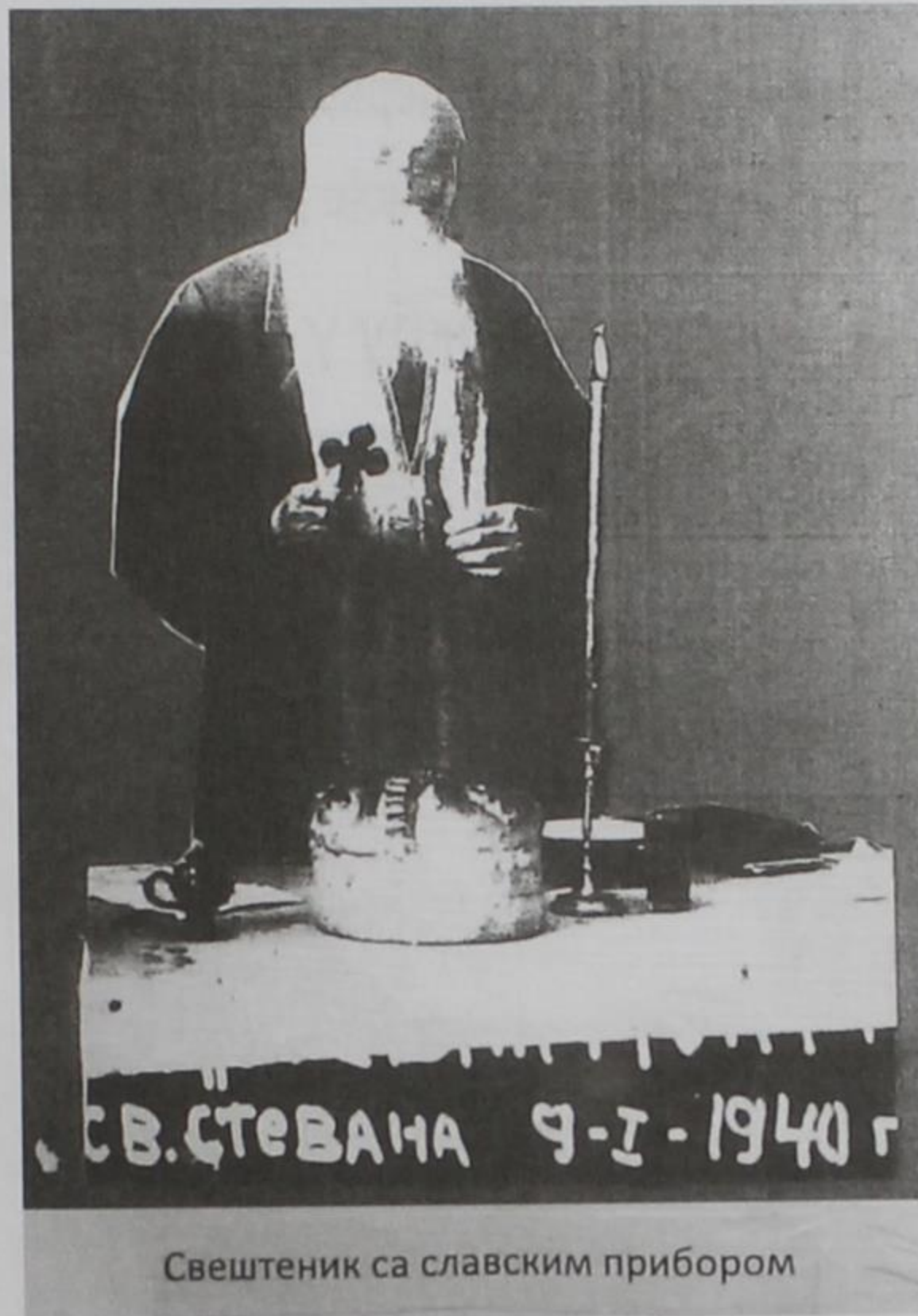

Јевросима ж. Кресте Ђ. Прикића

Василија Михајловић-Васка Бабица

Славе

Славска икона /Икона породичног свеца/

“Икона Св. Петке

заштитнице жена, великомученице у црном, како су је српске жене замишљале, бледа, камена и насмејана лица, у црној широкој хаљини до земље, закићена струком миросног босиљка...”

/Душан Савковић, “Секира”, Загреб 1977, с. 27/

Уметност у ручним радовима

На светској изложби у Паризу /1889/ ћерка Сртојилка Борнодолца
Цаца је изложила плетиво од свиле за које је добила диплому

Плакат за светску изложбу у Паризу /1889/

Цртеж српског изложбеног павиљона објављен у париском листу „Петит журнал“ поводом светске изложбе у Паризу

На велику светску изложбу у Паризу 1889. године Прва београдска гимназија послала је радове својих ђака, аматерских сликара, па је на изложби школа награђена.

Власотиначки балови

Коста Ђикић-Џуцин

Будимир Марјановић-Буцко

Мајстори за
израду

маски

Љубинка, Милош и Велибор Манић

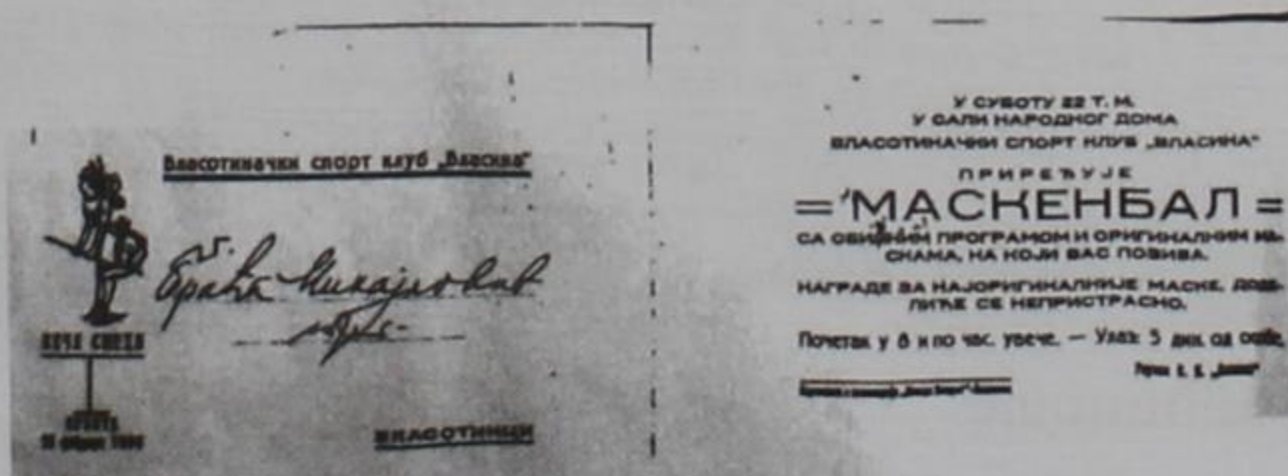
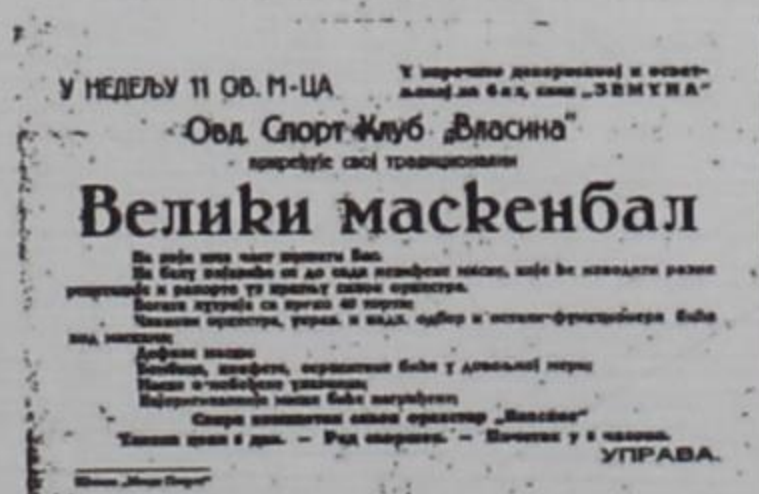
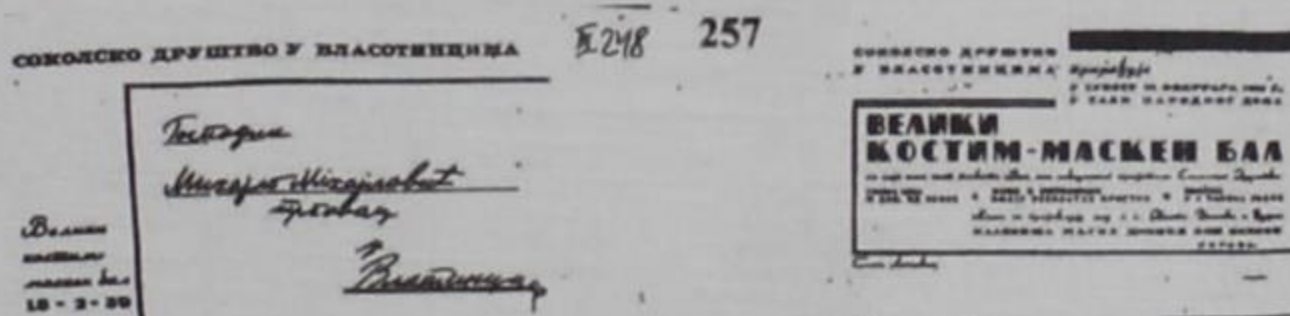
Симка Стаменковић-Букорова /прва с лева/
Радомир-Раде П Ђукаловић /чуци десно/

III 360

Симка Стаменковић-Букова

Позивнице за власотиначке балове

Грожђен бал 1930.

Свадбена веселја

Прилог 133 Свећоноше

Прилог 132 Буклијаш/кондирџија/

Младенци Младожења и невеста

Младенци са девером

Босанка В Михајловић и Живојин М Валчић

Прокопије Сеизовић, женик

Сватови са младенцима у порти власотиначке цркве /1900/

Прилог Сватови у порти власотиначке цркве /1900/

Тихомир Крајинчанић, женик

Сватови са младенцима /1910/

Коста Крајинчанић

/стоји други мушкарац са десна/

Јован – Ваче Крајинчанић

/стоји до Косте Крајинчанића/

Александар-Лека П Спирић

/девер на свадби, до Ваче Крајинчанића/

Косара ж. Јована Крајинчанића

/седи испред Јована Крајинчанића/

Инг. Мишковић, младожења на свадби

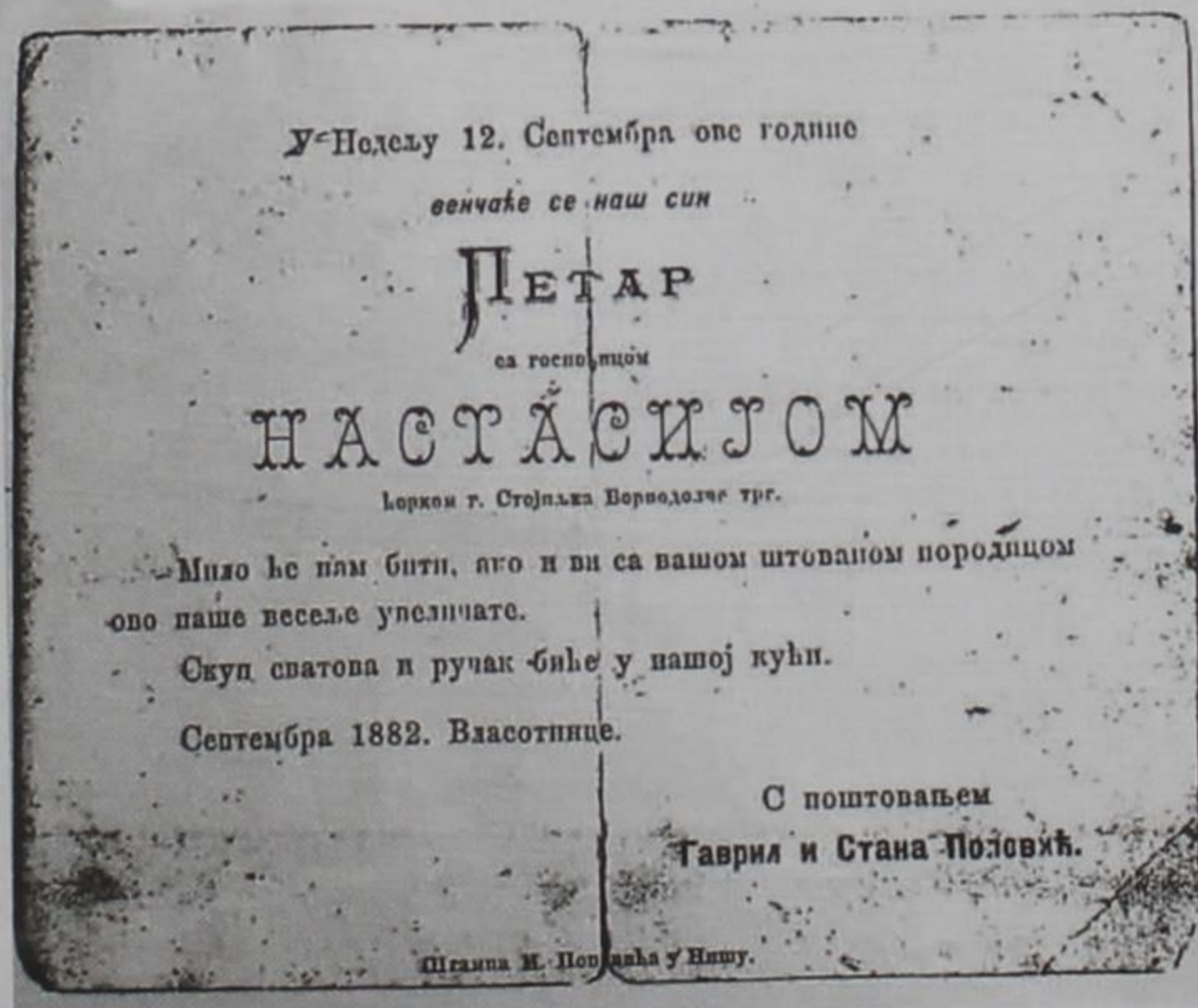
/стоји до Леке Спирића/

Веридбе

1. Свечане позивнице
 2. Фотографије
 3. Идентификација са веридбе Славице /Мирославе/ К Прикић
/У дворишту Кристе Ђ Прикића/
- Горњи ред, с лева на десно:
 Драгица Мијајлова /Драгица Владимира Михајловић/
 Савка Валчић /удата за Властимира Б Поповића-Власту Бирингу/
 Славица /Мирослава/ вереница/
 Средњи ред:
 Милева /удата за Миодрага Ноћића/
 Јевросима /мајка веренице/
 Лепосава /сестра веренице, удата за Видена Литића у Лесковцу/
 Чуче:
 Јелче Петровић-Љутино, Предраг /Драгиша/ Ноћић и Душица
 Пешкић/

Најстарија позната позивница за свадбено весеље /1882/

Сватови са младенцима /1938/

Млада, Мирослава Ђ Прикић

/познатија као Славица/

Младожења, Коста Ј Ђикић-Џуџин

Борислав К Прикић

/шурак младожење, младин брат, лево од младожење/

Криста Ђ Прикић

/таст младожење, младин отац, стоји уз оградни зид лево/

Јевросима-Роска ж. Крсте Ђ Прикића

/ташта младожење, мајка младина, строји крајње лево до супруга/

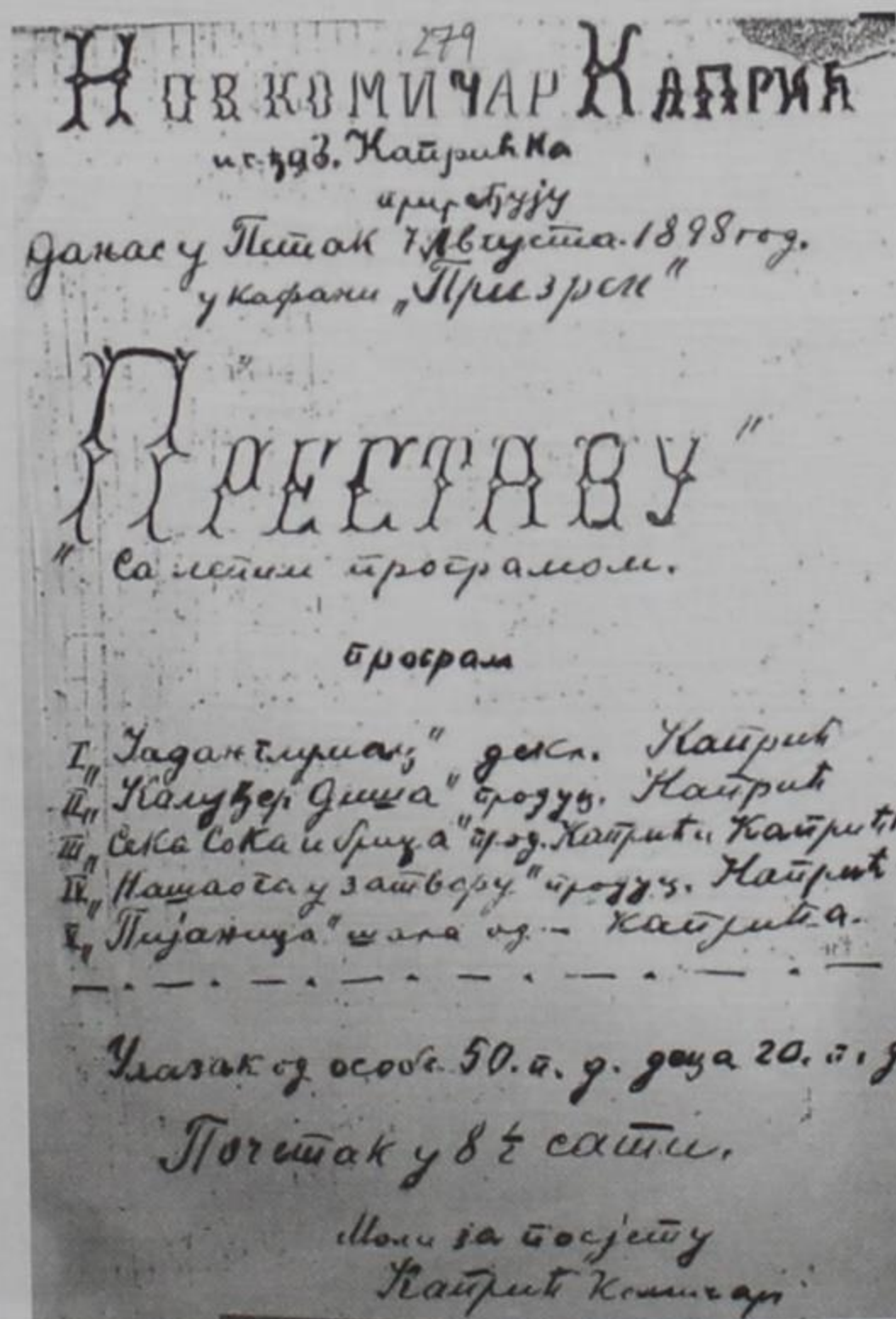

Власотиначка позоришта

Путујуће позориште

Сима Бунич, најстарији познати глумац

Најстарији познати плакат Путујућег позоришта
које је посетило Власотинце /1898/

Аматерско ђачко позориште

Са ђачке представе Југ Богдан са седам синова
/Ђачко позориште/

Дилетанско позориште

Сретен Станимировић

Ненад Т Поповић

285

Светислав Славковић

Живка Мирковић

Лазар Ранчић

Богољуб Цветановић

Веља Николајевић

ДИЛЕТАНСКА ГРУПА ГЛУМАЦА

Ђорђе Шушулић

Симка Паштркуљић

Михајло В Михајловић

Чеда Црнобарац

Стојан Љубеновић

Лука Видосављевић

Живкица Клисарица

Стојан Стојановић - Губина

Борђе Марјановић

Андра Ношић

Душан Давиније - Дуне Маце

ГЛУМАЧКА ЕКИПА ПОЗОРИШНЕ СЕКЦИЈЕ

Плакат за представу "Слуга Јернеј и његово право"

Плакат за представе "Донжуан" и "Зона Замфирова"

Глумачка позоришна екипа са редитељем Михајлом В Михајловићем

1. Војкан Павловић 2. Ђорђе Марјановић 3. Рајко Хаџи Манић 4. Бранислав Маринковић-Чупанда 5. финансиста 6. Јован Стаљенковић-Оца 7. Лазар Пешић 8. Михајло Михајловић 9. Божидар Дидић 10. Смиљко Паштркуљић 11. Филип Маринковић 12. Владимир Стаменковић-Букор 13. Чедомир Паштркуљић

III 429

Позоришна секција Читаонице

НАРОДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА У ВЛАСОТИНЦУ

Приказује у сали Нар. дома **5 марта т. г.**
позоришни комад

ВОДА СА ПЛАНИНЕ

драма у 4 чина од Раше Плаовића и Милана Ђоковића

Л и ц а:

Станоје Јовић	г. Бока Марјановић
Посланик	г. Михаило Михајловић
Претседник општине	г. Добривоје Николић
Милош) његова деца	г. Радомир Јовић
Гордана)	г-ца Живка Мирковић
Баба	г. Андреја Борђевић
Учитељ	г. Јован Видосављевић
Инжињер	г. Милорад Милошевић
Судија	г. Андра Ноцаћ
Ђала каведија	г. Бржидар Костић
Госпа - Јула, његова жена	г-ца Смиља Миљковић
Никола)	г. Чета Црнобарац
Јулиан) старији сељаци	г. Синиша Видосављевић
Милоје)	г. Јован Стаменковић
Јован) сеоски младићи	г. Лука Видосављевић
Петар)	г. Стојан Лубеновић
Живала, Станојева снаха	
Сведок	г. Војислав Николић
Сеоски младићи, сељаци, сељанке, судски писар, деца	

Места су нумерисана а карте се могу добити у књижари Михајловић.
Цене места: I. место 10 д. II. место 8 д. III. место 5 д. Почетак од 8.15 увече.

Истог дана приређује читаоница Матине у Нар. дому.

ПОЗОРИШНА СЕКЦИЈА

НАРОДНЕ ЧИТАОНИЦЕ ИЗ ВЛАСОТИЦА

приређује

другог дана Божића
у хотелу „Палас“

ЗАБАВУ

са програмом и игранком

1. ОЛУЈА -- од И. КАТИЋА,
2. МАЈКА ПИШЕ СВОМЕ СИНУ -- од Митра
Л. Митровића,
3. БОЖИЋНИ ПСАЛМ -- од Иве Ладике,
4. АНАЛФАБЕТА

шала у 1 чину од Нушића

ЛИЦА:

Начелник
Ј. Мина
Г. Света
Начелникова жена
Њена сестра
Јоса

г. Ђока Марјановић
г. Јован Стаменковић
г. Филип Маринковић
г-ца Дара Јовић
г-ца Смиља Миљковић
г. Бранко Маринковић

дегађа се пре рата у једној паланци

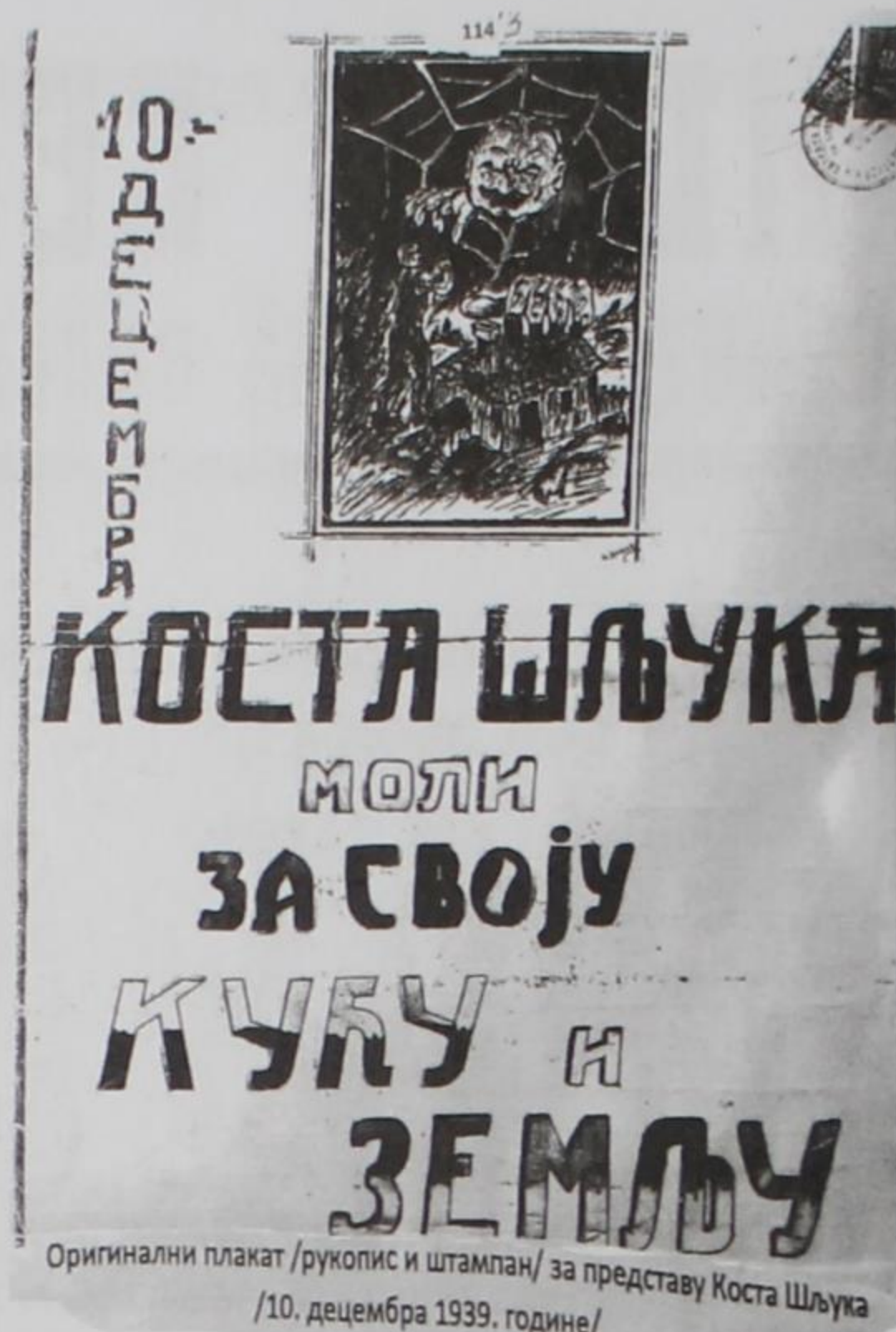
Улазне цене 5 и 8 дин. од особе. ● Почетак од 8 часова увече.
Столови се могу заузети раније.

СВИРА „КАРАЂОРЂЕ“ -- КОЛА СЕ НЕ ПЛАЋАЈУ.

Упишите се за члана читаонице месечна чланарина 2 динара.

УПРАВА

Плакат за представу „Аналфабета“/1940/

„Позоришна секција” Народне читаонице из Власотинца

Приказује у сали Народног дома 10 децембра 1939

ОСЛОБОЂЕЊЕ КОСТЕ ШЉУКЕ

Драму у 7 слика (чина) написао Петар С. Петровић

Ова драма је награђена као најбоље позоришно дело у нашој држави за 1937 год.

Режира г. МИХ. МИХАИЛОВИЋ

Л и ц а:

Коста Шљук г. Ђорђе Марјановић
Раде Шпановић г. Јован Стаменковић
Милица, ж. Радетова г-ца Смиља Милковић
Јован, слуга г. Бранко Маринковић
Адам Ц г. Лазар Пешић
Општ. начелник г. Андреја Ђорђевић
Судија I г. Рајко Манић
Судија II г. Божидар Дидић
Јожа, суд. послуж г. Чедомир Милковић
Гиртиш г. Божидар Николић
Миле) Костица деца * * *

Прокоп Грива
Држ. Тужилац
Адвокат, Радетов
Адвокат, Костић
Свештеник
I сељак
II сељак
Учитељ
Селанка
Просјак
Петар
Милан) * * *
Ђорђе) Прокопа Грива

г. Андреја Ђорђевић
г. Милорад Јанковић
г. Рајко Манић
г. Бранко Филиповић
г. Бранко Маринковић
г. Рајко Манић
г. Божидар Пешић
г. Чедомир Милковић
г-ца Смиља Милковић
г. Божидар Дидић
г. Милорад Јанковић
г. Лазар Пешић
г. Божидар Пешић

Улазне цене: 10, 8 и 5 дин.

Почетак од 8 $\frac{1}{2}$ ч. увече

Места су нумерисана, карте у препродаји могу се набавити код
Мих. Михаиловића. Позивница неће бити.

Управа

НАРОДНА ЧИТАОНИЦА**У ВЛАСОТИНЦУ**

Приређује 22 октобра тек. год.
у сали Народног дома

ЗАБАВУ

са игранком и позор. комадом

СУМЊИВО ЛИЦЕ

Комедија у 2 чина од Бран. Нушића

Режире г. Мих. Михаиловић.

После програма
игранка

Умољава се п. пуб-
лика да к у п и
карте у претпро-
даји како би осигу-
рала место.

Л И Ц А:

Јеротије
Аија
Марица
Вића
Жика
Милисав
Таца
Миладин
Алекса
Спаса
Јоса

г. Добривоје Николић
г-ца Смиља Миљковић
г-ца Боса Стојановић
г. Ђорђе Марјановић
г. Џеда Црнобарац
г. Јован Видосављевић
г. Божидар Дидић
г. Војислава Николић
г. Андреја Ђорђевић
г. Лазар пешић
г. Бранко Маринковић

Догађа се у доба наших очеса.

Улазне цене: 10, 8 и 5 динара од особе.

Места су нумерисана, карте у
препродаји се могу набавити код
Мих. Михаиловића.

Парочитих позивница неће бити.

Почетак од 8 часова у вече.

У п р а в а

Штампа „СОКО“ — Лесковац

Са великом тугом у души јављамо свима колегама и једномишљеницима, да је наша мила и никад непрежаљива заштитница и добротворка

ВЕРЕСИЈА (позајмица)

испустила своју „племениту“ готованску душу, после вечитог боловања од тешке банкротске болести.

Погреб се креће из стана покојнице (за који никад није плаћала кирију) ноћас у 12 часова. На раскршћу код „Бежи где знаш“ опростиће се дирљивим говором њени питомци са празним стомацима и џеповима и остали њени обожаваоци, који ће одати последњу пошту својој изгубљеној нади.

Препредену покојницу пратиће до вечите куће познати певачки хор „Дрхтавица“ и чувена музика „Платићу сутра“.

За време сахране молиће се цела готованска мафија да наивчине, што дају на вересију, да продуже своје поверење и даље, док не стигну до просјачког штапа.

Вечито ожлошћени:

Др. Ленчуга, беспосличар у пензији;
Шарлатановић, секретар Друштва „Волим туђе“;
Ништа—Нерадић, проналазач лености;
Непад—Зајмовић, деловођа сареза „Узнем а не враћам“;
Готовановић, председник друштва „Попијем а не плаћам“;
Муфтаџић, учитељ банкротства;
Грабљивић, дипломирани дефраудант у оставци;
Бећаровић, вечити мтадожења на расположењу;
Вануагович, асистент Шмољановића специјалиста за зајмове;
Голотинић индустријалац лажи—магле;
Барабић, трговац са туђом имовином;
Фаћкарошић, кандидат за главњачу;
Никоговић, Фукаровић и многобројни чланови бекријског удружења, што попише и своје и туђе.

ПЛАКАТ вересија (појајмица)

Не може да се издаје

15. 8. 1940. г.

Српске.

12. VIII 40г.

РЕГИСТАР

РЕГИСТАР	12. VIII 40г.	40г.
14863	✓	ЧРЕС

Председник
Бановинског школског одбора
начелник Просветног одељења

Народни комитет Власотинца

Застава се ради дава.

Врх. 19. VII 1940г.

По наредби
начелника Среза
школски надзорник

б	име писца	назив комада	типови	датум	цена	опис
1.	В. Шварцкић	Путе деје - комадица	3-ка.5	9-V-36	10.50	берути
2.	Венцеслав Козовић	Зукуитар - есеј	3	10-V-36	5.50	укупна
3.	Брана Ђ. Нунд	Ујес - комадица	3	10-V-36	5.50	берути
4.	Никола В. Тодов	Ревизор - комадица	5	11-V-36	5.50	берути
5.	Зинор Мо	Мукреуца боруца - драма	5	12-V	5.50	бер.
6.	Бернард Мо	Питамати				
7.	Ромекс Моан	Писмо				
8.	Милован Јурић	Два ученика				
9.	Бран Ђ. Нунд	Београд - комадица				
10.	Т. Даутић	Елиа				
	Е. Ву	Сензационална драма				
		Ученици				
	Тодовић	Завор убу драм				
	Милошевић Драгић	Пироман Јелена				
	Виселић Бран	Љубо				
	А. Поповић	Поробари	5			
	от Звеноу	Давид Комерцијал				
	А	Вудав	4			
	Павловић - Педрија	Бетаруца				
	Трива и Милан Чокић	Урв мје вода				
	✓	Претожени				
	М. Дзен	Драма с Хеленанди				

Прилог

Списак планираних и приказаних комада /1936/

/рукопис Михајла В Мхајловића/

НАРОДНА
КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА
ЗА СРЕЗ ВЛАСОТИНАЧКИ

5-

24- фебруара 1940 год.
У ВЛАСОТИНЦУ

КРАЉЕВСКОЈ БАНСКОЈ УПРАВИ

С К О П Ј Е

Народна књижница и читаоница у Власотинцу основана је још 1912 године. Свој рад је обновила одмах после рата и радила некад са мањим некад са већим успехом све до 1932 године, када је престала да ради. Крајем 1937 године опет је обновила рад. У 1938 години почела је читаоница да издаје лист ВЛАСИНУ као свој орган који је излазио месечно, који често пута није излазио сваког месеца због материјалних тешкоћа. Чланови и управа се труде да што више допринесу материјалном побољшању како благајне читаонице тако исто благајне листа ВЛАСИНА. У томе циљу основана је и "Позоришна секција" читаонице. Која између осталих приказала: ВОДУ СА ПЛАНИНЕ, ВЛАСТ, СУМЊИВО ЛИЦЕ и ОСЛОБОЂЕНЕ КОСТЕ ШЛУКЕ (ову драму су чланови приказали у Сурдулици и Владичком хану), приказивањем ових комада читаоница је добила прилично прихода који није могао задовољити у потпуности потребе читаонице. На иницијативу ове читаонице обновљено је и основано неколико читаоница у срезу по селима. Управа намерава да обнови и рад НАРОДНОГ УНИВЕРЗИТЕТА.

За све ово су потребни издаци којима наша читаоница не располаже и зато смо слободни да Вас умолимо нам изволите доделити новчану помоћ у износу од динара 5.000.- да би читаоница могла да настави свој рад на народном просвећивању у Власотинцу и околини.

Преписка са Банском управом за помоћ у припреми "Коштане"

За Секретар,а
Хорхе Лопез Асенсио

Претседник,
Никола В. Тихаровић

Година	Месец	Дан	Регистар број	Припадник
			3309	<i>[Signature]</i>

Прислать: Киндзмуга рр.
Вашему моему заботу.

Князевской Сан. уездной
гг. Моск. губернии Окотке

Крепко молю васи ми је дойти авијати поштом
да се по Димовској Вулицы доведи новосва сири на
мене помоћи.

Патриарху Московскому и всея Руси.
Василию, 2-III-1940 г.

Thansen

Примечание - 5 МАР 1940

7305

СРЕДНЕМ ПОЧЕЛСТВУ

Знакомые.

Углублю мост
за мостом
к
Браконьеру, за мостом
Браконьеру, за мостом

САДРЖАЈ

Уместо предговора	7
ОДЕЉАК ПРВИ	9
Установе културе	9
Глава прва	10
1. Уводне напомене	10
2. Претече установама културе	10
Глава друга	11
Културно просветне установе	11
а) Народни универзитет	11
б) Народна књижница и читаоница	12
в) Народни дом	13
г) Први биоскоп	14
д) Лист „Власина“	14
ђ) Штампарија „Зора“	15
ОДЕЉАК ДРУГИ	16
Друштва старог Власотинца	16
Глава прва	17
Хумана друштва	17
1. Друштво Црвеног крста	17
а) Опште напомене	17
б) Власотиначки Пододбор друштва Црвеног крста	17
2. Власотиначко друштво „Здравље“	18
Глава друга	19
Певачко-музичка друштва	19
1. Власотиначка певачка дружина „Његош“	19
2. Власотиначко Црквено певачко друштво „Карађорђе“	20
3. Музичко друштво „Гуслар“	21
4. Музичко друштво „Стеван Мокрањац“	22
5. Тамбурашки и џез оркестри	22
а) Тамбурашки оркестар „Карађорђе“	22
б) Тамбурашки оркестар Бранислава – Бранка Ј. Давинића	22
в) Тамбурашки оркестар Славка Цветковића - Базе	23
г) Тамбурашки оркестар Прокопа Живковића - Копе Кајганског	23
д) Тамбурашко друштво „Томислав“	23
6. Џез оркестар „Мароко“	23

Глава трећа	24
Спортска и патриотска друштва	24
1. Уводне напомене	24
2. Стрељачка дружина „Сењанин Тадија“	24
3. Друштво „Св.Сава“	25
4. Подружница Среског одбора Народне одбране	25
5. Соколско друштво	25
а) Уводне напомене	25
б) Соколско друштво у Власотинцу	26
6. Ловачко друштво за срез власотиначки	27
а) Опште напомене	27
б) Формирање ловачког друштва у Власотинцу	27
7. Аеро клуб „Наша крила“	27
а) Опште напомене	27
б) Месни одбор Аероклуба „Наша крила“	28
8. Планинарско друштво	28
а) Опште напомене	28
б) Планинарско друштво у Власотинцу	29
9. Пинг-понг секција	29
10. Ногометни клубови	29
а) Опште напомене	29
б) Власотиначки спорт клуб „Власина“	30
в) Власотиначки спорт клуб „ВСК“	30
г) Неки други фудбалски клубови	31
Глава четврта	31
Друштва за очување човекове средине	31
1. Друштво за уређење и улепшавање Власотинца	31
2. Туристичко друштво Чобанац	32
Глава пета	33
Остала власотиначка друштва	33
1. Друштво „Трезвеност“	33
2. Одбор за зимску помоћ	33
3. Пољопривредна подружница	34
ОДЕЉАК ТРЕЋИ	35
Удружења старог Власотинца	35
1. Удружење занатлија	36
2. Удружење трговаца	36
3. Удружење резервних официра и ратника - Пододбор за срез власотиначки	36
4. Удружење носилаца Албанске споменице	37
5. Удружење Власотинчана у Београду	37
6. Инвалидско удружење за срез власотиначки	38
7. Учитељско удружење среза власотиначког	38
8. Добровољна ватрогасна чета	39

а) Опште напомене	39
б) Ватрогасна чета у Власотинцу	39
9. Удружење пчелара и произвођача меда	39
10. Женска удружења	40
а) Опште напомене	40
б) Коло српских сестара	40
в) Одбор госпођа „Женска подружнина“	41
г) Удружење „Кнегиња Зорка“	41
11. Умешности марљивост у домаћичким пословима	42

ОДЕЉАК ЧЕТВРТИ 43

Остали облици забава и светковина (матинеа, кермеси и балови) 43

а) Уводне напомене	44
б) Опште карактеристике забава и њихове манифестације	44

ОДЕЉАК ПЕТИ 46

Породичне свечаности 46

1. Крсна слава	47
2. Свадбе	47
а) Наводаџисање	48
б) Ношење ђердана	48
в) Прстеновање (прошевина)	48
г) Свадба - венчање	49
д) Грејана ракија	50

ОДЕЉАК ШЕСТИ 51

Позоришни живот старог Власотинца 51

1. Путујућа позоришта	52
2. Власотиначко ђачко позориште	52
3. Власотиначко дилетанско позориште	53
4. Позоришна секција Народне књижнице и читаонице	53

БОГАТСТВО КОЈЕ СЕ МЕРИ ТРАЈАЊЕМ 73

Срба Такић

Литература 75

ПРИЛОЗИ УЗ КЊИГУ 83

Издавач: Народна библиотека "Десанка Максимовић" Власотинце

Технички уредник: Драган Миљковић

Компјутерска припрема и графички дизајн: Драган Миљковић

Сарадници у припреми: Сандра Коцановић и Селена Видојевић

Штампа: Nais print - Ниш

Тираж: 500 примерака

З 930.85

ПРИКИЋ Р. Б.

Културни забавни и спо

ВЛАСОТИНЦЕ

300002746

COBISS

Радивоје Б. Прикић, рођен је у Власотинцу 1948. године, где је завршио осмогодишњу школу и гимназију. Дипломирао је на Правном факултету у Београду 1971. године. Радио је као судија у Општинском суду у Власотинцу до 1994. године, а од тада се бави адвокатуром. Данас живи и ради у Београду.

Његова наклоност према историји током школовања временом је прерасла у посвећеност завичајној историји Власотинца. Књигу *Историја Власотинца и околине - од праисторије до 1941. године* издао је 2012. године, књигу *Власотиначке приче из прошлости 2023*, *Календар значајних догађаја власотиначке историје 2023*. а написао је још неколико књига о свом родном крају.

Посебним напором, захваљујући изузетно богатој збирци докумената и фотографија коју поседује, систематизовао је живот Власотинца и Власотинчана по областима: политика, привреда, просвета и црква, култура, забава и спорт, етнологија, а саставио је и *Календар значајних догађаја власотиначке историје* и *Речник старог Власотинца*.

У слободном времену бави се цртањем па је до сада урадио неколико стотина портрета знаменитих Власотинчана, као и стотине цртежа са мотивима из њихових живота. Неки од њих објављени су у овој књизи.

ISBN 978-868825777-0

